

Ordenació del territori

A.- Memòria

4.1.- Anàlisi del territori

4.1.1.- Usos del sòl i evolució

La comarca de l'Alt Empordà es divideix en 68 municipis que ocupen un total de 135.750 ha (1357,5 km²) i presenta un territori de relleu suau però ondulat, format per una successió de petites serres de pujols arrodonits d'altitud inferiors als 200 m, amb petites valls drenades per rius i torrents.

La cartografia dels usos del sòl dels anys 1987 i 2002 ens permet realitzar un anàlisi evolutiu dels canvis d'usos recents que ha experimentat la comarca de l'Alt Empordà, en un període de quinze anys. A la taula següent (4.1.1.) s'observa l'ocupació en hectàrees dels diferents usos pels anys 1987 i 2002.

Les zones industrials i comercials, les zones cremades i les infraestructures viàries són les categories que han experimentat augments més considerables. El desenvolupament de les vies de comunicació ha estat un fet decisiu en l'augment de les zones industrials i comercials que s'han anat concentrant al voltant d'aquests eixos. Aquesta localització ha comportat una especialització d'aquests polígons i molts d'ells concentren una activitat relacionada amb la logística i l'emmagatzematge de diversos productes.

Alhora cal destacar l'augment de les urbanitzacions fruit de la proliferació urbanística de diversos municipis, sobretot de costa, cap a l'interior. Aquest increment motivat per l'especulació urbanística i l'augment de la demanda de segones residències ha provocat una major ocupació de les urbanitzacions en detriment als conreus, sobretot de fruiters.

Finalment, les categories d'aigua marina i fora de Catalunya, presenten uns increments molt considerables, però la manca d'una definició de criteris per definir la categoria, no permet realitzar un anàlisi d'aquesta evolució.

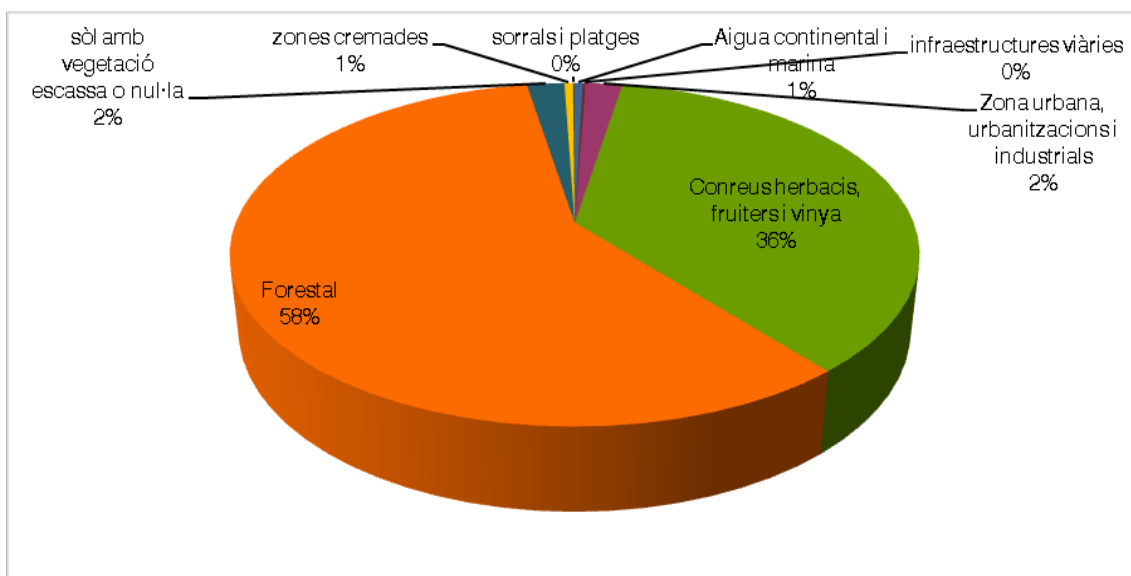
Taula 4.1.1. Usos del sòl a l'Alt Empordà 1987-2002

Usos del sòl	hectàrees		
	1987	2002	Augment %
Aigua continental	614,5	641,6	4,4
Infraestructures viàries	208,5	1.155,4	454,2
Urbanitzacions	1.468,8	2.113,7	43,9
Nuclis urbans	1.292,8	1.544,4	19,5
Zones industrials i comercials	35,5	463,7	1204,5
conreus herbacis de secà	25.789,5	23.605,7	-8,5
Conreus herbacis de regadiu	14.867,2	15.952,7	7,3
Fruiters de secà	2.618,1	1.597,5	-39,0
Fruiters de regadiu	1.505,4	1.354,6	-10,0
Vinya	4.370,7	4.738,3	8,4
Bosquines i prats	41.614,6	28.872,7	-30,6
Bosc d'esclerofil·les	21.811,2	25.169,6	15,4
Bosc de caducifolis	4.391,8	6.199,2	41,2
Bosc d'aciculifolis	10.459,2	10.540,9	0,8
Vegetació de zones humides	813,4	763,8	-6,1
Sòl amb vegetació escassa o nul·la	2.853,8	1.622,7	-43,1
Zones cremades	647,0	7.775,0	1101,7
Sorrals i platges	125,5	101,7	-18,9
Aigua marina	4,6	518,7	11220,0
fora de Catalunya	207,8	967,9	365,8
total usos	135.699,8	135.699,9	

Font: Cartografia usos del sòl. CREAF

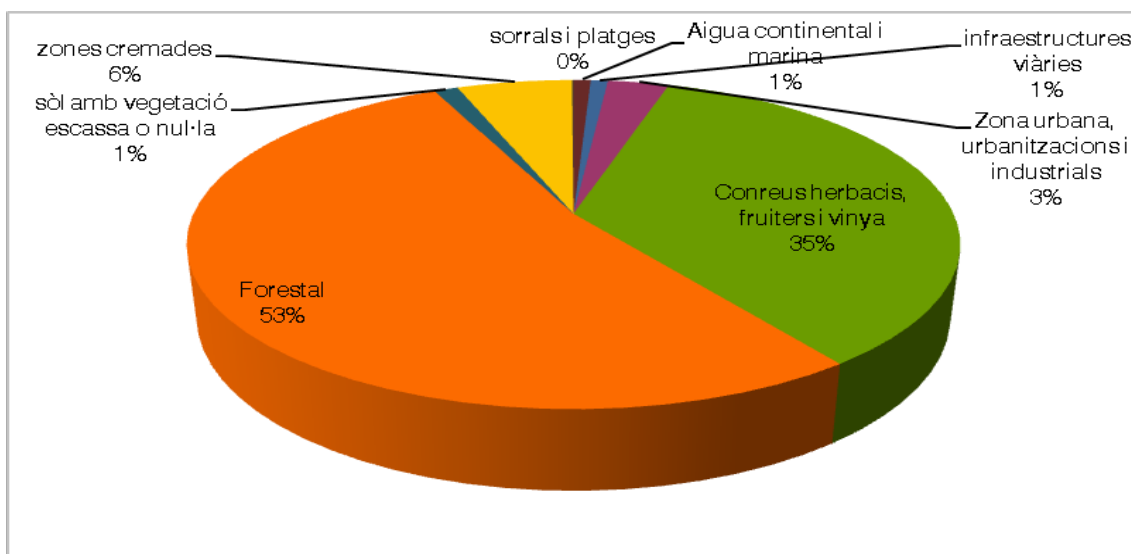
Agrupant els diferents usos del sòl en grans grups, és possible determinar percentualment quina importància té cadascun d'ells en el conjunt de la comarca. Els gràfics 4.1.1 i 4.1.2 representen aquests percentatges per l'any 1987 i 2002 respectivament, i mostren com la comarca no ha experimentat canvis molt profunds a nivell d'usos del sòl. La superfície forestal i els conreus ocupen bona part de la superfície de la comarca en els dos anys de referència. Només les zones cremades han passat d'ocupar un 1% del territori a un 6%, aquest creixement tant espectacular s'explica per els període d'incendis que va patir la comarca l'any 2000 i que van devastar més de 5.000 ha.

Gràfic 4.1.1. Usos del sòl en percentatges any 1987

Font: Elaboració pròpia a partir de la cartografia d'usos del sòl del CREAF

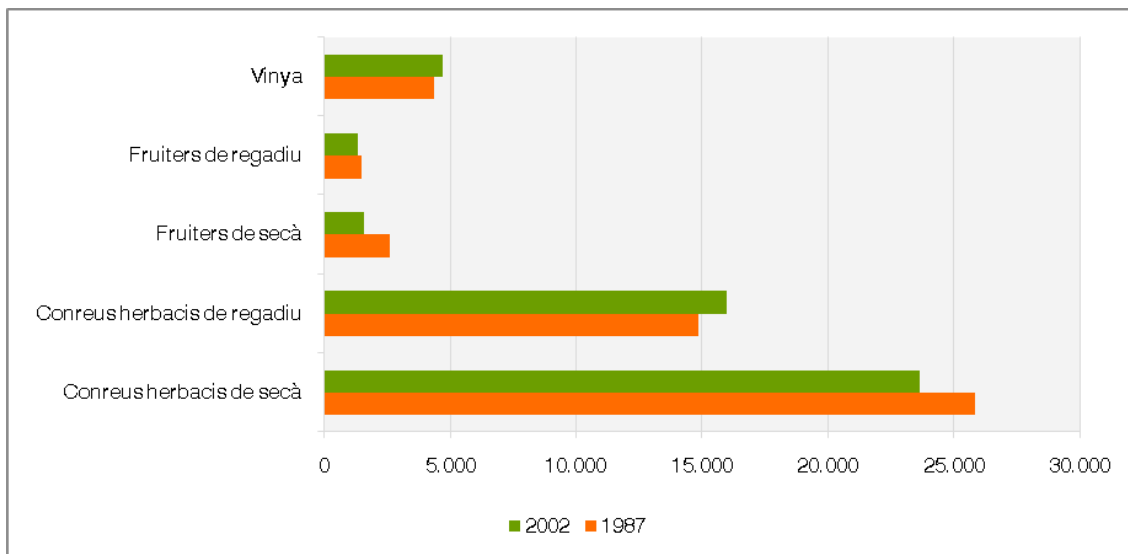
Gràfic 4.1.2. Usos del sòl en percentatges any 2002

Font: Elaboració pròpia a partir de la cartografia d'usos del sòl del CREAF

Cal però anar més al detall i observar cada tipologia quin comportament evolutiu ha experimentat en aquest període 1987-2002. El gràfic 4.1.3 representa els diferents tipus de conreu que es localitzen a la comarca i quina evolució han tingut en aquests 15 anys. S'observa clarament com els conreus dedicats a fruiters de secà i els conreus herbacis de secà han vist reduïda la seva ocupació, mentre que la vinya, els fruiters de regadiu i conreus herbacis de regadiu, s'han mantingut. Aquesta situació evidencia la personalitat de la comarca de l'Alt Empordà que, a l'any 2002, tenia encara una aportació del sector primari en el seu PIB molt més important que a la resta de Catalunya

Gràfic 4.1.3. Ocupació en hectàrees dels diferents tipus de conreus l'any 1987 i 2002 a l'Alt Empordà.

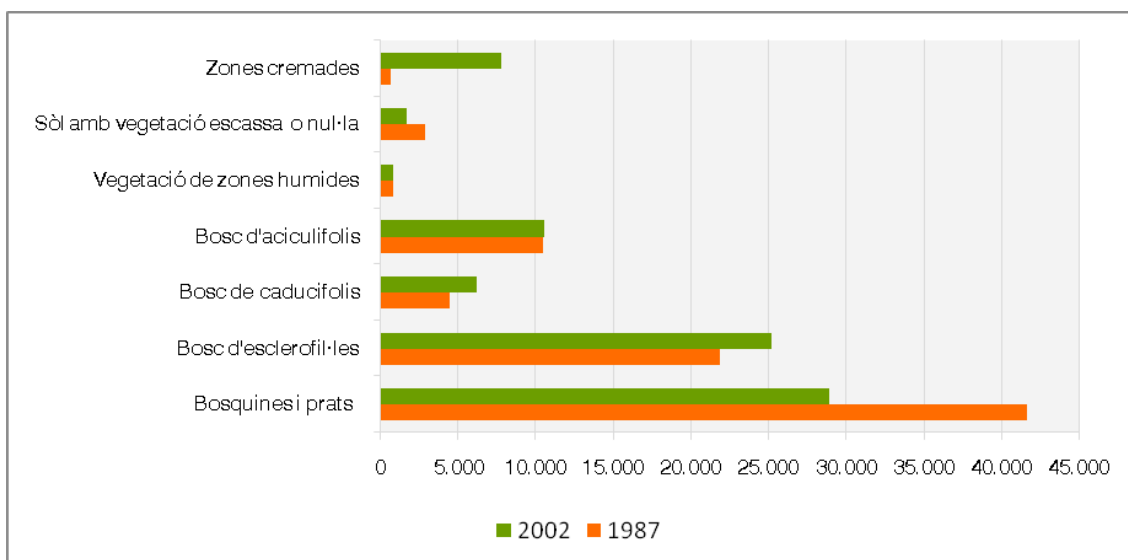

Font: Elaboració pròpia a partir de la cartografia d'usos del sòl del CREAM

Pel que fa a l'ocupació forestal, tal i com es mostra al gràfic 4.1.4, les zones cremades han sofert un fort augment des de l'any 1987, resultat dels diferents períodes d'incendis que ha patit la comarca i, especialment, els de l'any 2000. Les bosquines i prats, juntament amb el sòl de vegetació escassa o nul·la han experimentat un retrocés.

El bosc d'esclerofil·les i caducifolis presenten un augment de la seva superfície respecte l'any 1987, mentre que els aciculifolis i la vegetació de zones humides es mantenen igual.

Gràfic 4.1.4. Ocupació en hectàrees dels diferents tipus de vegetació l'any 1987 i 2002 a l'Alt Empordà

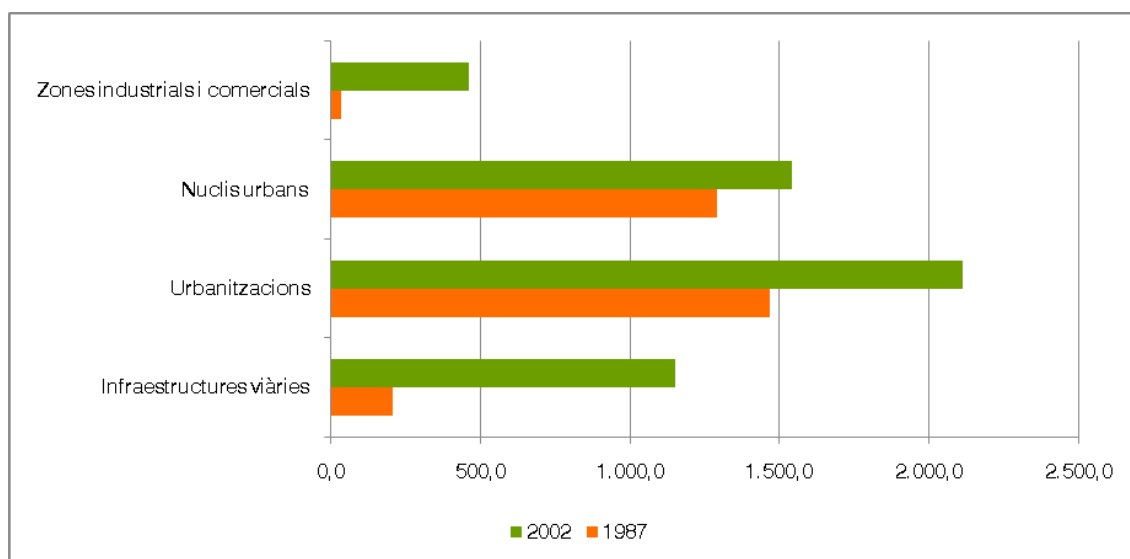

Font: Elaboració pròpia a partir de la cartografia d'usos del sòl del CREAM

Per últim, comentar cal l'ocupació urbana, que inclou zones industrials i comercials, nuclis urbans, urbanitzacions i infraestructures viàries. El gràfic 4.1.5 ens indica com la comarca de l'Alt Empordà ha experimentat un augment de totes les categories urbanes, la més espectacular, respecte l'any 1987 és la relativa a l'ocupació de les zones industrials i comercials, i les infraestructures viàries. Aquestes dades deixen entreveure que ens aquests

quinze anys, la comarca ha tingut un desenvolupament industrial i comercial important i alhora ha motivat un augment considerable de les infraestructures viàries.

Gràfic 4.1.5. Ocupació en hectàrees dels diferents tipus de sòl urbà l'any 1987 i 2002 a l'Alt Empordà

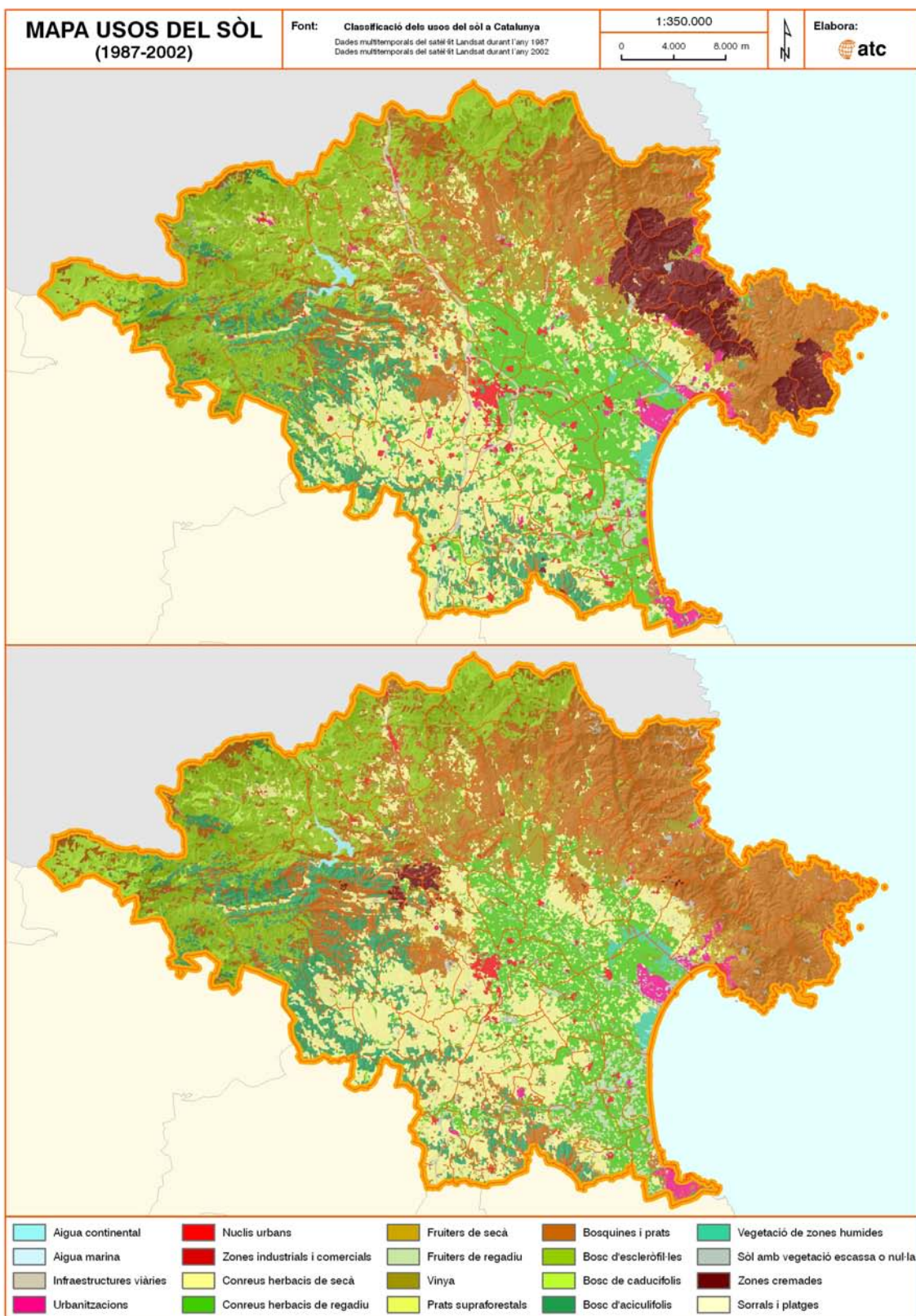

Font: Elaboració pròpia a partir de la cartografia d'usos del sòl del CREAM

A tall de conclusió, es pot afirmar que la comarca de l'Alt Empordà ha tingut un increment important de les zones urbanes, motivat per un desenvolupament industrial i comercial, i per una proliferació de les urbanitzacions residencials. Tanmateix el creixement més espectacular és el relatiu a les infraestructures viàries. La comarca, que presenta una clara fragmentació territorial per la presència d'un eix de comunicació de primer ordre, durant aquest període d'estudi de 15 anys, ha desenvolupat un destacable augment de la superfície ocupada per les vies de comunicació. Aquest increment es justifica per l'aparició del TAV, el desdoblament de l'AP-7 i la N-II i, alhora, per la creació de diverses variants i carreteres ràpides d'enllaç entre poblacions.

D'igual impacte, a nivell territorial, és la davallada marcada d'hectàrees relacionades amb bosquines i prats, etc., impacte que ha quedat absorbit pel la dinàmica evolutiva natural d'aquelles àrees de matollar cap a boscos més ben consolidats i per l'argumentari aportat al punt anterior.

Mapa 94: Mapa d'usos del sòl a l'Alt Empordà (1987-2002)

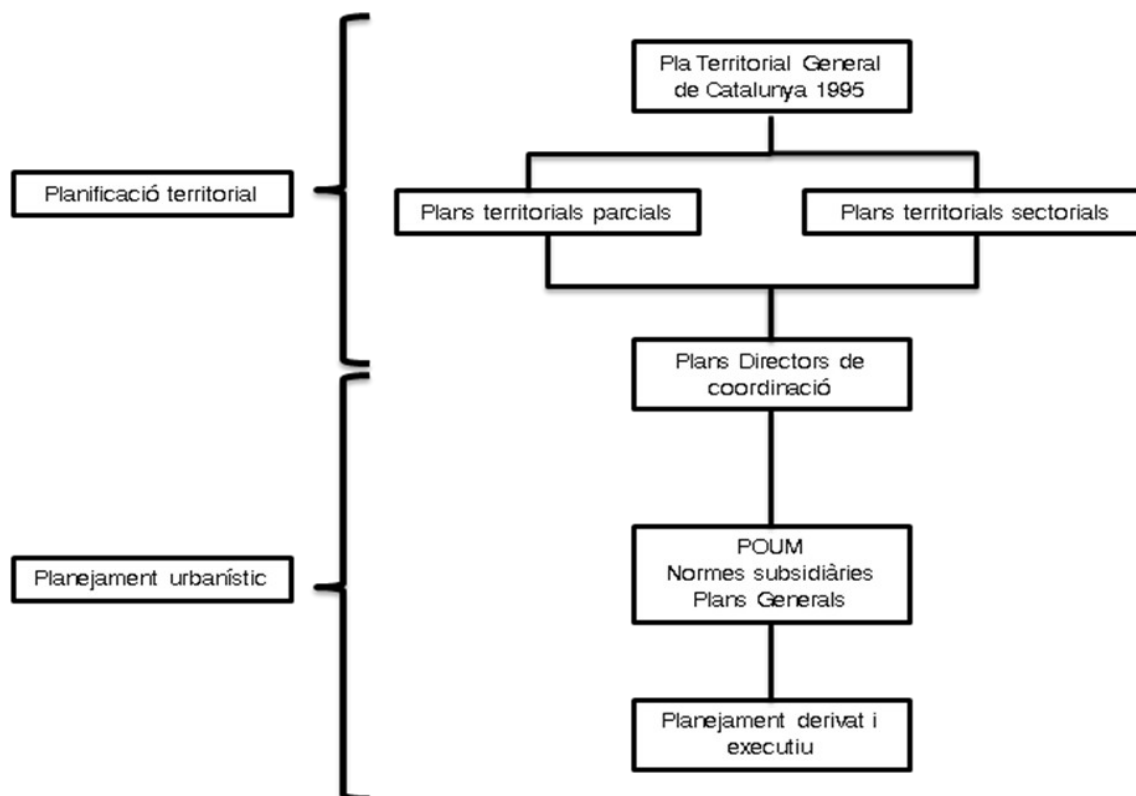

Font: Elaboració pròpia

4.1.2.- Aspectes territorials i planejament directriu

El planejament és una eina bàsica d'ordenació territorial que s'utilitza per dissenyar el futur creixement i desenvolupament territorial. Estableix les directius i pautes bàsiques per a l'ordenació integral o sectorial de grans àmbits territorials. Per llei s'estableix un criteri de jerarquia normativa, en la que els plans urbanístics han de ser coherents amb les determinacions del Pla Territorial General i els plans territorials parcials i sectorials han de ser instruments de desenvolupament territorial facilitant-ne l'acompliment.

Figura 4.1.1. Jerarquia de figures de planejament

Font: Elaboració pròpia

El Pla Territorial General de Catalunya, el Pla Territorial Parcial de les Comarques Gironines, el Pla Director Territorial de l'Empordà, el Pla Director del sistema urbà de Figueres i el Pla d'Espais d'Interès Natural són els plans que es troben directament més relacionats en l'àmbit d'estudi.

També existeixen altres figures de planejament sectorials, com el Pla de Sanejament, el Pla Hidrològic o el Pla de Carreteres.

Taula 4.1.2. Plans a Catalunya

Pla	Tipus de planificació	Àmbit	Any d'aprovació	Període d'execució
Pla Territorial de Catalunya	Planificació territorial	Catalunya	1995	
Pla Territorial de les comarques gironines	Planificació territorial Parcial	Província Girona	en redacció	
Pla d'infraestructures del transport de Catalunya	Pla sectorial	Catalunya	2006	2006-2026
Pla d'aeroports, aeròdroms i heliports de Catalunya	Pla sectorial	Catalunya	2009	2009-2015
Pla de ports de Catalunya	Pla sectorial	Catalunya	2007	
Pla de transport de viatgers de Catalunya	Pla sectorial	Catalunya	2008	2008-2012
Pla estratègic de la bicicleta	Pla sectorial	Catalunya	2006	2008-2012
Pla Director d'infraestructures de telecomunicacions	Pla sectorial	Catalunya	2001	2001-2010
Pla hidrològic de les conques internes de Catalunya	Pla sectorial	Catalunya	1998	
Pla sectorial de cabals de manteniment de les conques internes de Catalunya	Pla sectorial	Catalunya	2005	
Pla d'espais d'interès natural	Pla sectorial	Catalunya	1992	
Pla de xoc de millora de la senyalització d'orientació	Pla sectorial	Catalunya	2004	
Pla territorial sectorial de la implantació de l'energia eòlica a Catalunya i el Mapa eòlic de Catalunya	Pla sectorial	Catalunya	2002	
Pla de sanejament de Catalunya	Pla sectorial	Catalunya	1995	
Pla territorial sectorial d'equipaments comercial	Pla sectorial	Catalunya	2006	2006-2009
Pla de l'energia de Catalunya	Pla sectorial	Catalunya	2006	2006-2015
Pla sectorial territorial d'infraestructures de gestió de residus municipals	Pla sectorial	Catalunya	2005	2005-2012
Pla General de política Forestal	Pla sectorial	Catalunya	2007	2007-2016
Pla Director territorial de l'Empordà	Pla Director	Alt Empordà	2006	
Pla Director urbanístic del sistema urbà de Figueres	Pla Director	Figueres i 16 municipis del seu sistema urbà	juliol de 2008 (aprovació inicial)	

Font: Generalitat de Catalunya. Departament de política territorial i obres públiques

4.1.2.1.- Pla Territorial General de Catalunya

El Pla Territorial General de Catalunya (PTGC) és el document marc en matèria urbanística i territorial aprovat per la Llei 1/1995, de 16 de març. Defineix sis àmbits d'aplicació dels plans territorials parcials, basats en la funcionalitat territorial.

Mapa 95. Àmbits d'aplicació dels plans territorials parcials definits pel Pla Territorial General de Catalunya (1995)

Font: Pla Territorial General de Catalunya (1995)

És l'instrument que defineix els objectius d'equilibri territorial d'interès general per a Catalunya. A més, actua com a marc de referència per a les accions que emprenen els poders públics amb l'objectiu de crear les condicions adequades per a atreure l'activitat econòmica als espais idonis, i per aconseguir que els ciutadans de Catalunya tinguin uns nivells de qualitat de vida semblants, independentment de l'àmbit territorial on visquin.

El Pla inclou les determinacions següents:

- La definició de les zones del territori amb característiques homogènies per raó del potencial de desenvolupament i de la situació socioeconòmica.
- La determinació dels espais i dels elements naturals que cal conservar per raó d'interès general referida a tot el territori.
- La definició de terres d'ús agrícola o forestal d'especial interès que cal conservar o ampliar per les característiques d'extensió, de situació i de fertilitat.
- La previsió de l'emplaçament de grans infraestructures, especialment de comunicació, de sanejament i energètiques i d'equipaments d'interès general.
- La indicació de les àrees del territori en les quals cal promoure usos específics.
- La definició dels àmbits d'aplicació dels plans territorials parcials que s'hauran d'adequar als àmbits establerts en la divisió territorial de Catalunya; es poden agrupar unitats comarcals, però en cap cas no es poden dividir.

El Pla territorial general s'ha de desenvolupar mitjançant els plans territorials parcials i els plans territorials sectorials i, des de la Llei 31/2002, també mitjançant plans directores territorials. El PTGC adscriu els municipis de l'Alt Empordà a l'Àmbit Territorial Funcional (ATF) de les Comarques gironines, que aplega les comarques del Ripollès, la Garrotxa, el Pla de l'Estany, l'Alt i el Baix Empordà, el Gironès i La Selva.

Aquest Pla Territorial Parcial quantifica per cada sistema de proposta, els paràmetres urbanístics bàsics necessaris per donar acollida al creixement de població previst, entre els

quals, com a mínim, el nombre d'habitatges, el sostre industrial i terciari, i el sòl per a equipaments.

4.1.2.2.- Pla Territorial Parcial de les comarques gironines

El Pla Territorial Parcial de les Comarques Gironines, encara no s'ha finalitzat. Aquest pla ha de quantificar, per cada sistema de proposta, els paràmetres urbanístics bàsics necessaris per donar acollida al creixement de població previst, entre els quals, com a mínim, el nombre d'habitatges, el sostre industrial i terciari, i el sòl per a equipaments.

Fins al moment tan sols es disposa del Mapa de planejament i usos del sòl de la Costa Brava i les Bases de dades urbanístiques dels sectors de les comarques de Girona. Estan pendents de començar els següents estudi i treballs:

- Estudi recopilatori i analític de treballs i dades sobre desenvolupament socioeconòmic de les comarques gironines.
- Preparació i càrrega de les dades demogràfiques a les comarques gironines.
- Impacte socioeconòmic de la implantació del TGV a les comarques gironines.
- Treballs de definició de xarxes ecològiques per al planejament territorial per a cada una de les comarques que constitueix l'àmbit funcional.
- Treballs per a l'elaboració del pla de paisatge per a diverses comarques gironines.
- Estudi de la mobilitat: oferta i demanda del transport a l'àmbit de les comarques gironines.

4.1.2.3.- Pla d'Infraestructures del Transport de Catalunya

El Pla d'Infraestructures de Transport de Catalunya (PITC) ha de definir, de manera integrada, la xarxa d'infraestructures viàries, ferroviàries i logístiques necessàries per a Catalunya amb l'horitzó temporal de l'any 2026, i té el propòsit d'ampliar-lo amb la resta d'infraestructures, portuàries i aeroportuàries a curt termini, per tal de constituir un pla complet d'infraestructures de Catalunya. El Pla de carreteres de 1985 (revisat el 1995) ha estat així, el primer i l'únic pla d'infraestructures terrestres que arriba a esgotar el seu termini.

El PITC només preveu una nova infraestructura viària: el tren d'alta velocitat. D'altra banda contempla varies accions de condicionament d'alguns trams de carretera com:

- C-31 de Torrent a Figueres
- C-68 de Figueres a Roses. Finalització desdoblament Vila-Sacra – Santa Margarida
- N-260 de Figueres a Roses. Desdoblament Figueres-Llançà
- N-II variant est de Figueres

4.1.2.4.- Pla d'aeroports, aeròdroms i heliports de Catalunya (2009-2015)

L'objectiu d'aquest pla és definir les actuacions pendents i les eines adequades que, des de l'Administració, s'han de dotar per desenvolupar plenament la xarxa aeroportuària necessària amb la incorporació de la nova xarxa d'aeroports comercials de Catalunya.

El Pla defineix per l'Alt Empordà que l'aeròdrom d'Empuriabrava sigui classificat sota la categoria de "Aeròdrom d'aviació general i esportiva de nivell III" i l'aeròdrom de Viladamat com a "Aeròdrom auxiliar de nivell IV". De moment, la Generalitat no té prevista cap inversió a l'aeròdrom d'Empuriabrava, de manera que, a curt termini el principal objectiu hauria de ser aconseguir l'aprovació del pla Director i desenvolupar-lo. Més endavant, si s'escau, possibilitar que aquest aeròdrom pugui optar als fons d'ajut a la inversió previstos.

4.1.2.5.- Pla de ports de Catalunya (2007-2015)

És un instrument d'ordenació del litoral català dins del marc de les directrius de l'ordenació territorial, i té per objecte l'establiment de criteris a la utilització portuària adequada i racional de la costa catalana, i també l'atenció preferent envers la conservació del litoral i la gestió correcta del medi ambient.

A la comarca de l'Alt Empordà s'hi localitzen 9 ports a: l'Escala, Empuriabrava, Canals de Santa Margarida, Roses, Port de la Selva, Llançà, Port dels Estanys, Colera i Portbou. En tots ells s'hi preveuen actuacions per tal de millorar les seves infraestructures, l'explotació, la integració, la seguretat i les mesures ambientals.

4.1.2.6.- Pla de transports de viatgers de Catalunya (2008-2012)

El Pla preveu incrementar les connexions en transport per carretera, augmentar un 30% l'oferta de serveis d'autobús amb la creació de noves connexions directes entre les principals ciutats del territori català i incrementar les expedicions de les ja existents i, alhora, crear noves connexions semidirectes per potenciar les comunicacions intercomarcals i reforçar-ne les ja existents. A banda del transport públic per carretera també es pretén millorar el servei de transport ferroviari amb la creació de nous serveis regionals d'alta velocitat i, pel que fa a les rodalies, dotar Tarragona, Girona i Lleida de nous serveis de Rodalies. En concret per la comarca de l'Alt Empordà, no es preveu cap actuació.

4.1.2.7.- Pla estratègic de la bicicleta

Aquest pla té com a objectiu fomentar l'ús d'aquest mitjà de transport, que en els darrers anys ha aconseguit consolidar-se com un mitjà de mobilitat dels catalans. El seu àmbit d'aplicació és a tot el territori català i defineix uns principals eixos estratègics per tal de donar resposta a una demanda creixent d'aquest mitjà de transport sostenible. Aquests eixos són:

- Elaborar un inventari de camins i vies susceptibles a ser carrils bici.
- Impulsar la construcció de 1200 quilòmetres de carrils bici.
- Crear un manual amb característiques geomètriques, enllumenat, senyalització i estacionament per a la construcció de la xarxa.
- Crear una normativa.
- Prioritzar la seguretat del ciclista amb la classificació de zones de velocitat reduïda i mantenint les vies netes.
- Afavorir la intermodalitat amb els altres mitjans de transport públic.
- Establir espais segurs per deixar la bicicleta.
- Formar en l'ús correcte de la bicicleta.
- Impulsar la comptabilitat del Bicing de diferents ciutats.

4.1.2.8.- Pla Director d'infraestructures de telecomunicacions (2001-2010)

El Pla Director d'infraestructures de telecomunicacions té com a objectiu general fomentar la cohesió digital, impulsar l'accessibilitat de la banda ampla arreu del territori, fomentar l'oferta i la demanda, i augment el pes del sector de les TIC a Catalunya. El pla preveu:

- Desplegar la telefonia de tercera generació i garantir la cobertura a tot el territori.
- Impulsar la disposició d'ordinadors a totes les llars.
- Connectar una xarxa sense cables totes les escoles de Catalunya.
- Desenvolupar el punt neutre de Catalunya.
- Accelerar el desplegament de la TDT i la ràdio digital (DAB) perquè Catalunya sigui pionera en "l'apagada analògica".

- Fomentar la creació de clústers en el sector de les TIC i el sector de l'audiovisual a Catalunya.

4.1.2.9.- Pla Hidrològic de les conques internes de Catalunya (1992)

Les determinacions normatives del Pla hidrològic de les conques internes de Catalunya (Reial Decret 1664/1998) disposa que s'han de determinar les necessitats de cabal circulat per garantir un nivell admissible de desenvolupament de la vida aquàtica, i que es redactarà un pla sectorial que determini els cabals de manteniment que cal aplicar en cada cas. Aquesta determinació s'ha de fer a cada riu i tram de riu, d'acord amb el règim hidrològic específic propi al qual s'haurà d'adaptar, tenint en compte la seva variabilitat temporal natural. La finalitat és assegurar la circulació dels cabals mínims garantits pel règim hidrològic natural en cada època de l'any. El volum número 1 correspon a la conca de la Muga i del Fluvià, els dos rius més importants de la comarca de l'Alt Empordà.

4.1.2.10.- Pla sectorial de cabals de manteniment de les conques internes de Catalunya (2004)

El Pla defineix un règim de cabals mínims per sota dels quals la vida piscícola i el funcionament dels ecosistemes fluvials poden mostrar dificultats per mantenir-se.

4.1.2.11.- Pla d'espais d'interès natural

El Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN) aprovat mitjançant el Decret 328/1992 de 14 de desembre, és un instrument de planificació sectorial de desplegament del PTGC.

Els objectius principals del PEIN són per una banda establir una xarxa d'espais naturals àmplia i representativa de la riquesa paisatgística i la diversitat biològica dels sistemes naturals de Catalunya. Per altra banda, delimitar i establir les mesures necessàries per a la protecció bàsica d'aquests espais naturals.

Taula 4.1.3. Superfície dels espais inclosos en el PEIN a la comarca de l'Alt Empordà

Espais inclosos en el PEIN	Municipis que engloba a l'Alt Empordà	superfície (ha)
Aiguamolls de l'Empordà	l'Armentera, Castelló d'Empúries, l'Escala, Palau-saverdera, Pau, Pedret-Marzà, Peralada, Roses	4.973,50
el Montgrí	l'Escala	53,27
Cap de Creus	Palau-saverdera, Pau, Roses, Llançà, Vilajuïga, Cadaqués, el Port de la Selva, la Selva de Mar	10.768,62
Massís de l'Albera	Peralada, Cantallops, Colera, Espolla, Garriguella, La Jonquera, Llançà, Mòllet de Peralada, Porbou, Rabós, Sant Climent Sescebes, Vilajuïga, Vilamaniscle	16.302,66
Estanys de la Jonquera	La Jonquera	56,09
Serra Llarga-Secans de la Noguera	La Jonquera, Albanyà, Maçanet de Cabrenys, Agullana, La Vajol	4.887,20
Penya-segats de la Muga	Sant Llorenç de la Muga	356,27
Alta Garrotxa	Albanyà, Cabanelles, Sant Llorenç de la Muga, Maçanet de Cabrenys	10.231,47
Garriga d'Empordà	Avinyonet de Puigventós, Llers, Vilanant	547,72
Total superfície PEIN a l'Alt Empordà		48.176,80

Font: Elaboració pròpia

4.1.2.12.- Pla de xoc de millora de la senyalització d'orientació

Aquest pla es va engegar al 2004 amb la voluntat de millorar la senyalització d'orientació de les carreteres, d'aquesta manera, s'aconsegueix informar als conductors d'una forma més completa i entenedora sobre les diverses destinacions de la via on transiten. Aquesta millora augmenta la seguretat viària i qualitat en la conducció.

4.1.2.13.- Pla territorial sectorial de la implantació de l'energia eòlica a Catalunya i el Mapa eòlic de Catalunya

Pla Territorial Sectorial de la implantació de l'energia eòlica a Catalunya i el Mapa eòlic de Catalunya (2002). Els objectius subjacent d'aquest Pla són:

- Evitar al màxim l'impacte d'aquestes instal·lacions sobre el patrimoni natural, cultural i paisatgístic mitjançant la definició de criteris ambientals previs i coneguts de tothom.
- Definir de forma clara i prèvia les zones del territori d'acord amb el seu grau de compatibilitat amb la implantació de parcs eòlics i restringir al màxim les zones del territori on calgui un estudi cas per cas.
- Promoure la implantació de parcs eòlics a les zones d'implantació compatible per tal de recuperar l'endarreriment actual de potència instal·lada a Catalunya en relació als objectius fixats.
- Impulsar un cert pacte social entre l'administració ambiental, l'administració industrial i de l'energia, els agents socials i ambientalistes, les empreses elèctriques i la ciutadania en general per a la implantació racional de l'energia eòlica a Catalunya.

El Pla de Sostenibilitat energètica adjunt a aquest document analitza el recurs eòlic de la comarca en base al Pla territorial sectorial de la implantació de l'energia eòlica a Catalunya, el mapa eòlic de Catalunya i el Pla d'energia. Alhora fa un anàlisi del model energètic actual i de les infraestructures energètiques de la comarca.

4.1.2.14.- Pla de sanejament de Catalunya

Les conques hidrogràfiques conformen uns ecosistemes sobre els quals incideix una gran varietat de factors que poden ser causa de degradació. Aquest fet implica que la consecució de determinats objectius de qualitat requereixi una gestió integrada dels diferents agents que d'una manera o una altra incideixen sobre el medi hídic.

En aquesta línia, i d'acord amb el principi de responsabilitat compartida, el Pla de sanejament analitza les diferents causes de contaminació de l'aigua, sigui d'origen urbà, industrial, ramader, agrícola o difús, i determina pautes d'actuació en cada àmbit, per aconseguir un nivell de qualitat de l'aigua que n'asseguri els usos definits. Fruit d'aquest pla en sorgeixen dos programes a executar; el PSARU 2005 (programa de Sanejament d'aigües residuals urbanes) i el PSARI 2003 (programa de Sanejament d'aigües residuals industrials). Dos instruments que han ajudat a la planificació hidrològica que desenvolupa el pla del 1995 i que han tingut coma objectiu definir les actuacions que redueixen la contaminació originada per l'ús domèstic de l'aigua i emmarcar en el context legal altres directives relacionades amb abocaments de substàncies perilloses.

4.1.2.15.- Pla territorial sectorial d'equipaments comercials (2006-2009)

El Govern de Catalunya ha impulsat l'elaboració d'instruments per ordenar i planificar l'oferta comercial, especialment la de grans i mitjans establiments comercials. Concretament, la Llei d'equipaments comercials 1/1997, de 24 de març, va crear el Pla territorial sectorial d'equipaments comercials (PTSEC) com un mecanisme de planificació per ordenar el comerç al detall, en format de gran establiment comercial, en el conjunt del territori de Catalunya. En concret per la comarca de l'Alt Empordà, no es preveu cap actuació.

4.1.2.16.- Pla d'energia de Catalunya (2006-2015)

El Pla s'estructura en quatre grans blocs. En primer lloc, un pla estratègic d'estalvi i eficiència energètica, que marca els objectius i les línies d'actuació en aquesta matèria. En segon lloc, un pla d'energies renovables que estableix els objectius per a Catalunya pel que fa a aquestes energies en l'horitzó de l'any 2015. El pla d'infraestructures és el tercer gran bloc, el qual

defineix les infraestructures necessàries per garantir el subministrament energètic amb la qualitat màxima, el cost mínim i el respecte màxim al medi ambient com a criteris bàsics. Finalment, hi ha un pla d'R+D+I, el qual ens ha de permetre avançar en àmbits com el de les energies renovables.

Tanmateix l'anàlisi en profunditat d'aquest pla es durà a terme al Pla de Sostenibilitat energètica que conté aquesta Agenda 21.

4.1.2.17.- Pla sectorial territorial d'infraestructures de gestió de residus municipals (2005-2012)

El Pla té com a objectiu racionalitzar la planificació territorial de les instal·lacions existents i de les noves instal·lacions de tractament i disposició de residus municipals de Catalunya, amb la finalitat d'assolir la màxima autosuficiència de gestió de cada territori, els dèficits existents i els recursos disponibles.

Per l'Alt Empordà és preveu una inversió important per a construir una Planta de Compostatge FORM (fracció orgànica de residus municipals) i una Planta de tractament de RESTA inclosos els voluminosos, al mateix lloc on es localitza actualment la deixalleria comarcal (Pedret i Marzà).

4.1.2.18.- Pla General de Política Forestal (2007-2016)

El Pla General de política forestal és un pla territorial amb l'objectiu prioritari d'establir les directrius per fomentar la gestió sostenible dels terrenys forestals:

- Garantint la conservació o l'increment de les seves funcions ambientals.
- Potenciant els seus valors socials i econòmics.
- Afavorint el desenvolupament sostenible i l'equilibri territorial.

Aquest pla preveu un seguit d'accions per tot el territori català en general, però no determina quines actuacions s'han de realitzar a la comarca de l'Alt Empordà.

4.1.2.19.- Pla Director Territorial de l'Empordà

La figura del Pla director territorial permet avançar l'ordenació d'aquells àmbits on aquesta sigui més urgent. Té un contingut similar al dels plans territorial parcials i les seves propostes s'integraran en el seu moment en el Pla territorial parcial.

Els objectius específics que proposa el Pla Director són els següents:

- Reforçament de la vertebració urbana de les comarques de l'Alt i el Baix Empordà.
- Protecció del paisatge en tant que factor identitari de l'Empordà i actiu econòmic.
- Limitació de la segona residència de nova planta.
- Foment de les activitats econòmiques alternatives al turisme, o de les activitats econòmiques relacionades amb el turisme que no es centrin en la producció immobiliària.
- La racionalització de la xarxa viària respectuosa amb el medi.

El Pla director s'ha elaborat tenint en compte la situació del territori i el seu planejament urbanístic i d'acord amb les referències següents:

- El Pla territorial general de Catalunya (1995).
- Els escenaris demogràfics del període 2001-2026 (Programa de Planejament Territorial 2004).
- Els criteris del Programa de Planejament Territorial (2004).

En aquest capítol de planejament territorial s'analitzen dues de les propostes bàsiques en que queda articulat el Pla Director Territorial de l'Empordà:

1. Sistema d'assentaments

Es consideren assentaments els àmbits classificats indistintament amb el règim jurídic de sòl urbà o urbanitzable pels planejaments urbanístics municipals vigents.

Els criteris de planejament que el Pla Director estableix per aquest sistema són els següents:

- Afavorir la cohesió social del territori i evitar la segregació espacial de les àrees.
- urbanes.
- Protegir i potenciar el patrimoni urbanístic que vertebrava el territori.
- Facilitar una política d'habitatge eficaç i urbanísticament integrada.
- Propiciar la convivència d'activitats i habitatge a les àrees urbanes i racionalitzar la implantació de polígons industrials o terciaris.
- Aportar mesures de regulació i orientació espacial de la segona residència.
- Els nous creixements han de ser compactes en continuïtat.
- El creixement urbà ha de reforçar una estructura nodal del territori.
- Atenent la seva morfologia se'n distingeixen dos tipus bàsics.
- *Nuclis històrics i les seves extensions*: Assentaments de naturalesa complexa, formats a partir de nuclis històrics de les poblacions i les seves extensions per continuïtat.

Les estratègies que es proposen per als *nuclis històrics i les seves extensions* són les següents:

Creixement potenciat: en aquelles àrees que exerceixen una certa capitalitat, han assolit una significació urbana, tenen un pes demogràfic rellevant i unes bones condicions de connectivitat en el territori.

Creixement opcionalment potenciat: en aquelles àrees que per les seves condicions poden ésser objecte d'un creixement potenciat, d'acord amb l'establert.

Creixement moderat: en aquelles àrees que són de mitjana o petita dimensió urbana, però que tenen unes condicions de connectivitat acceptable que els permet acollir una certa quantitat d'habitatges i llocs de treball més enllà de les seves necessitats internes.

Creixement segons necessitats internes: en aquelles àrees en què per la poca dimensió de l'àrea urbana, per la limitada connectivitat del lloc o la poca disponibilitat de sòl amb aptitud per a ésser urbanitzat no és aconsellable que aculli altres creixements que aquells que responen a la seva pròpia dinàmica demogràfica i econòmica.

Canvis d'ús i reforma interior: en aquelles àrees que han exhaurit o estan en vies d'exhaurir les disponibilitats de sòl adequat per a l'extensió de la urbanització, però que per la seva localització i la seva significació poden millorar el seu paper com a àrees urbanes.

Consolidació i millora urbana: en aquells nuclis i àrees urbanes que per la seva petita dimensió no tenen capacitat per a estructurar extensions urbanes o que no disposen de sòl físicament apte per a la urbanització o que tenen un molt baix nivell d'accessibilitat.

- *Àrees especialitzades*: Assentaments que són el resultat d'implantacions aïllades per al desenvolupament d'usos específics residencials, industrials, terciaris o d'equipaments.

Les estratègies proposades per a les *àrees especialitzades* són les següents:

Consolidació: en aquelles àrees en què l'opció que es considera més adequada és l'acceptació de la implantació amb les característiques previstes, sense perjudici de les accions de millora o d'integració en el paisatge que convingui portar a terme.

Extinció o reducció: per aquelles àrees físicament existents o previstes pel planejament urbanístic que poden afectar de manera especialment greu els valors o la potencialitat del territori. En aquests casos es considera socialment rendible abordar l'extinció d'aquestes àrees encara que aquesta no pugués ser a curt termini.

El Pla Director estableix unes recomanacions específiques per protegir i potenciar els petits nuclis de població:

a) mantenir l'activitat agrària amb el recolzament, si cal, de petites instal·lacions agroalimentàries, limitades a les zones relacionades amb els conreus tradicionals, que es poden integrar en els propis nuclis.

b) potenciar la creació de denominacions d'origen.

c) potenciar la creació de microempreses i iniciatives relacionades amb els productes endògens de la zona.

d) potenciar l'establiment d'una xarxa de telecomunicacions de qualitat.

e) fomentar petites promocions d'habitatge protegit per fixar població jove, que es podrien incloure en el sí d'operacions on també es promoguéssin la reutilització del patrimoni construït i ara buit per a allotjament turístic o habitatge de segona residència.

f) promoure iniciatives de revalorització del patrimoni cultural i natural.

g) facilitar l'acolliment de turisme rural i cultural.

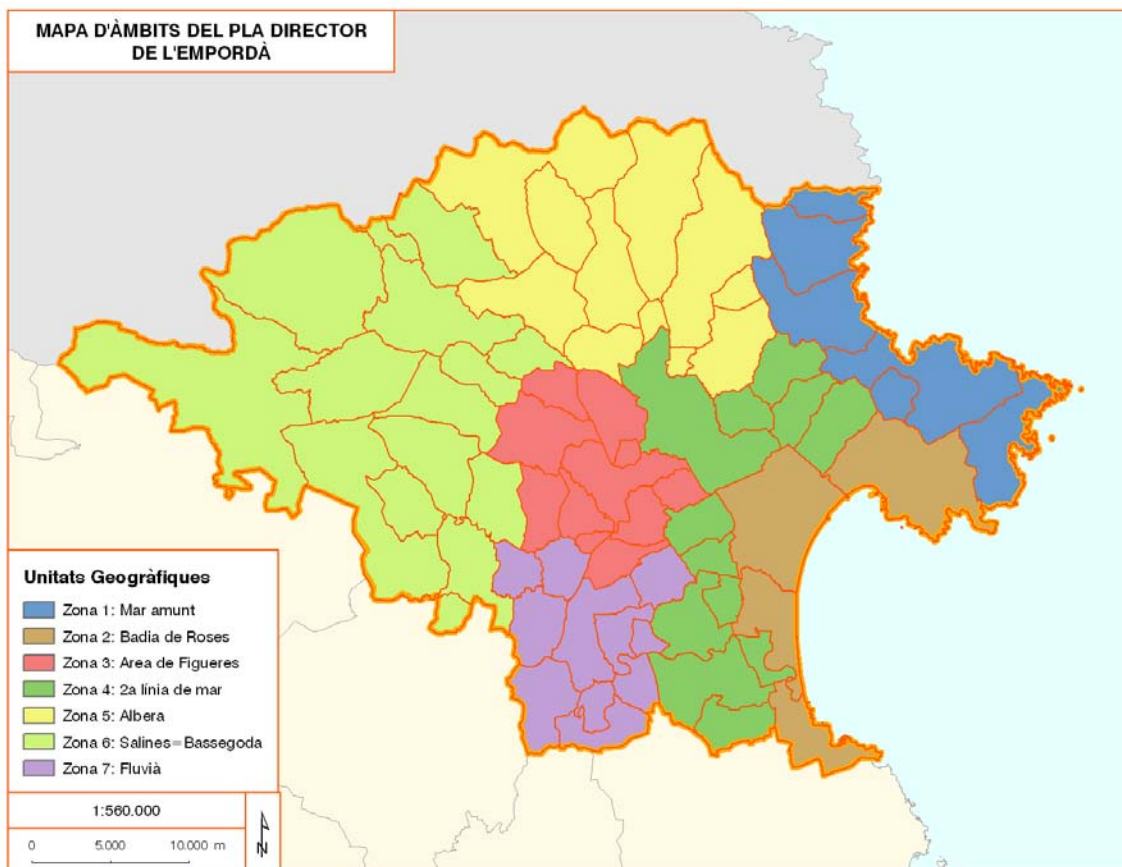
h) facilitar la instal·lació d'activitats professionals o artesanes.

i) fomentar la implantació del transport col·lectiu a la carta per a la gent que no pot utilitzar el vehicle privat per als seus desplaçaments.

El Pla director classifica el sistema d'assentaments en tretze àmbits plurimunicipals segons l'estructura socioeconòmica del territori de l'Empordà, que seran les bases territorials de referència per assolir els objectius d'ordenació. Els àmbits que inclouen els municipis de l'Alt Empordà són els següents:

- Àmbit Salines-Bassegoda
- Àmbit de l'Albera
- Àmbit de Mar amunt
- Àmbit dels Sistema urbà de Figueres
- Àmbit de la Badia de Roses nord
- Àmbit del Fluvià
- Àmbit de la Badia de Roses sud

Mapa 96: Àmbits definits al Pla Director de l'Empordà per l'Alt Empordà

Font: Pla Director Territorial de l'Empordà

2. Sistema d'espais oberts

El Pla territorial reconeix com a integrant del sistema d'espais oberts el sòl sotmès, d'acord amb el planejament urbanístic vigent, al règim del sòl no urbanitzable. El sòl no urbanitzable no pot seguir essent considerat en negatiu com a reserva futura de sòl a l'espera de ser urbanitzat. Cal planificar-lo i gestionar-lo com un sistema consistent i territorialment coherent que garanteixi el funcionament del conjunt del territori i que estructurï els sistemes urbans en un marc de màxima eficiència.

Diverses normatives sectorials incideixen en el grau de protecció del sòl no urbanitzable:

Normatives de protecció mediambiental:

- Llei 29/1985, de 2 d'agost, d'aigües.
- Llei 7/1993, de 30 de setembre, de carreteres.
- Llei 6/1998, de 30 de març, forestal de Catalunya.
- Llei 13/2002, de 21 de juny, de turisme de Catalunya.

Així mateix, en el marc del Text refós de la Llei d'urbanisme de Catalunya, Decret legislatiu 1/2005, els planejaments urbanístics municipals atorgant diferents restriccions i graus de protecció en els sòls inclosos al seu àmbit.

El pla proposa en el sistema d'espais oberts tres tipus bàsics de sòl segons el grau de protecció que els atorga en front a les transformacions: el *de protecció especial*, els *de protecció territorial* i els *de protecció preventiva*. La categorització del sòl en un o altre tipus esdevé en funció dels seus valors intrínsecs, així com la localització i la topografia.

- El sòl de *protecció especial* inclou aquells terrenys els valors dels quals aconsellen el seu manteniment indefinit com a no urbanitzables. Incorpora doncs, per una banda els sòls inclosos en la xarxa d'espais d'interès natural – tant els que gaudien ja d'alguna

figura de protecció, com els proposats de nou pels seus valors naturals intrínsecs – i els connectors ecològics, seleccionats segons els criteris adoptats a l'apartat 6.3. D'altra banda, incorpora també la major part dels sòls seleccionats com sòls d'alt valor agrícola, segons els criteris esmentats a l'apartat 6.4, completats amb criteris de localització.

- El sòl de *protecció territorial* inclou aquells terrenys que no són adequats per al desenvolupament urbà per motius de:
 - riscos (geològics, inundabilitat, servituds funcionals, orografia ...).
 - qualitat paisatgística.
 - reserves estratègiques per a la localització, la connectivitat i les condicions de l'àrea.

El Pla estableix mesures de protecció d'aquests sòls, si bé preveu la possibilitat que es puguin admetre, en casos justificats - amb subjecció a les regulacions específiques a què puguin estar sotmesos -, implantacions d'activitats o instal·lacions de valor estratègic i d'especial interès per al territori, a través del procediment que el Pla determina per tal de garantir una avaluació suficient dels pros i els contres de la iniciativa.

- Finalment, la resta de sòl no inclòs en cap de les categories anteriors esdevé de *protecció preventiva* i sotmès a les limitacions pròpies del sòl no urbanitzable. Inclou doncs aquells espais que no tenen un valor excepcional ni condicionants físics que els facin objectivament inadequats per al desenvolupament urbanístic i alhora són compatibles amb l'estratègia de desenvolupament del sistema d'assentaments urbans proposada pel Pla.

Els criteris de planejament plantejats per a aquest sistema són els següents:

- Afavorir la diversitat del territori i mantenir la referència de la seva matriu biofísica.
- Protegir els espais naturals, agraris i no urbanitzables en general com a components de l'ordenació del territori.
- Preservar el paisatge com un valor social i un actiu econòmic del territori.
- Moderar el consum de sòl.

El Pla director planteja la protecció de les àrees naturals i les defineix com a sòl no urbanitzable de protecció especial amb les següents estratègies:

Mantenir la qualitat dels rius i marges fluvials: els cursos fluvials de la comarca tenen un important paper ecològic com a connectors entre els espais naturals del litoral i els de l'interior a través de la plana altament urbanitzada. Cal destacar especialment el paper de la Muga, el Fluvià, el Ter, el Daró, la riera d'Orlina i la riera de Calonge, pels quals fora adient l'elaboració de Plans especials per ordenar els usos de les ribes, recuperar i conservar el bosc de ribera, controlar el desenvolupament d'espècies invasores, depurar les aigües, dissenyar itineraris i transformar aquests espais en elements estructuradors del territori que permetin apropar la gent al riu.

Protegir els paisatges agrícoles: les zones agrícoles juguen un paper important en la dinàmica ecològica de l'Empordà, tant a nivell paisatgístic, com de connexió i amortiment entre espais naturals, o com a territoris de dispersió i cacera de les espècies presents. La dinàmica de l'Empordà de les últimes dècades ha fet variar molt el conreu tradicional, i a la vegada el paisatge, que suposa un actiu natural important. Per aquesta raó, fora adient l'elaboració de Plans especials per aquelles zones agrícoles de mes valor natural i paisatgístic amb la finalitat de recuperar els elements tradicionals com les pantalles de xipresos, les parets de pedra seca, els recs i sèquies, els camins. Així com vincular l'activitat agrària a activitats complementaries com l'agroturisme, el senderisme, els serveis d'oci i la producció artesanal.

Elaborar plans tècnics de gestió i millora forestal: el principal aspecte a resoldre en les zones de muntanya de l'Empordà són els incendis forestals juntament amb la manca d'una política forestal adequada. En aquest sentit fora important elaborar plans de gestió forestal que ajudin a resoldre aquesta problemàtica.

Solucionar els conflictes de connectivitat: a la costa i la plana de l'Alt Empordà les carreteres són un dels principals elements fragmentadors de l'hàbitat i el paisatge. Queden molts trams llargs de carreteres sense passos naturals per a la fauna i els animals estan obligats a passar per sobre la calçada. En aquestes zones cal habilitar passos de fauna artificials. En general, les carreteres més problemàtiques són l'autopista A-7 i la carretera N-II, pel trànsit que suporten.

Mesures específiques per a la conservació de les àrees amb especials valors geològics, tant d'interès comarcal com local, així com del seu entorn. Es consideren espais d'interès geològic el conjunt de recursos naturals no renovables de valor científic, cultural o educatiu que permeten reconèixer, estudiar i interpretar l'evolució de la història de la terra i els processos que l'han modelada. Aquestes mesures s'han de fer extensives en tots els sòls sigui quin sigui el seu grau de protecció o el seu règim jurídic.

El PDT ha incorporat també algunes propostes sectorials que han estat aportades pels departaments corresponents. En tot cas es preveu anar incorporant les propostes amb contingut territorial del planejament sectorial que es vagi aprovant.

4.1.2.20.- Pla Director urbanístic del sistema urbà de Figueres

El Pla Director urbanístic del sistema urbà de Figueres (PDUSUF) té com a objectiu principal, la definició dels elements de l'ordenació urbanística d'abast supramunicipal i, en especial, els relatius a les infraestructures de mobilitat i a les àrees especialitzades d'activitat econòmica que són rellevants en l'àmbit del Pla.

A més a més el PDUSUF té els següents objectius:

- Concretar els espais oberts de protecció especial i de protecció territorial definits pel PDTE.
- Garantir la protecció de la xarxa hidrogràfica i la seva vegetació de ribera o forestal, per mantenir la qualitat dels rius i dels marges fluvials.
- Garantir la connectivitat territorial i ecològica amb els espais d'interès natural i paisatgístic.
- Definir i regular el sistema d'assentament urbans d'acord amb les dinàmiques i estratègies urbanístiques i establir les determinacions necessàries per comptabilitzar la seva extensió amb l'objectiu d'assegurar la protecció i regulació dels espais oberts.
- Establir directrius per a la classificació i qualificació del sòl i per a la gestió urbanística municipal que ha d'adaptar-se al PDUSUF i, aquest, al PDTE.
- Reconsiderar els sectors de sòl apte per urbanitzar o urbanitzables delimitat, no urbanitzats, per a la seva adaptació a les determinacions del planejament director en matèria de protecció i regulació dels espais oberts, idoneïtat de les localitzacions, compacitat i continuïtat urbana, regulació de les intervencions de cada unitat de paisatge i altres, definitòries del model urbanístic supramunicipal.

Tenint de base tots aquests objectius el PDUSUF realitza propostes directes que afecta a diferents aspectes. Aquestes propostes concreten criteris i determinacions amb l'objectiu de minimitzar els impactes negatius sobre el territori.

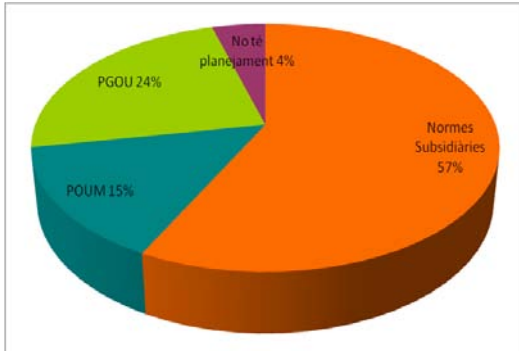
4.1.3.- Anàlisi del planejament urbanístic municipal

La llei 2/2002 va entrar amb vigor amb l'objectiu de regular l'urbanisme en el territori de Catalunya. Aquesta llei ha estat modificada per la llei 10/2004, de 24 de desembre, per al foment de l'habitatge assequible, de la sostenibilitat territorial i de l'autonomia local. Al gener del 2005 es va aprovar el Decret 1/2005, de 26 de juliol, pel qual s'aprova el Text refós de la llei d'urbanisme.

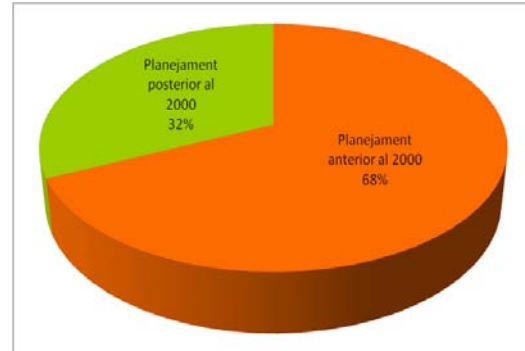
Aquest marc normatiu obliga als municipis que vulguin modificar la seva figura de planejament a desenvolupar un Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (POUM).

Actualment, encara hi ha dos municipis de la comarca de l'Alt Empordà que no tenen una figura de planejament urbanístic que reguli l'ocupació del sòl i ajudi a la planificació territorial. La figura de planejament majoritària és les Normes Subsidiàries i la gran majoria tenen una antiguitat de més de 10 anys.

Gràfic 4.1.6. Tipus de planejament municipal municipal a l'Alt Empordà, en percentatges. Any 2008

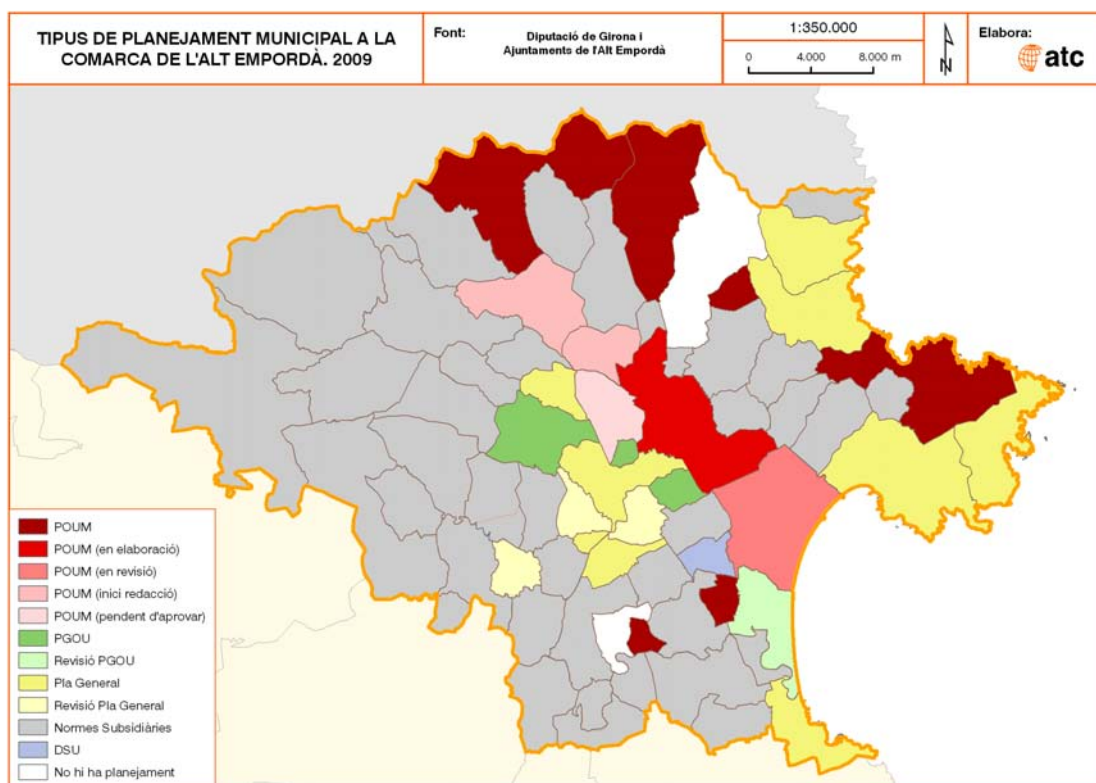
Gràfic 4.1.7. Antiguitat del planejament en percentatge. Any 2008

Font: CCAE, Registre de Planejament del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya

Aquest planejament tant antic, sobretot concentrat a aquelles poblacions més petites, es justifica per les característiques i les dinàmiques de creixement febles d'aquest municipis. Molts d'ells encara no han esgotat el sòl urbà i realitzar un planejament nou suposa una despesa elevada d'assumir.

Mapa 97. Tipus de planejament municipal a la comarca de l'Alt Empordà. 2009

Font: Diputació de Girona i Ajuntaments de l'Alt Empordà

4.1.4.- Sistema de comunicacions: actual i previst

El Pla d'infraestructures del transport de Catalunya (PITC) defineix i identifica les vies que formen part de les xarxes de carreteres bàsica i comarcal. La titularitat i competències sobre aquestes vies aniran a càrrec de la Generalitat de Catalunya, amb l'excepció de les que formen part de la "Red de Interés General del Estado", la titularitat i competències de les quals corresponen a l'Administració General de l'Estat. La xarxa local estarà formada per la resta de les carreteres existents, i la gestió d'aquestes vies anirà a càrrec de les administracions locals i de les diputacions. La xarxa de carreteres de la Diputació de Girona està constituïda per uns 760 km amb característiques i intensitats de trànsit molt diferents.

La xarxa bàsica és la que serveix de suport al trànsit de pas i al trànsit intern de llarga distància i inclou també les vies intercomarcals i intracomarcals d'una especial importància. Tenen com a funció comptabilitzar el trànsit local i el trànsit de pas.

En la proposta de xarxa bàsica, les noves infraestructures viàries hauran de reforçar l'estructura nodal del territori de Catalunya, garantint també que cap municipi quedi situat a més de 25 km d'aquesta xarxa.

Classificació dels elements viaris que tenen el seu pas per la comarca de l'Alt Empordà, amb les actuacions previstes al PITC:

Xarxa transeuropea

- *AP7 corredor mediterrani*: Ampliació 3er carril entre Maçanet de la Selva i La Jonquera.
- *A2/N-II corredor mediterrani*: Reconversió en autovia entre Maçanet de la Selva i La Jonquera.

Xarxa bàsica primària

- *Eix pirinenc (N-260 / N-152) Pont de Suert – Figueres*: Desdoblament Besalú – Figueres.

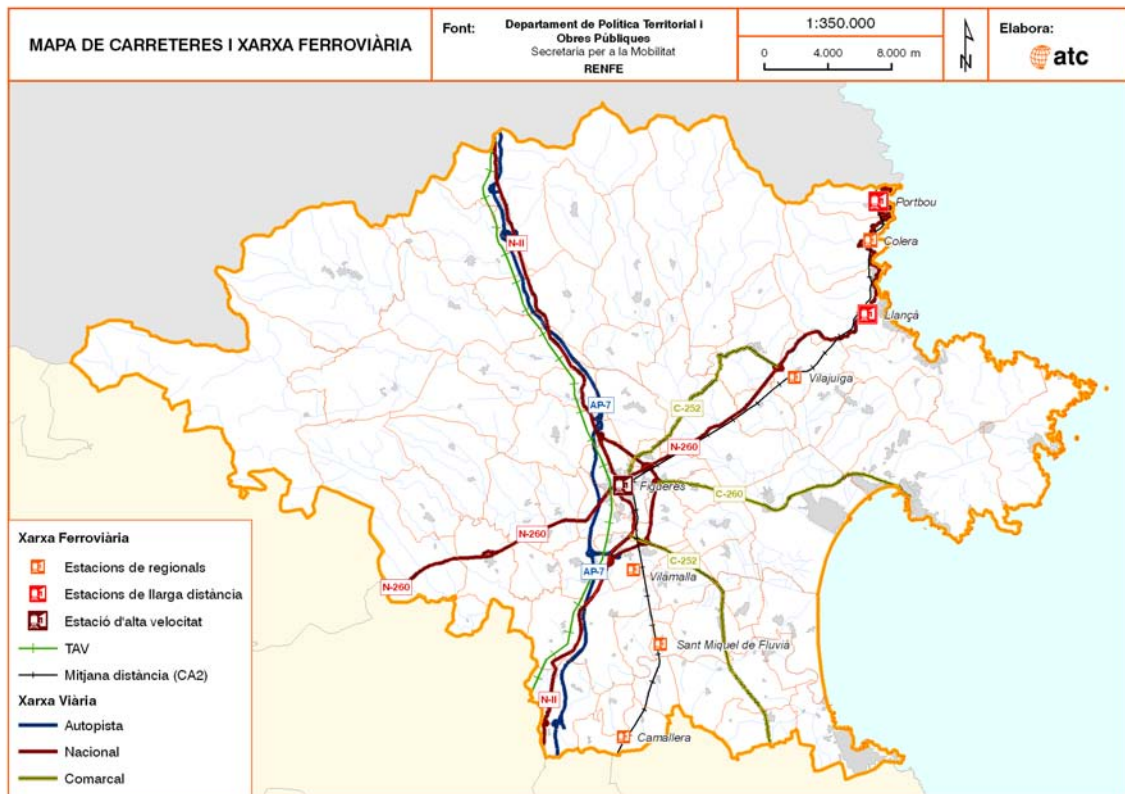
Resta de xarxa bàsica

- *C-31 Torrent – Figueres: condicionament de la carretera*
- *C-68 Figueres – Roses: Finalització desdoblament Vila-Sacra – Santa Margarida*
- *N-II Variant est Figueres: condicionament de la carretera*
- *N-260 Figueres Porbou: Desdoblament Figueres – Llançà*
- *SC (GIV-5128) Navata – Borrassà – Vilamalla: Condicionament de la carretera.*

Xarxa comarcal proposada en el PITC

- *C-252 Garriguella – intersecció GI-604*
- *GI-502 Darnius – connexió N-II*
- *GI- 602 Connexió N-II – Espolla*
- *GI- 603 Epolla – Garriguella*
- *GI-604 Intersecció C-252 – Vilajuïga*
- *GI-610 Vilajuïga – Roses (C-260)*
- *GI-612 El Port de la Selva – Llançà*
- *GI-613 El Port de la Selva – GI-614*
- *GI-614 Roses – Cadaqués*
- *GI-623 Connexió N-II – l'Escala*
- *GI-624 Ventalló – Connexió C-31*
- *GI-632 Intersecció C-31 – l'Escala*
- *GIP-6042 Vilanova de la Muga – Perelada*
- *GIV-6043 Castelló d'Empúries – Vilanova de la Muga*
- *GIV-6216 Sant Pere Pescador – Castelló d'Empúries*
- *GIV-6302 Connexió C-31 – l'Armentera*
- *GIV-6303 L'Armentera – Sant Pere Pescador*
- *SC L'Escala – Vilamacolum (int. C-31)*

Mapa 98. Mapa de carreteres principals i xarxa ferroviària de l'Alt Empordà

Font: Elaboració pròpia

La Generalitat i la Diputació de Girona han acordat, el maig de 2009, un conveni per a traspasar a la Generalitat les carreteres gestionades per la Diputació que pertanyen a la xarxa comarcal i cedir a la Diputació les carreteres de funcionalitat local. Mitjançant aquest acord, la Generalitat assumirà 50 quilòmetres en 11 carreteres comarcal i la Diputació, n'assumirà 125 quilòmetres en 16 vies locals.

Aquet conveni s'emmarca en el desenvolupament de la Llei de carreteres aprovada el juliol passat (2008), que preveu la titularitat de les carreteres locals per part dels ens locals supramunicipals.

Aquest acord preveu el desenvolupament d'un pla de millora de la xarxa viària gironina, amb una inversió de 20 milions d'euros en cinc anys; la Generalitat n'aportarà 15 i la Diputació els 5 restants. A la comarca de l'Alt Empordà es preveu portar a terme les actuacions següents:

- Treballs de condicionament de la GIP-6042, de Peralada a Vilanova de la Muga, amb variant sobre el ferrocarril de Barcelona a Portbou, amb una inversió prevista de 4 milions d'euros.
- Redacció i tramitació dels estudis de la variant de Sant Pere Pescador.

Les propostes del PITC per la xarxa ferroviària han de buscar la coherència amb el "*Plan Estratégico de Infraestructuras del Transporte*" del Ministeri de Foment i les propostes elaborades per la Generalitat, a partir de l'aprovació del nou estatut, hauran de combinar-se amb les ja existents. A l'Alt Empordà, a part de la projecció de la línia d'alta velocitat, hi ha una proposta d'actuació per adaptar a circulacions en ample UIC¹ el tram Sant Celoni – Portbou.

Un document com el PITC és indispensable com a instrument de planificació, donat que ha d'integrar les infraestructures terrestres, xarxes viàries, ferroviàries i logístiques. D'altra banda, cal tenir molt present, que no és objecte del PITC detallar els traçats ni establir les reserves de sòl necessàries pel pas de les infraestructures.

El Pla Director urbanístic del Sistema Urbà de Figueres, actualment en aprovació inicial, també preveu un seguit d'actuacions relacionades amb el sistema de comunicacions de la ciutat i del

¹ Amplada via internacional

seu entorn. El document contempla les actuacions ja previstes al Pla Director Territorial de l'Empordà i afegeix les següents:

- a. Creació d'una estació de tren al terme municipal de Vilafant a l'oest de Figueres.
- b. Creació d'una estació de tren intermodal d'amplada ibèrica que ha de permetre l'intercanvi de passatgers entre el tren de gran velocitat europeu, l'AVE, els trens d'ample RENFE, els autobusos urbans, comarcals i regionals, els taxis i els vehicles privats. Aquesta estació es projecte a ponent de la zona urbana central.
- c. Plataforma intermodal de mercaderies Vilamalla – El Far d'Empordà. Es proposa una reserva de sòl de protecció territorial a llevant del traçat de la via del ferrocarril i al sud de la carretera GIV-6227 per tal de permetre una alternativa de localització de la plataforma logística, adequada des del punt de vista ferroviari i adaptable a les possibles futures expectatives de promoció d'aquest centre intermodal.

4.1.5.- Regulació de la instal·lació d'antenes de telefonia mòbil

4.1.5.1.- Antenes de telefonia mòbil

La Comissió Internacional per a la Protecció de Radiacions no Ionitzants (ICNIRP) ha establert com a principi de protecció a l'exposició de radiació electromagnètica a que, per a freqüències d'entre 10 i 300 Ghz, la densitat de potència podrà ser com a màxim de 61V/m (10w/m²). Les antenes de telefonia mòbil són de metall, de vegades amb una funda de vidre, i normalment s'instal·len sobre un suport de ferro. La font del senyal que s'emet cap a un telèfon mòbil pot ser una paràbola receptora o una línia de telefonia, i l'antena fa la mateixa funció que faria un altaveu. *Taula 4.1.4. Nivells màxims d'immissió permesos per la llei en relació amb les freqüències d'emissió dels telèfons mòbils*

Freqüències d'emissió dels telèfons mòbils	Nivell màxim d'immissió (V/m)	
	Espanya i Europa	Catalunya
900 MHz	41,19	27,46
1800 MHz	52,28	38,83
2-300 GHz	61,40	41,19

Font: Secretaria de Telecomunicacions i societat de la informació. Departament de Governació i Administracions Públiques

Per nivells de seguretat i com a mesura de protecció, la normativa catalana ha establert que l'espai de separació entre una antena de telefonia mòbil i una persona ha de ser de 10 m. Aquest espai es coneix com a *paral·lelípede de protecció*.

El sistema de control dels camps electromagnètics de les antenes de telefonia mòbil es fan a través dels SMPF (Sistema de Monitorització de Radiofreqüència). Actualment hi ha 84 equips de control distribuïts en 73 municipis arreu de totes les comarques catalanes. Els monitors mesuren les dades, les 24 hores del dia, i les trameten al Centre de Telecomunicacions i Tecnologies de la Informació (CTTI) que disposa així d'una base de dades amb recopilació històrica. Tots els ajuntaments participants reben informes sobre les emissions de les instal·lacions que hi ha al seu municipi.

4.1.5.2.- Planificació i normativa per la instal·lació d'antenes de telefonia mòbil

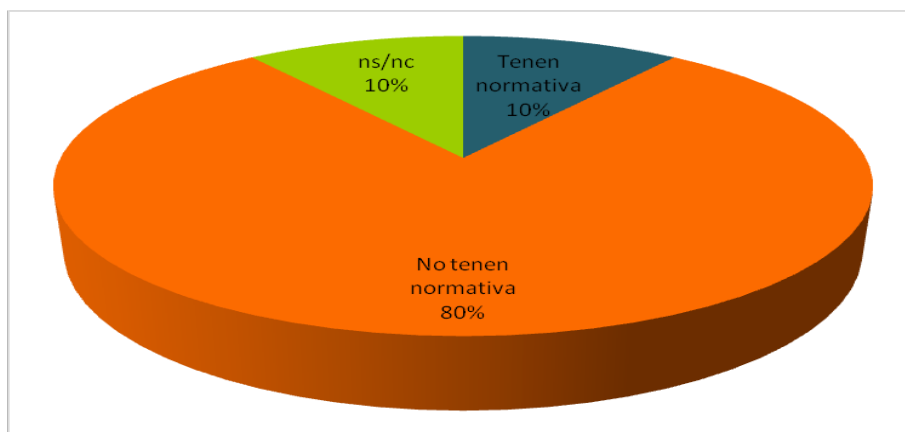
La regulació de la instal·lació de les antenes de telefonia mòbil en sòl urbà és competència municipal. A nivell comarcal no hi ha cap tipus de reglament que reguli aquesta tipologia d'instal·lació.

La gràfic 4.1.8 mostra com els municipis de l'Alt Empordà no presenten gaires problemàtiques d'ordenació de les antenes de telefonia mòbil en sòl urbà. Malgrat és un territori on la cobertura

és molt irregular i deficitària, un 80% dels municipis no tenen cap normativa que reguli la instal·lació d'aquests aparells repetidors de senyal.

Cal matisar que els municipis que afirmen tenir una normativa d'aquest tipus és perquè aquesta regulació s'ha inclòs dins la normativa que desplega la figura de planejament municipal.

Gràfic 4.1.8. Percentatge de municipis de l'Alt Empordà que tenen una normativa que reguli la instal·lació d'antenes de telefonia mòbil. Any 2009

Font: Ajuntaments de l'Alt Empordà

A nivell autonòmic s'està redactant el Pla d'Ordenament Ambiental d'Infraestructures de Radiocomunicacions (POAIR). Aquest pla du a terme l'ordenació a tot Catalunya de les infraestructures de radiocomunicació que es troben en sòl no urbà, d'acord amb el Decret 148/2001, de 29 de maig, d'ordenació ambiental de les instal·lacions de telefonia mòbil i d'altres instal·lacions de radiocomunicació.

L'objectiu és definir on s'han de desplegar les infraestructures de radiocomunicació per optimitzar-les i definir les necessitats del territori amb una planificació de possibles infraestructures que s'han de construir.

El POAIR es du a terme en la Comissió de Telefonia Mòbil del Departament de Medi Ambient i Habitatge i entre els seus redactors hi ha la Secretaria de telecomunicacions i societat de la informació (STSI), que, amb el suport del Centre de Telecomunicacions i Tecnologies de la Informació (CTTI), és l'organisme encarregat de gestionar la informació referent al cens d'infraestructures de radiocomunicacions i d'elaborar les propostes d'ordenació a partir de criteris tècnics.

Degut al creixement espectacular que ha patit aquest sector és necessari regular l'ordenació ambiental de les instal·lacions de telefonia mòbil per tal d'establir tant els nivells màxims d'exposició com la distància per a complir els nivells de referència.

La normativa vigent és:

- *Catalunya*: Decret 148/2001 d'ordenació ambiental de les instal·lacions de telefonia mòbil. Decret 281/2003 de 4 de novembre.
- *Espanya*: Reial Decret 1006/2001 sobre emissions radioelèctriques.
- *Europa*: Recomanació 199/519/CE relativa a l'exposició del públic, en general, dels camps electromagnètics.

L'objectiu de la normativa és:

- Garantir la protecció de la població i el medi.
- Regularitzar la situació respecte a la ubicació de les estacions de telefonia mòbil.
- Harmonitzar el desplegament de les xarxes de comunicació.

Per poder assolir aquests objectiu el Decret incorpora:

- Mesures de protecció i control ambiental amb prescripcions tècniques ambientals.
- Mesures d'ordenació urbanística i d'intervenció administrativa.

4.1.5.3.- Inventari d'infraestructures de radiocomunicacions a l'Alt Empordà

El Pla d'Ordenament Ambiental d'Infraestructures de Radiocomunicacions cataloga les següents instal·lacions a la comarca de l'Alt Empordà.

Taula 4.1.5. Inventari de les instal·lacions actuals de radiocomunicació amb telefonia mòbil en sòl no urbà a l'Alt Empordà (2009)

Inventari de les instal·lacions actuals de radiocomunicació amb telefonia mòbil en sòl no urbà		
Denominació	Municipi	Titular
Els límits CT	La Jonquera	Movistar
Pani EB	Roses	Movistar
Albanyà EB	Albanyà	Movistar
Portbou EG	Portbou	Movistar
Capmany MINI EB	Capmany	Movistar
Llers/P. d'en Clos EB	Llers	Movistar
Roses / Cany. Grosses	Roses	Movistar
Roses / Montjoi EB	Roses	Movistar
Garrigàs / Ermedas EB	Garrigàs	Movistar
El Far d'Empordà EB	El Far d'Empordà	Movistar
Sant Climent Sescebes	Sant Climent Sescebes	Movistar
St Pere Pescador EB	Sant Pere Pescador	Movistar
Colera EB	Llançà	Movistar
Marzà EB	Pedret i Marzà	Movistar
Espolla	Espolla	Movistar
Cantallops	Cantallops	Movistar
Coleta CT	Colera	Movistar
Llançà / Pujolar EB	Llançà	Movistar
Creus / Cullaró EB	Cadaqués	Movistar
Port Selva / Cavorque	El Port de la Selva	Movistar
Pau	Pau	Movistar
St. Pere / Càmpings EB	Sant Pere Pescador	Movistar
Orriols	Bàscara	Movistar
Lladó	Lladó	Movistar
Cantallops	Reflex Cantallops	Local
Llançà	Llançà	Orange
Jonquera	La Jonquera	Orange
Jonquera	La Jonquera	Orange
Capmany	Capmany	Orange
Avinyonet de Puigventós	Avinyonet de Puigventós	Orange
Borrassà	Borrassà	Orange
Garrigàs	Garrigàs	Orange
Vilamacolum	Vilamacolum	Orange
Viladamat	Viladamat	Orange
Tesa els Límits	La Jonquera	Orange
Cabanelles	Cabanelles	Orange
Sant Miquel de Fluvià	Sant Miquel de Fluvià	Orange

Armentera	L'Armentera	Orange
Escala	L'Escala	Orange
Roses	Roses	Orange
Reflex Espolla	Espolla	Local
AT-GI-PERTHUS	La Jonquera	Vodafone
AT-GI-CAPMANY	Capmany	Vodafone
AT-GI-FIGUERES	Avinyonet de Puigventós	Vodafone
AT-GI-PONTOS	Garrigàs	Vodafone
AT-GI-SESCEBES	Sant Climent Sescebes	Vodafone
AT-GI-CADAQUESCTR	Cadaqués	Vodafone
AT-GI-ST.MIQUEL-FLUVIÀ	Sant Miquel de Fluvià	Vodafone
AT-GI-A7-HOSTALETS	Llers	Vodafone
AT-GI-ROSES	Roses	Vodafone
AT-GI-PORTSELVA	El Port de la Selva	Vodafone
AT-GI-LLANÇÀ	Llançà	Vodafone
Biure	Biure	Local
Albanyà	Albanyà	Retevisión
Cadaqués	Cadaqués	Retevisión
Figueres	Figueres	Retevisión
La Jonquera	La Jonquera	Retevisión
Maçanet de Cabrenys	Maçanet de Cabrenys	Retevisión
Mare de deu del Mont	Albanyà	Retevisión
Sant Climent Sescebes	Sant Climent Sescebes	Retevisión
Portbou	Colera	Tradia
Maçanet de Cabrenys	Maçanet de Cabrenys	Tradia
Cadaqués	Cadaqués	Tradia
Puig Esqueres	Colera	Tradia
Mare de deu del Mont	Albanyà	Tradia
Espolla	Espolla	Tradia
Lladó	Lladó	Tradia
Jonquera	La Jonquera	Tradia
Clape	Colera	Tradia
Mont Perdut	Vilajuïga	Tradia
Castelló	Castelló d'Empúries	Tradia
Boadella	Darnius	Tradia
Far d'Empordà	El Far d'Empordà	Tradia
Garrigàs	Garrigàs	Tradia
Peralada	Peralada	Tradia
Pont de Molins	Pont de Molins	Tradia
Portbou II	Portbou	Tradia
Albanyà	Albanyà	Tradia
Sant Llorenç de la Muga	Sant Llorenç de la Muga	Tradia
Portbou II	Portbou	Tradia
Mare de deu del Mont	Albanyà	Desconegut
Puig d'Albanyà	Albanyà	Desconegut
Puig d'Albanyà	Albanyà	Desconegut
Camp futbol	Sant Miquel de Fluvià	Desconegut
Sant Sebastià	Sant Miquel de Fluvià	Desconegut
Puig Grúfol	Bàscara	Desconegut

El Puig	Avinyonet de Puigventós	Desconegut
Altrera	Masarac	Desconegut
Dipòsit	La Jonquera	Desconegut
Puig de la creu	La Vajol	Desconegut
Puig de la creu	La Vajol	Desconegut
Puig de la creu	La Vajol	Desconegut
Puig Esquers	Colera	Desconegut
Puig Cervera	Portbou	Desconegut
Puig Cervera	Portbou	Desconegut
Puig de la granja	El Port de la Selva	Desconegut
Puig dijous	El Port de la Selva	Desconegut
Platja del cau de llop	Llançà	Desconegut
Canyelles	Roses	Desconegut
<u>Base el Pení</u>	<u>Roses</u>	<u>Desconegut</u>

Font: Pla d'ordenació ambiental d'infraestructures de radiocomunicació

La proposta que s'emmarca al Pla d'Ordenació Ambiental d'infraestructures de radiocomunicació (POAIR), després d'un anàlisi de les infraestructures, és definir unes Àrees programades d'instal·lacions de radiocomunicació (APIRs) per la comarca de l'Alt Empordà.

Es determinen 65 APIRs que venen definides per unes coordenades UTM de la instal·lació més idònia des del punt de vista jurídic, tècnic i paisatgístic.

En totes elles caldrà tenir en compte les següents mesures genèriques:

- La caseta s'adequarà a la zona en textura, colors, materials, etc.
- Els tancaments, les torres i els seus elements de suport i les antenes s'hauran de pintar d'un únic color mat que s'integri en el paisatge, sense contrastos. Si els emplaçaments es donen en zones amb vegetació arbustiva o arbòria els tancaments s'hauran d'acompanyar d'una plantació vegetal integrada amb les espècies de l'entorn.
- Les línies aèries de conducció elèctrica per a la prevenció d'incendis forestals i de seguretat de les instal·lacions, es mantindran lliures de restes vegetals i de qualsevol residu o producte susceptible de cremar.
- Quan els emplaçaments de les infraestructures es trobin a menys de 500 m de la superfície forestal caldrà prendre les mesures següents:
 - Zona de seguretat de 10 m. Franja de terreny lliure de vegetació baixa i arbustiva, d'arbres i de restes vegetals o de qualsevol mena de material que pugui propagar el foc.
 - Mataguspises a la sortida del tub d'escapament.
 - La instal·lació disposarà d'un extintor de 6 kg tipus ABC.
 - Les instal·lacions en contacte amb la superfície forestal, i en situació de risc d'incendi, disposaran d'una franja addicional de protecció de 25 metres.
- S'aprofitaran el màxim els camins forestals existents.
- Un cop en funcionament la instal·lació, haurà de complir amb la normativa ambiental (residus, aigües, contaminació atmosfèrica, soroll i vibracions, i protecció de l'entorn natural).
- La instal·lació haurà de complir amb les prescripcions establertes al Decret 148/2001, de 29 de maig, d'ordenació ambiental de les instal·lacions de telefonia mòbil i altres instal·lacions de radiocomunicació.
- En el moment que la instal·lació deixi de funcionar es redactarà i executarà un projecte de desmantellament i de restauració dels terrenys afectats.

4.2.- Habitatge

4.2.1.- Evolució del nombre d'habitatges

L'anàlisi de l'evolució del sector de la construcció ha de permetre definir uns paràmetres de comportament que caracteritzen la comarca de l'Alt Empordà i observar les diferències amb la resta del territori català.

El parc d'habitatges de la comarca de l'Alt Empordà consta de 97.534 unitats (any 2001), el 47,2% correspon a segones residències, mentre que el 38,4% correspon a primeres residències. Aquests percentatges s'allunyen del comportament del conjunt de les comarques gironines, amb percentatges de primeres residències superiors al 50%.

L'evolució del parc d'habitatges, pel que fa al ritme de construcció, a l'Alt Empordà ha estat molt semblant al conjunt de les comarques gironines, amb màxims situats a finals dels anys noranta segons les darreres dades a les que es tenen accés.

Taula 4.2.1. Evolució dels habitatges principals de l'Alt Empordà i de les comarques gironines

Àmbit territorial	Abans de 1991	%	De 1991 a 1995	%	De 1996 a 2000	%	2001	%	Total
Alt Empordà	39.874	88,0	2.034	4,5	2.833	6,2	596	1,3	45.337
Comarques Gironines	157.387	86,2	10.273	5,6	12.458	6,8	2.551	1,4	182.669

Font: Institut d'Estadística de Catalunya

Mitjançant les dades dels habitatges contractats i dels habitatges acabats per cada any, entre el 1986 i el 2007, és possible dur a terme una aproximació a l'actualització de les dades del darrer cens del 2001.

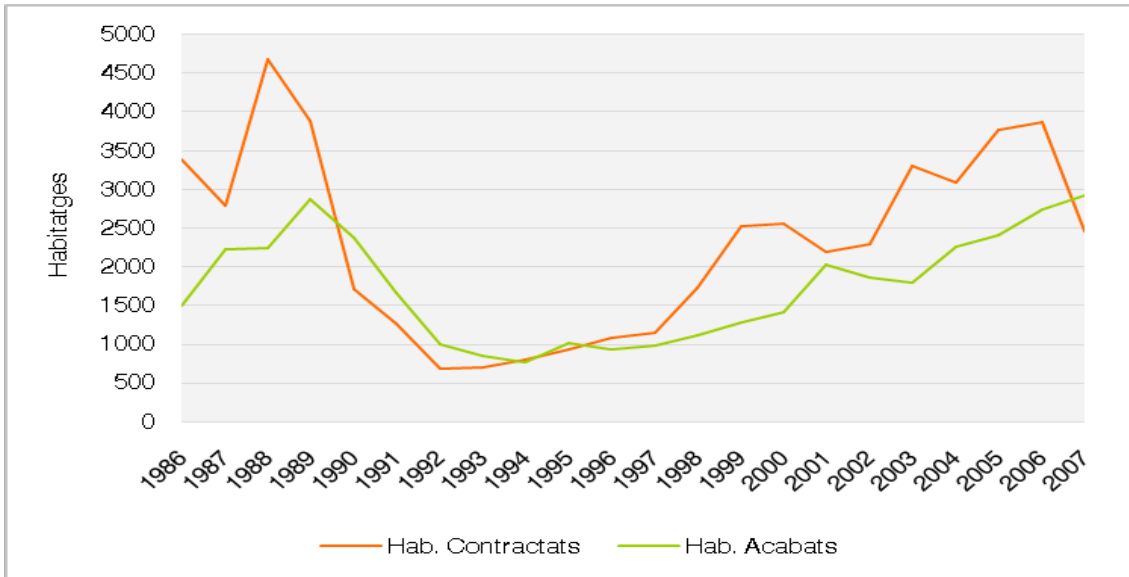
Els habitatges contractats aporten informació sobre l'activitat constructiva produïda en un any en concret i, com a resultat, s'obtenen els habitatges acabats que són l'efecte físic de l'activitat constructiva produïda un o dos anys anteriors.

La construcció dels habitatges ha evolucionat de manera irregular, amb períodes temporals més actius que d'altres. A finals de la dècada dels vuitanta es produeix el primer boom del nombre d'habitatges contractats i acabats. Tot seguit, l'activitat de la construcció va experimentar una davallada important, fins a principis de la dècada dels noranta. Durant el transcurs dels anys noranta s'identifica una progressiva recuperació del nombre d'habitatges contractats, fins a finals d'aquesta dècada i al llarg del 2000, data en que comencen les oscil·lacions de creixement del sector de l'habitatge fins el 2006, any en que s'identifica la punta d'activitat en el sector. A partir d'aquest any, i fins l'actualitat, el nombre d'habitatges contractats ha disminuït considerablement, uns 1.400 habitatges contractats menys que l'any 2005.

Arreu de Catalunya, la construcció ha estat, sens dubte, un dels motors principals de l'economia, amb una taxa de creixement mitjà anual per sobre del 5%, i un increment acumulat des del 1998 del 62,5%. Però al 2008, per primera vegada en molts anys, el sector de la construcció ha crescut per sota de l'economia catalana.

Les previsions pel 2009, pel que fa al ritme de construcció a l'Alt Empordà, indiquen que els habitatges iniciats poden caure a la meitat, i que per primer cop en molts anys els acabats superaran àmpliament als iniciats (Gràfic 4.2.1.).

Gràfic 4.2.1. Habitatges contractats i acabats a l'Alt Empordà. Període 1986- 2007

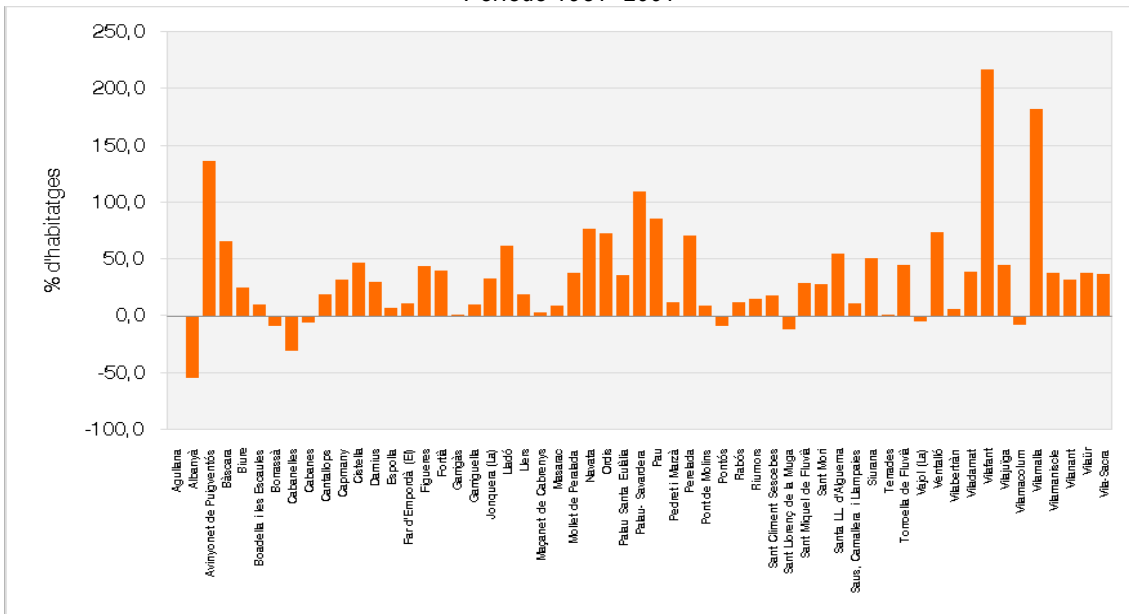

Font: La construcció d'habitatges a les comarques gironines 1986- 2004. Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Girona (Gener del 2002); La construcció d'habitatges a les comarques gironines 1993- 2007. Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Girona (Febrer 2008).

En general, gairebé tots els municipis de l'Alt Empordà han experimentat un creixement del seu parc d'habitatges entre el 1981 i 2001, sobretot els municipis de l'interior i els de l'àrea urbana de Figueres. L'augment del parc d'habitatges d'aquests municipis es relaciona amb el creixement demogràfic i, sobretot, amb la necessitat de disposar d'habitatges familiars principals. El municipi amb un increment més alt de nous habitatges és Vilafant (217,3%), seguit de Vilamalla (182,7%) i d'Avinyonet de Puigventós (136,4%).

Encara que la tendència, en aquests vint anys, ha estat marcada per un increment del parc d'habitatges arreu de la comarca, cal destacar la davallada identificada a una desena de municipis durant aquesta etapa. D'entre tots ells, destaca Albanyà amb una disminució del -54,6% i Cabanelles (-30,1%). La resta de municipis que han experimentat una evolució negativa del nombre d'habitatges, amb una reducció inferior al -20%, són Port de la Selva (-15,5%), Portbou (-14,2%), Sant Llorenç de la Muga (-11,5%), Pontós (-9,7%), Borrassà (-8,1%), Vilamacolum (-7,3%), Cabanes (-5,2%) i La Vajol (-4,2%).

Gràfic 4.2.2. Evolució percentual dels habitatges familiars dels municipis d'interior de l'Alt Empordà. Període 1981- 2001

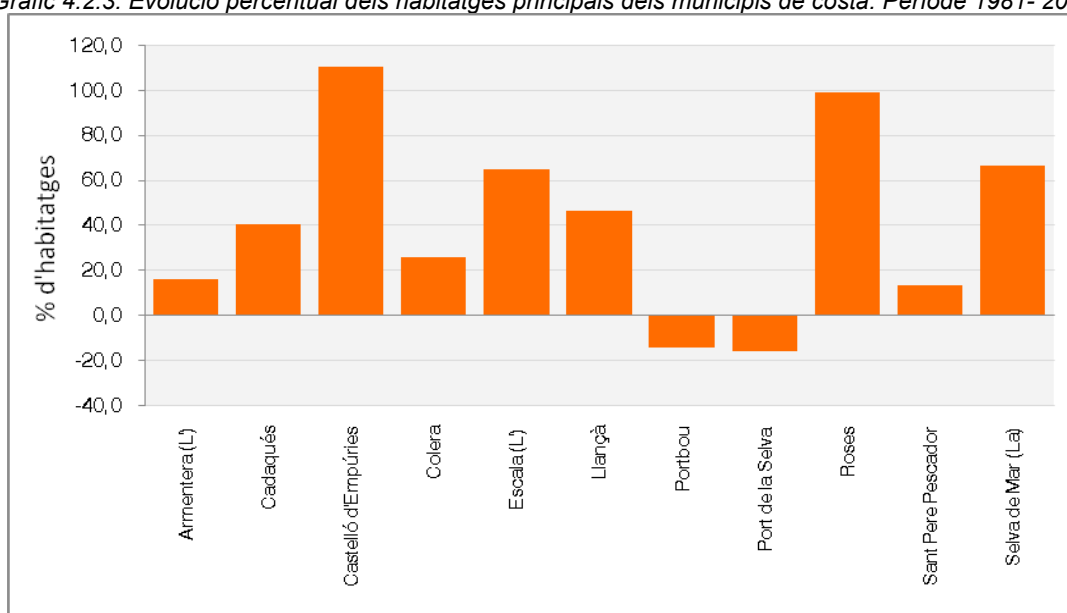
Font: Institut d'Estadística de Catalunya

En els municipis de costa, en general, més de la meitat del parc d'habitatges són segones residències. El parc d'habitatges d'aquests municipis han augmentat, durant les dues darreres dècades del segle passat, degut, precisament, a l'increment d'aquests habitatges de segona residència, amb l'excepció de Portbou i Port de la Selva, que no han seguit aquest patró.

Les dades revelades per l'Observatori de Sostenibilitat d'Espanya del Ministeri de Medi Ambient l'any 2005 afirmen que un 27% de la costa gironina ja està urbanitzada, fruit de la bombolla immobiliària dels últims anys (2000- 2007) que ha causat un gran impacte a tot el litoral català.

D'altra banda, durant el transcurs dels últims anys s'ha generat un canvi de tendència d'ús de l'habitatge a la Costa Brava, variant la seva condició d'espai turístic per esdevenir un espai residencial- immobiliari.

Gràfic 4.2.3. Evolució percentual dels habitatges principals dels municipis de costa. Període 1981- 2001

Font: Institut d'Estadística de Catalunya

La tendència del sector de la construcció de la comarca ve marcat per la demanda turística, sobretot als municipis costaners i a la segona línia de mar. Tot i que, entre el 1981 i el 2001, s'ha experimentat un lleuger creixement del nombre d'habitatges principals i un decreixement dels secundaris, aquests continuen dominant.

D'altra banda, en general els municipis de l'àrea urbana de Figueres han augmentat el nombre d'habitatges principals, accepte Cabanes i Vilaür. Alhora els municipis de plana i allunyats de les grans ciutats han experimentat una activitat del sector de la construcció menys intensa o, en alguns casos, gairebé inexistent.

El Col·legi d'Aparelladors de Girona, a través del seu estudi de l'evolució de les obres durant l'any 2008, ha anunciat que el 60% dels habitatges que tenien llicència municipal a les comarques gironines no s'han començat a aixecar perquè els constructors hi han renunciat. Les renúncies dels promotors s'estenen arreu de les comarques gironines a conseqüència del moment de crisi que està experimentant el sector de la construcció. Aquesta tendència també s'identifica a l'Alt Empordà.

Tanmateix, el Col·legi d'Aparelladors també reflexa en el seu estudi la caiguda que han experimentat els habitatges contractats. Les sol·licituds dels constructors als ajuntaments, del conjunt de la demarcació, han caigut un 82% a l'any 2008 respecte el 2007. L'estudi conclou que la caiguda de la contractació d'habitatges és la pitjor que hi ha hagut en anys i que fins i tot es troba per sota de la recessió post-olímpica del 1993.

Segons l'informe presentat per l'Associació de Promotors Constructors d'Espanya (APCE), a les comarques gironines existeix actualment un estoc de 10.483 habitatges nous sense vendre. Aquest estoc és motivat per la caiguda de l'activitat del sector immobiliari, un procés que es va començar a accelerar a partir de finals del 2007. Des deleshores, coincideixen la davallada en

la compra d'habitatges i en l'activitat constructiva, tant pel que fa a promocions començades, com acabades.

Segons el **Pla director territorial de l'Empordà**, la situació socio-econòmica futura serà el resultat d'un creixement vegetatiu negatiu; una taxa de dependència (relació entre població dependent i la laboral) alta, que suposarà una càrrega social important.

Malgrat això, el Pla director territorial de l'Empordà, preveu la necessitat d'incrementar de parc d'habitatges principals fins el 2011, principalment per la necessitat d'emancipació de la població jove. A partir d'aquest any, la necessitat d'accés a l'habitatge caurà i, com a conseqüència, el nombre de contractes d'obres per nous habitatges es situaran per sota del total dels habitatges iniciats.

Alhora, l'impacte de la població immigrant genera una dinàmica de creixement demogràfic i unes necessitats diferents a les vinculades al creixement vegetatiu. Les previsions indiquen que l'augment total de la població generarà un increment en la necessitat de nous habitatges principals, tal com contempla el pla director, per l'escenari previst per l'any 2026. Aquesta realitat es basa en el supòsit que aquest tipus de població seguirà el model de vida autòcton (emancipació, treball, natalitat, mortalitat...) i, per tan, la taxa d'ocupació de l'habitatge també serà similar al patró actual.

El **Pla director territorial de l'Empordà** avalua també les necessitats de sòl per l'activitat econòmica i d'habitatge per l'any 2026 i estableix, estratègicament, els nous creixements urbans per reforçar les polítiques d'habitatge i urbanístiques integrades i afavorint la convivència de diferents d'activitats.

Per estimar les àrees urbanes que actuen com a nodes territorials s'ha tingut en compte el nivell demogràfic, l'accessibilitat ferroviària, l'autopista, i també la disponibilitat del sòl. L'àrea urbana principal que compleix aquestes condicions és Figueres i, amb menor potencial de desenvolupament, Roses, tot i que el Pla considera que tindrà un paper de menor rellevància. A banda d'aquests dos pols, preveu que per l'escenari 2026 hi haurà la necessitat de 12.500 nous habitatges principals en tot el conjunt dels municipis de l'Alt Empordà.

Taula 4.2.2. Necessitat de nous habitatges principals per l'any 2026

Municipis	Increment d'habitatges principals
Figueres/ Vilafant	7.600
Roses	1.900
Resta de municipis de la comarca	3.000
Totalitat de municipis de l'Alt Empordà	12.500

Font: Pla director territorial de l'Empordà. Any 2006

D'altra banda, com a mesura urgent de la llei d'habitatge i en matèria d'Urbanisme, s'aprova, a l'octubre del 2008, el **Pla director de les àrees residencials estratègiques (ARE)**, que té com a objectiu la promoció de més sòl per incrementar el nombre d'habitatges de protecció oficial. Aquest fet implica la creació de nous barris residencials, la continuació del teixit urbà de les ciutats, amb els equipaments i les zones verdes corresponents, on la meitat dels pisos seran protegits i l'altre meitat de lliure mercat. Per a l'Alt Empordà s'han definit tres ARE, dues a Figueres i una altra a Roses. Es preveu, al conjunt de les àrees residencials estratègiques, una construcció de 3.262 pisos per a l'Alt Empordà.

Taula 4.2.3. Nombre total de pisos previstos a construir a les àrees residencials estratègiques de l'Alt Empordà. Any 2008

Municipi	ARE	Total pisos previstos
Figueres	ARE de l'Horta Capallera-Cendrassos	1.785
Figueres	ARE de la carretera de Llers	472
Roses	ARE sud-1 Rec Fondo	1.005
Total ARE		3.262

Font: Pla director de les àrees residencials estratègiques de les comarques gironines

4.2.2.- Característiques dels habitatges

4.2.2.1.- Classificació dels habitatges

Els cens d'habitatge, que es realitza cada deu anys, és una eina bàsica per analitzar el règim d'usos dels habitatges. L'objectiu principal és determinar el nombre i les característiques dels habitatges existents en la data censal disposant-se de dades dels censos de l'1 de març per als anys 1981, 1991 i l'1 de novembre per al 2001.

Segons el règim d'ús dels habitatges familiars es diferencien tres tipologies:

- **Habitatge principal:** habitatge familiar destinat durant tot l'any, o la major part d'aquest període, a residència habitual o permanent.
- **Habitatge secundari:** habitatge familiar ocupat temporalment en caps de setmana, vacances, etc.
- **Habitatge vacant:** habitatge familiar que, sense trobar-se en estat ruïnós ni ser utilitzat com a residència principal o secundària, es troba deshabitat.

En els censos d'habitatge de 1991 i del 2001 s'inclouen dos tipologies d'habitatge no incloses en la categorització anterior; allotjament i altres, i s'han de tenir en compte ja que en el moment d'elaboració del cens es contemplaven com a residència habitual de la persona censada.

A l'Alt Empordà, l'any 2001, dominen percentualment els habitatges secundaris vers els principals. Els habitatges familiars principals representen el 38,41% del parc d'habitatges de la comarca, mentre que els secundaris un 47,21%.

En canvi, en el conjunt de les comarques gironines els habitatges familiars principals representen la meitat del parc habitatges (52,25%) i les segones residències tenen una presència destacable (33,31%), però inferior a la de l'Alt Empordà.

Aquesta anomalia ampordanesa en els habitatges secundaris respon a l'elevada dinàmica turística que presenta la comarca, sobretot a la zona de costa i a la segona línia de mar.

Taula 4.2.4. Habitatges familiars segons la tipologia de l'Alt Empordà, les comarques gironines i Catalunya. Any 2001

Àmbit territorial	Principals				No principals					
	Convencionals	%	Allotjament	%	Secundaris	%	Vacants	%	Altres	%
Alt Empordà	37.467	38,4	4	0	46.046	47,2	13.392	13,7	625	0,6
Comarques Gironines	208.952	52,3	15	0	133.214	33,3	51.680	12,9	6.039	1,5
Catalunya	2.315.774	69,9	82	0	514.943	15,5	452.921	13,7	5	0,9

Font: Institut d'Estadística de Catalunya. Cens d'habitatges 2001.

D'altra banda, els habitatges desocupats o vacants tenen una representació del 13,73% al parc d'habitatges de l'Alt Empordà, un percentatge molt semblant al conjunt de les comarques gironines i del territori català.

La taula 4.2.5. analitza l'evolució del parc d'habitatges de l'Alt Empordà, per les diverses tipologies, segons els censos.

Taula 4.2.5. Evolució dels habitatges familiars a la comarca de l'Alt Empordà. Anys 1981, 1991 i 2001

Anys	Principals				No principals						Total absolut
	Convencionals	%	Allotjament	%	Secundaris	%	Vacants	%	Altres	%	
1981	24.212	39,65	0	0	31.018	50,76	5.834	9,54	0	0	61.154
1991	29.776	34,49	12	0,014	47.180	54,63	8.754	10,13	611	0,71	86.432
2001	37.467	38,41	4	0,004	46.046	47,19	13.392	13,75	625	0,64	97.633

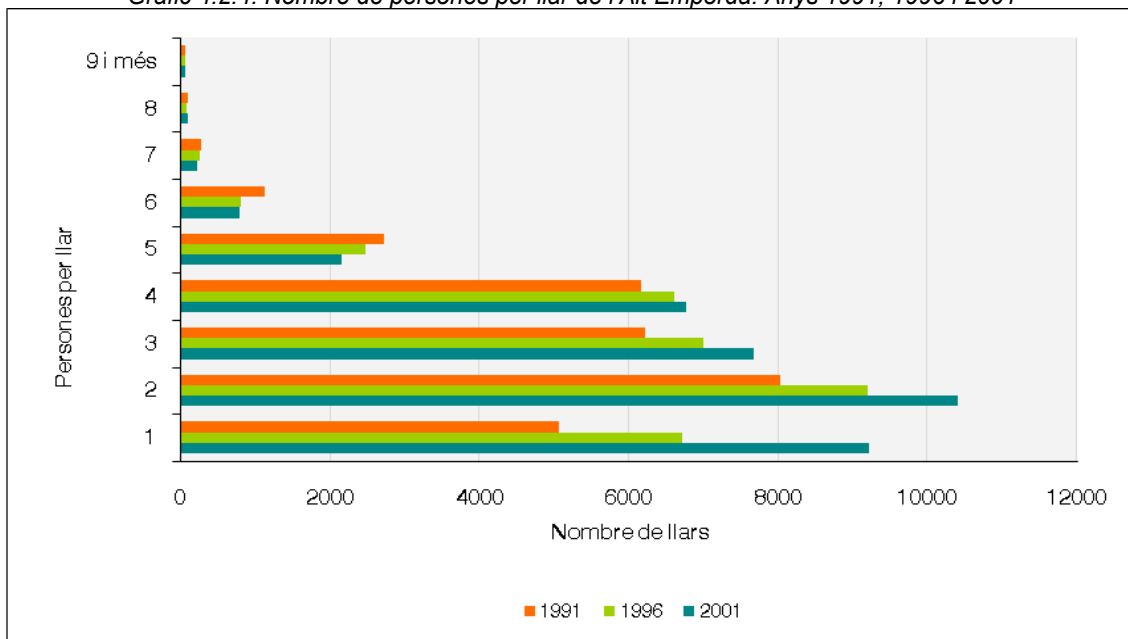
Font: Institut d'Estadística de Catalunya. Cens d'habitatges 1981, 1991, 2001

El ritme del creixement del parc d'habitatges de l'Alt Empordà és molt superior a la demanda, donat que el creixement demogràfic és inferior al de la construcció. La població alt empordanesa ha augmentat un 24,38% entre el 1981 i el 2001, mentre que el nombre d'habitatges familiars principals han incrementat un 35,28%. Alhora, també ha augmentat, un 32,64%, les segones residències, durant el transcurs d'aquests vint anys (1981- 2001).

Aquest creixement del nombre de vivendes habituals s'explica, en part, per un canvi del model familiar que ha comportat una disminució de persones per llar. Les llars formades per una persona són les que més han experimentat un increment entre el 1991 i el 2001, concretament

un 44,9%. Aquest increment també es dona, amb menor mesura, a les llars de dos, tres i quatre membres. Per contra, les de més de cinc persones s'han vist reduïdes.

Gràfic 4.2.4. Nombre de persones per llar de l'Alt Empordà. Anys 1991, 1996 i 2001

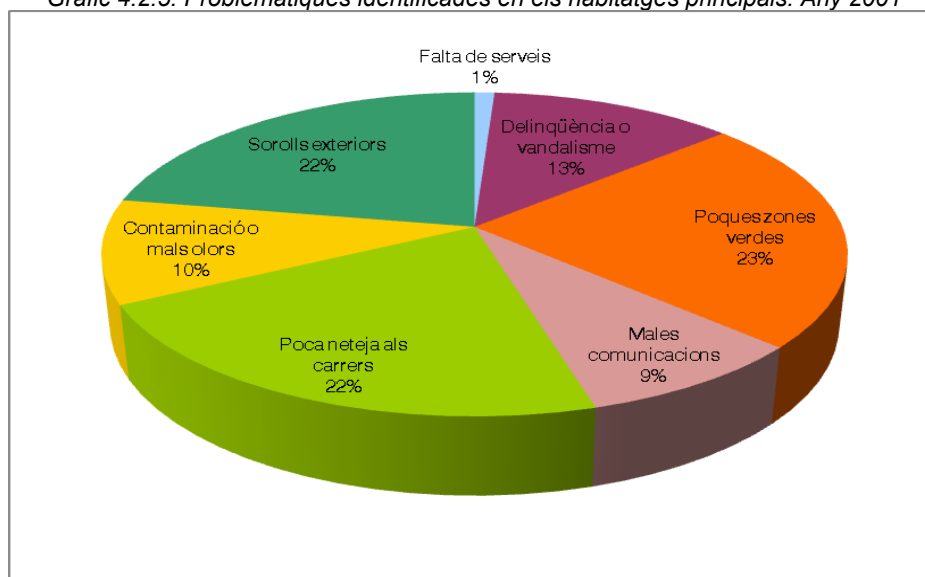

Font: Institut d'Estadística de Catalunya

4.2.2.2.- Problemàtica dels habitatges convencionals i el grau de conservació

Les principals incidències identificades als habitatges convencionals, tal com es mostra en el gràfic 4.2.5, les encapçalen les poques zones verdes que disposen a les seves proximitats (24%). Amb un percentatge molt semblant la problemàtica dels sorolls exteriors (22,8%), causat, bàsicament, pel trànsit motoritzat, i la insuficient neteja dels carrers (22,4%). Les altres problemàtiques, menys presents, associats als habitatges principals de la comarca són: la delinqüència o vandalisme, la contaminació o mals olors, les males comunicacions i, amb menor presència, la falta de serveis.

Gràfic 4.2.5. Problemàtiques identificades en els habitatges principals. Any 2001

Font: Institut d'Estadística de Catalunya

L'estat de conservació dels edificis està estretament relacionat amb la qualitat del parc d'habitatges. En els últims vint anys, tal com es mostra la taula 4.2.6, el grau de conservació

dels edificis ha millorat notablement, reduint a menys del 7,5% els considerats en mal estat o amb algun tipus de deficiència respecte als percentatges superiors al 17% de l'any 1980.

Taula 4.2.6. Percentatge del grau de conservació dels edificis de l'Alt Empordà. Anys 1980, 1990 i 2001

Any	Ruïnós ²	En mal estat ³	Amb alguna deficiència ⁴	En bon estat ⁵
1980	0,58	3,56	13,88	81,97
1990	0,55	1,65	7,58	90,23
2001	0,96	1,41	5,8	91,83

Font: Institut d'Estadística de Catalunya

4.2.2.3.- Superfície

La majoria dels habitatges de l'Alt Empordà tenen una superfície mitjana útil d'entre 91m² i 100m². Els habitatges principals de l'Alt Empordà presenten una superfície útil concentrada a les categories entre 71m² i 110m², mentre que pel conjunt català, són les categories inferiors a 100m² les de major pes específic.

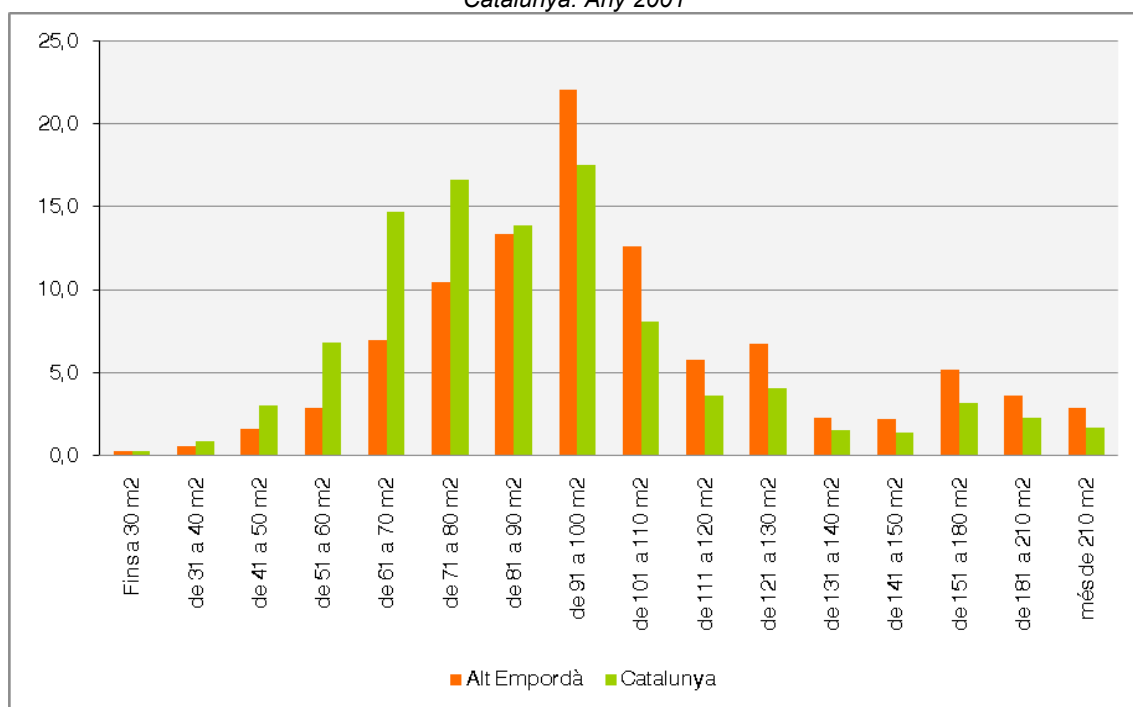
² Està apuntalat, s'està tramitant la declaració oficial de ruïna o té la declaració oficial de ruïna.

³ Existeixen fisures acusades o façanes abombades, hi ha enfonsaments i/o falta d'horitzontalitat a les teulades o terres, ha cedit sustentació de l'edifici.

⁴ Les baixades de pluja o l'evacuació d'aigua en mal estat, hi ha humitats en les parts baixes de l'edifici, té filtracions en el teulat o cobertes.

⁵ No presenta cap circumstància de les indicades.

Gràfic 4.2.6. Percentatge dels habitatges principals segons la seva superfície útil de l'Alt Empordà i Catalunya. Any 2001

Font: Institut d'Estadística de Catalunya

L'actualització de l'estadística corresponent a l'estat de conservació dels habitatges a partir dels certificats finals d'obra recollits al Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Girona, indica que, al 2007, la superfície mitjana és d'entre 75m² i 100m², identificant-se una lleu davallada respecte els valors d'inicis de la dècada.

Taula 4.2.7. Habitatges acabats i iniciats a l'Alt Empordà segons la superfície construïda. Any 2007

Habitatges	Menys de 50 m²	De 50 a 75 m²	De 75 a 100 m²	De 100 a 125 m²	De 125 a 150 m²	De 150 a 175 m²	Més de 175 m²	TOTAL
Iniciats	19	372	1.092	696	379	435	0	2.993
Acabats	1	485	973	561	297	436	0	2.753

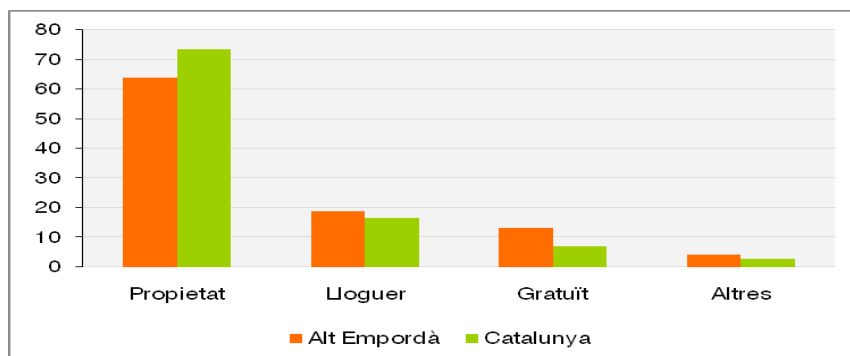
Font: Secretaria d'Habitatge, a partir dels certificats finals d'obra dels col·legis d'aparelladors

Els habitatges principals de la comarca tenen una superfície lleugerament superior respecte la mitjana del parc d'habitatges de Catalunya, com a conseqüència de la tipologia d'habitatge dominant. A l'Alt Empordà el nombre d'habitatges unifamiliars és més alt que en d'altres indrets del país, mantenint-se l'estructura tradicional dels pobles d'interior que han estat menys susceptibles al creixement i on majoritàriament s'hi troben habitatges unifamiliars.

4.2.2.4.- Règim de tinença

El règim de tinença és un aspecte destacable del conjunt del parc d'habitatges. En relació al conjunt de Catalunya, la comarca de l'Alt Empordà, destaca amb un percentatge inferior d'habitatges de propietat. No obstant, presenta valors superiors en altres formes d'adquisició de l'habitatge.

Gràfic 4.2.7. Percentatge dels habitatges de l'Alt Empordà i de Catalunya segons el règim de tinença. Any 2001

Font: Institut d'Estadística de Catalunya

Al gràfic 4.2.7. s'observa, entre d'altres aspectes, com els habitatges de lloguer presenten un percentatge lleugerament superior per la comarca (18,8%) que al conjunt del territori català (16,6%). Aquest fet respon al mercat immobiliari de lloguer de temporada d'estiu d'alguns dels municipis de costa l'Alt Empordà. Els habitatges cedits de manera gratuïta o a baix preu també representen un percentatge més alt que el conjunt català, amb un 6,1% més.

L'evolució del règim de tinença entre el període 1991-2001, mostra un increment del 6% dels habitatges de propietat, mentre que els habitatges de lloguer han disminuït un 8% durant aquest període. Cal destacar que els canvis generats al règim de tinença dels habitatges de l'Alt Empordà, durant aquests 10 anys, també s'ha donat d'una manera molt semblant al conjunt de Catalunya.

Taula 4.2.8. Règim de tinença dels habitatges de l'Alt Empordà i de Catalunya. Anys 1991 i 2001

Règim de tinença	Cens 1991		Cens 2001	
	Alt Empordà	Catalunya	Alt Empordà	Catalunya
Propietat	67,5	72,8	74,3	79,1
Lloguer	27,2	23,8	18,8	16,6
Cedits	5,3	3,5	2,8	1,6
Altres	0,0	0,0	4,1	2,7

Font: Institut d'Estadística de Catalunya

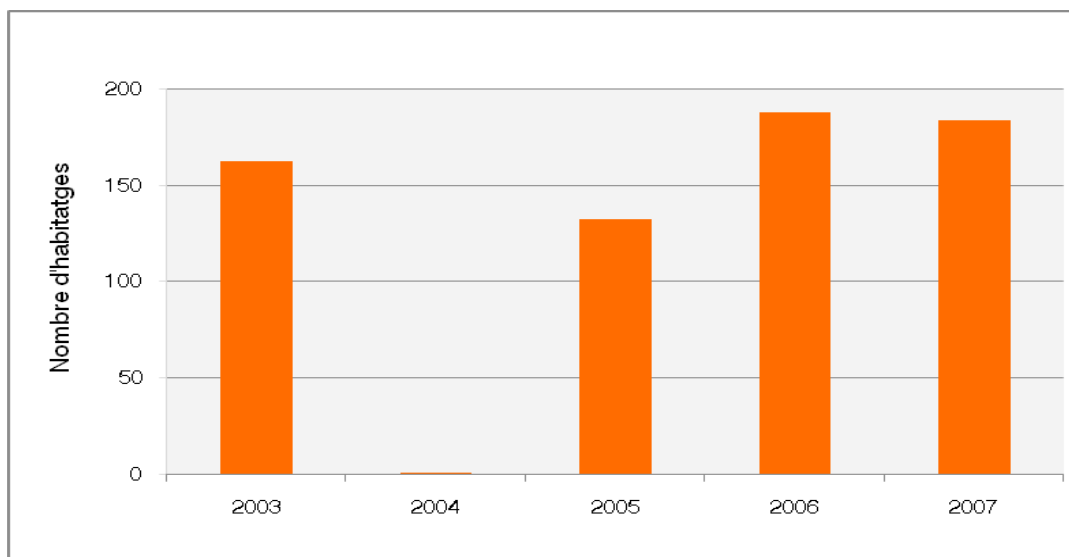
Respecte al ritme de compravenda dels darrers dos anys, fet rellevant sobretot a la categoria de propietat en el règim de tinença, les dades indiquen una davallada molt accentuada de gairebé un 50%. Així, al gener del 2009, es van fer 616 compravendes, mentre que en el mateix mes de l'any anterior la quantitat va arribar a 1.203 unitats.

4.2.2.5.- Habitatges de protecció oficial

Els habitatges de protecció oficial són aquells que disposen d'un preu màxim fixat per sota del de mercat i que, per a l'accés dels quals, el comprador pot obtenir un finançament protegit i ajuts públics a fons perdut. Els habitatges protegits poden ser de venda, de lloguer, o de lloguer amb opció a compra.

Els habitatges de protecció oficial que s'han construït a la comarca de l'Alt Empordà entre el 2003 i el 2007, són un total de 669 tal i com s'observa al gràfic 4.2.6. Dels habitatges de protecció oficial iniciats a l'any 2007, el 64,7% es construïren a Figueres en un règim de protecció de lloguer, mentre que el restant 35,3% es localitzen a Llançà amb un règim de protecció per a la seva venda.

Gràfic 4.2.8. Habitatges iniciats amb protecció oficial a l'Alt Empordà. Període 2003- 2007

Font: Direcció General d'Habitatge. Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya

El nombre d'habitatges públics que s'han construït en els últims anys només han representat un 5 i 6% sobre el total dels habitatges lliures contractats. Aquests percentatges segueixen sent insuficients per solucionar les deficiències d'accés a l'habitatge dels col·lectius potencialment més desfavorits (joves, gent gran, població desfavorida...).

Durant els anys de boom immobiliari (2000-2007) ha estat molt més rentable construir habitatges lliures. Fet que ha comportat que la construcció d'habitatges públics hagi experimentat una davallada històrica, convertint-se així en un recurs pràcticament inexistent.

Aquesta situació ha envaït el mercat del sòl de manera que ha estat pràcticament impossible obtenir sòls en el mercat privat lliure a un cost de repercussió que encaixés amb els preus màxims de venda dels habitatges amb protecció oficial.

Durant el darrer bienni, 2008-09, s'està experimentant un canvi de tendència com a conseqüència d'una frenada sobtada de la demanda del mercat immobiliari i de la construcció de nous habitatges lliures. Aquest fet s'ha reflectit en un estoc de vivendes al mercat lliure, sense comprador, que ha generat un revisió dels interessos dels promotors, decantant-se majoritàriament per l'increment de les iniciatives per construir més habitatges de protecció social, única tipologia d'habitatge actualment amb sortida al mercat.

L'Institut Català del Sòl (INCASÒL) és l'entitat urbanística espacial de la Generalitat, amb competències urbanístiques en matèria de planejament i gestió del patrimoni públic de sòl i habitatge. Segons estableix el Pacte Nacional per a l'Habitatge, una de les principals tasques d'INCASÒL és la creació de sòl públic urbanitzat i la promoció d'habitatge protegit de la Generalitat.

Aquesta entitat s'encarrega d'iniciar anualment l'edificació de 2.500 habitatges en protecció oficial. Aquests habitatges es construeixen en el sòl urbanitzat en el marc del Programa de Sòl i en terrenys i solars que faciliten els ajuntaments. Una vegada acabada l'edificació, l'empresa pública ADIGSA s'encarrega d'adjudicar-los i lliurar-los, o d'administrar-los si els habitatges són de lloguer.

Durant la vigència del Pacte Nacional per l'Habitatge (2007-2016), l'Institut Català del Sòl, com a entitat promotora d'habitatge protegit, té encarregades 18 actuacions a la comarca de l'Alt Empordà. En el moment de redactar aquest document (2009) ja s'han acabat 10 d'aquestes actuacions als municipis de Cadaqués, Castelló d'Empúries, L'Escala, Figueres i a Portbou; 2 estan en execució a Figueres i a Llançà i la resta, es preveu que s'executin abans del 2016 a L'Escala, Figueres i Peralada. Més de la meitat d'aquestes promocions d'habitatges protegits es localitzen a la ciutat de Figueres. A la següent taula (4.2.9.) s'observen les promocions d'habitatges protegits per municipi, el nom de l'actuació i la seva destinació, que preveu realitzar INCASÒL.

Taula 4.2.9. Promoció d'habitatges protegits per INCASÒL previstes per l'Alt Empordà en el període 2007- 2016. Any 2007

Municipi	Actuació	Lloguer general	Lloguer per a gent gran	Lloguer per a joves	Compra-venda	Número habitatges	Estat
Cadaquès	Corral de la Gal·la	10	0	0	10	0	Acabada
Castelló d'Empúries	El Temple - 1	0	0	0	26	26	Acabada
Escala, L'	L'Escala - 1	3	0	0	47	50	Acabada
	La Closa del Llop, illa PL4	28	0	0	0	28	En Preparació
Figueres	Avinguda Costa Brava, illa J9	30	0	0	0	30	En Preparació
	Avinguda Costa Brava, illa L1	30	0	0	0	30	En Preparació
	Figueres - 1	1	0	0	53	54	Acabada
	Horta Hospital - 1	0	0	0	51	51	Acabada
	Horta Hospital, III	0	0	48	0	48	Acabada
	L'Olivar Gran - 1	4	0	0	67	71	Acabada
	La Comunidad Gitana	44	0	0	0	44	Acabada
	Sector Fages Climent, 1a Fase	0	32	0	0	32	En execució
	Sector Fages Climent, 2a Fase	45	0	0	0	45	Acabada
	Sector Rec Susanna	0	42	0	0	42	Acabada
Llançà	Les Esplanes	0	0	0	44	44	En execució
Palau-Saverdera	El C/ de Pani - 1	0	0	0	26	26	Acabada
Peralada	Paratge La Coromina (c. Germans Serra i Bonal, 32)	0	0	0	30	30	En Preparació
Portbou	El carrer de la Muntanya	0	0	0	11	11	Acabada
Total	18 actuacions	195	74	48	365	662	1344

Font: Institut Català del Sòl (www.incasol.cat)

Pel que fa a la tipologia d'actuacions, més de la meitat dels habitatges protegits previstos a executar entre el 2007 i 2016 per INCASÒL estan destinats a la compravenda i la resta al lloguer. Dels habitatges protegits de lloguer només l'11% es dirigeixen a la gent gran i un 7,5% pels joves.

Les ARE's són sectors que s'urbanitzen en diversos municipis de Catalunya, en zones ben comunicades, dotats dels serveis necessaris, amb una qualitat urbanística garantida i on la meitat, com a mínim, dels seus habitatges són de protecció. A l'Alt Empordà s'han definit tres ARE segons el **Pla d'àrees residencials estratègiques**, aprovat a l'octubre del 2008. Dues d'aquestes actuacions es troben a Figueres (una a l'Horta Capallera-Cendrassos i l'altra a la carretera de Llers) i la tercera àrea residencial estratègica es localitza a Roses.

L'àrea residencial estratègica ubicada a l'Horta Capallera-Cendrassos, amb una previsió de 1.785 habitatges, aportarà habitatges protegits. A l'ARE de la carretera de Llers, 236 vivendes de les 472 projectades seran de règim protegit i, l'ARE sud-1 Rec Fondo de Roses, 503 dels 1.005 nous habitatges projectats estaran sota protecció oficial.

El Departament de Medi Ambient i Habitatge i el Ministeri d'Habitatge promou sis àrees d'urbanització prioritària en tot Catalunya, les quals han de dedicar com a mínim el 50% dels habitatges a protecció oficial. Una d'aquestes àrees és Figueres i engloba la promoció de l'avinguda Costa Brava amb 528 habitatges, dels quals 264 seran de protecció oficial.

Tot i la demanda històrica insatisfeta al voltant de l'oferta d'habitatge protegit, la crisi econòmica actual també ha afectat a aquest producte immobiliari, fet que s'ha pogut comprovar en els

darrers processos d'adjudicació dels habitatges de protecció oficial, a Llançà i a Palau-saverdera.

La situació econòmica del mercat en general i les dificultats per obtenir finançament de les entitats bancàries són dos dels factors responsables del canvi d'escenari: de llargues llistes d'espera per accedir a aquest tipus de vivendes, a tenir pisos pendents de vendre.

5.2.2.6.- Preu de l'habitatge

Per tal d'analitzar l'evolució dels preus del m² s'ha utilitzat les dades de l'estudi del Gremi de Promotors i Constructors d'Edificis de Girona per la ciutat de Figueres que, amb una periodicitat semestral des de l'octubre del 2000, representen una font d'informació fideligna del comportament del mecart immobiliari.

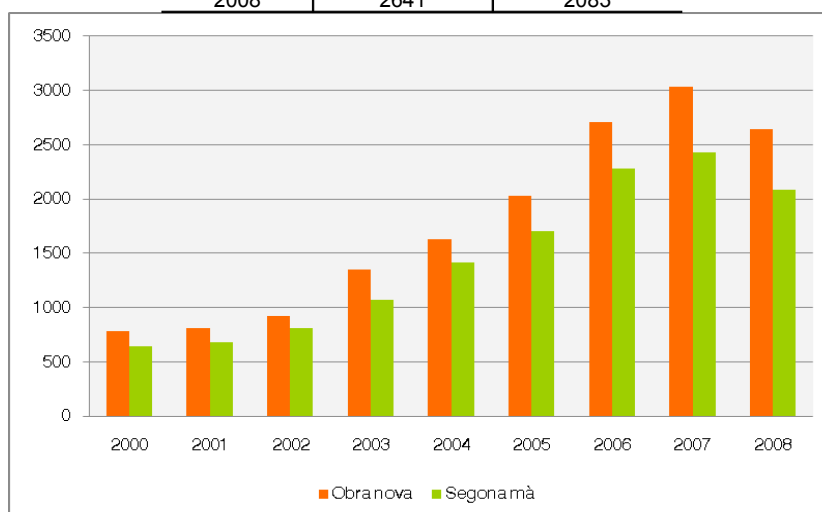
Les dades analitzades corresponen a vivendes tant d'obra nova com de segona mà i s'han treballat amb l'objectiu de realitzar la mitjana anual des del 2000 fins el 2008. A més, també s'ha estudiat el preu dels habitatges de lloguer actuals de la comarca regulats per la Secretaria d'Habitatge.

Tal com es pot observar a la taula i al gràfic següent (4.2.9.) el preu dels habitatges, tant d'obra nova com de segona mà, han augmentat progressivament entre el 2000 fins el 2007, any en que s'assoleix el màxim i, a partir del qual, s'inicia una davallada que situa els preus actuals a nivell del 2005.

Malgrat que el preu per les dues tipologies d'habitatges hagi evolucionat d'una manera semblant, en termes absoluts, durant el període estudiat, la diferència entre ambdues categories s'ha anat ampliant progressivament del 20% inicial, a valors propers al 26% de diferència entre el preu d'obra nova i el de segona mà.

Gràfic 4.2.9. Preu mitjà del m² dels habitatges d'obra nova i de segona mà de Figueres (€/m² útil). Període 2000- 2008

Any	Obra nova	Segona mà
2000	785	638
2001	813	682
2002	920	809
2003	1349	1073
2004	1627	1411
2005	2025	1702
2006	2711	2284
2007	3039	2426
2008	2641	2083

Font: Elaboració pròpia segons dades del Gremi de Promotors Constructors d'Edificis de Girona

Segons l'estudi realitzat per Idealista.com, un portal immobiliari d'àmbit estatal, el preu de l'habitatge de segona mà va baixar entre un 6,4% i un 13,3% a la demarcació de Girona a l'any 2008, repartits respectivament aquests extrems entre Figueres i Roses... D'altra banda, segons

l'informe del primer trimestre de l'any 2009, del mateix portal immobiliari, a la demarcació de Girona, només Empuriabrava i Llançà han mantingut una tendència a l'increment en el preu de la vivenda de segona mà, en un 1,8% i un 0,1%, respectivament.

L'any 2008 entra en vigor el Decret 152/2008, que implica una nova figura d'habitatge protegit i un dels compromisos del Pacte Nacional per a l'Habitatge: l'habitatge concertat, de lloguer amb opció a compra i dels allotjaments protegits.

La Secretaria d'Habitatge estableix els preus màxims de venda i de lloguer dels habitatges amb protecció oficial segons la zona geogràfica. Tot el país queda classificat en 4 zones geogràfiques (A, B, C i D) en relació al preu concertat de venda i de lloguer per l'habitatge de protecció oficial. El preu de l'habitatge de protecció, tant de venda com de lloguer, va en relació a la zona geogràfica que es trobi inclòs el municipi. La zona geogràfica A és la més cara, però no existeix cap municipi de l'Alt Empordà classificat com a tal. En la següent taula s'indiquen els preus corresponents a la zona geogràfica i el percentatge de municipis de l'Alt Empordà en cadascuna de les zones (taula 4.2.10).

Taula 4.2.10. Preu concertat pels habitatges de protecció oficial de venda i de lloguer segons zona geogràfica

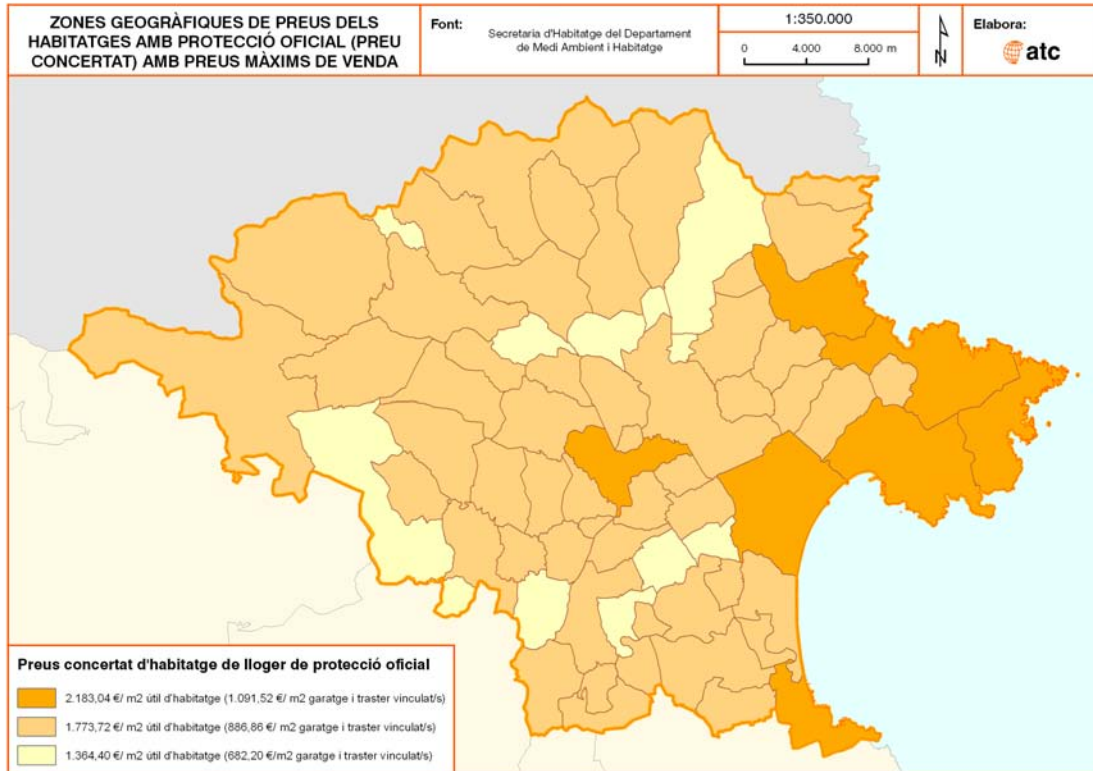
ZONA	Percentatge de municipis de l'Alt Empordà en cada zona	Preu concertat màxim de venda (€/m ² útil)		Preu concertat pels habitatges de protecció oficial de lloguer (€/mes/m ² útil)			
		Habitatge	Garatge i traster vinculat/s	Lloguer a 10 anys		Lloguer a 25 anys	
				Habitatge	Annexos	Habitatge	Annexos
A	0	3.001,68	1.500,84	8,89	5,34	5,66	3,4
B	10	2.183,04	1.091,52	7,23	4,34	4,6	2,76
C	75	1.773,72	886,86	6,39	3,84	4,07	2,44
D	15	1.364,40	682,2	5,56	3,34	3,54	2,12

Font: Secretaria d'Habitatge del Departament de Medi Ambient i Habitatge

En el següent mapa (mapa 4.2.1.) s'observa cada municipi de la comarca classificat segons la zona a la que pertany. La majoria dels municipis de l'Alt Empordà estan inclosos a la zona geogràfica C, concretament el 75%, mentre que la resta es classifiquen a les zones denominades D (15%) i B (10%). Els municipis amb un preu de l'habitatge protegit més car, corresponents a la zona B, són Figueres, com a capital de la comarca, i la resta es localitzen tots a la costa: Llançà, El Port de la Selva, Cadaqués, Roses, Castelló d'Empúries i L'Escala. Cal assenyalar que aquests municipis amb un preu concertat més car dels habitatges amb protecció oficial tenen una activitat turística més accentuada que la resta de localitats de la comarca.

La zona geogràfica D es defineixen per un preu més barat pels habitatges de protecció oficial. Aquesta zona geogràfica coincideix amb els municipis d'interior de la comarca que han experimentat un creixement més feble del sector de la construcció.

Mapa 99. Zones geogràfiques de preus dels habitatges amb protecció oficial (preu concertat) amb preus màxims de venda

Font: Elaboració pròpia a partir d'informació de la Secretaria d'Habitatge del Departament de Medi Ambient i Habitatge

4.2.2.7.- Accés a l'habitatge

En aquests últims anys de boom immobiliari (2000- 2007), l'accés a l'habitatge per alguns grups socials ha estat difícil. El preu d'aquest bé de primera necessitat ha augmentat molt, i el resultat són hipoteques que comprometen molt la capacitat financera d'alguns dels nous propietaris.

Entre el 1997 i el 2007 s'identifica una forta inflació de preus en el mercat immobiliari, arreu del país, que ha comportat una discrepància extraordinària entre l'evolució dels salaris i l'evolució del cost de l'habitatge. Els salaris mitjans de Catalunya, en aquest període, han crescut un 30%, mentre que els preus mitjans dels habitatges han pujat un 145%.

Aquesta realitat ha provocat una dificultat d'accés a l'habitatge digne i adequat i, com a conseqüència, part dels sectors socials sensibles (joves, gent gran, immigrants, etc) pateixen situacions d'exclusió també identificades, en major o menor mesura, a l'Alt Empordà..

Tanmateix, aquesta realitat, i els successius fracassos en l'aplicació de polítiques d'habitatge, tant estatals com catalanes han desembocat en la signatura, l'any 2007, del **Pacte Nacional per a l'Habitatge 2007- 2016**, emmarcat en l'aprovació per part del Parlament de Catalunya de la **Llei 18/2007, de 28 de desembre, del dret a l'habitatge**.

La Llei del dret a l'habitatge té com a principal objectiu transformar el mercat de l'habitatge adaptant-lo a les noves realitats i regular i dinamitzar el sector introduint nous instruments que garanteixin l'accés a l'habitatge. La llei aposta per la creació d'un parc específic d'habitatges assequibles que permetin atendre les necessitats de la població que necessita un allotjament.

El Pacte Nacional per a l'Habitatge 2007- 2016 estructura les actuacions que s'han de dur a la pràctica per garantir la Llei del dret a l'habitatge. El Pacte s'estructura en 5 reptes fonamentals:

- Millorar l'accés a l'habitatge, especialment dels joves mitjançant la previsió d'un volum suficient d'habitatge accessible i d'ajuts al pagament de l'allotjament.
- Millorar les condicions del parc d'habitatges mitjançant el foment del manteniment i la rehabilitació dels edificis.
- Millorar l'allotjament de la gent gran i de les persones amb diversitat funcional mitjançant mesures d'accessibilitat i de suport econòmic.
- Prevenir l'exclusió social residencial mitjançant un sistema universal d'ajuts personals al pagament de l'habitatge, i la dotació suficient d'habitatges d'inclusió.

- Garantir un habitatge digne i adequat per a les llars mal allotjades, mitjançant l'eradicació del fenomen dels sense sostres, la sobreocupació dels habitatges i l'infrahabitatge.

D'altra banda, posteriorment s'ha aprovat el **Decret 152/2008, de regulació de l'Habitatge de Preu Concertat del Lloguer amb Opció a Compra i dels Allotjaments protegits**, que s'aplica al parc d'habitatge existent, establint uns preus intermedis entre els del mercat lliure i els de l'habitatge de preu concertat. Aquest decret contempla la possibilitat del lloguer amb opció a compra, abans inexistent a Catalunya.

El Departament de Medi Ambient i Habitatge ha creat la **Xarxa d'Habitatges d'Inclusió** per fomentar i incrementar l'oferta d'habitatge tutelats i atendre a persones que requereixin una atenció especial per les seves dificultats en l'accés a l'habitatge. La Xarxa d'Habitatges d'Inclusió és gestionada per la Fundació Un Sol Món i té com a objectiu donar suport a entitats sense ànim de lucre que gestionin habitatges tutelats per a col·lectius en situació de risc d'exclusió social.

A l'Alt Empordà, la Xarxa d'Habitatges d'Inclusió només contempla la creació d'un habitatge tutelat, a la ciutat de Figueres, a través de l'entitat Escaler destinat al col·lectiu de desfavorit de joves extutelats.

Una altra aposta de la Generalitat de Catalunya per augmentar l'oferta d'habitatge assequible i facilitar l'accés aquest bé de primera necessitat, a banda del que contempla el Pacte Nacional per l'Habitatge 2007- 2026, és la cessió d'ajuts a l'adquisició de sòl per construir habitatge protegit mitjançant les següents actuacions:

- Convenis amb ajuntaments de Catalunya.
- Subvencions per a l'adquisició de sòl per a la creació de patrimonis de sòl destinats a la promoció d'habitatges protegits.
- Subvencions per a la urbanització de sòl majoritàriament destinat a l'habitatge protegit.
- Cessió de sòl a promotors socials per a la promoció d'habitatges protegits.

Altres ajuts per l'accés a l'habitatge que contempla la política d'habitatge de Catalunya s'orienten al lloguer. El **Decret 454/2004, del sistema d'ajuts al lloguer d'habitatges anomenat "Lloguer Just"** té com a finalitat ajudar a les llars que no superin a 2,5 vegades l'Indicador Públic de Renta d'Efectes Múltiples (l'IPREM), segons les zones geogràfiques vigents.

El Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat, per tal d'intentar garantir el dret a l'habitatge, va crear la **Xarxa de Mediació per al Lloguer Social** amb la finalitat d'incrementar l'oferta de lloguer a preus moderats i que sigui gestionat i coordinat per l'empresa pública Adigsa. En la línia del que es pretén amb els habitatges de protecció oficial, l'objectiu d'aquesta borsa és facilitar l'accés a l'habitatge a gent que, per les raons que sigui, tenen problemes per contractar un pis en el mercat lliure. L'objectiu de la Xarxa de Mediació per al Lloguer Social és crear, en col·laboració amb les administracions locals i amb entitats socials sense ànim de lucre, borses d'habitatge de lloguer locals o supralocals.

La Xarxa consta de 86 borses repartides arreu del territori de Catalunya i, a la comarca de l'Alt Empordà, s'identifiquen 3 **Borses d'Habitatge per al Lloguer Social**: una a Figueres, una altra a Castelló d'Empúries i, la tercera, a Roses.

La Generalitat, a banda de les Borses de Mediació per al Lloguer, també ofereix el servei de les Oficines Locals d'Habitatge que, coordinades juntament amb les administracions territorials, locals i supralocals (consells comarcals, consorcis, etc), tenen la intensió de donar la màxima prioritat al ciutadà en la recepció de sol·licituds i en la tramitació d'expedients, així com també la proposició de mesures i actuacions. Les Oficines Locals d'Habitatge s'han d'encarregar, segons estableix el Pacte nacional per l'habitatge 2007- 2016, de les següents funcions:

- Gestionar la borsa comuna d'habitatge de protecció oficial, tant de construcció pública com privada, tant de venda com de lloguer.
- Punt d'informació i gestió de totes les ajudes per l'accés a l'habitatge o per la rehabilitació que provinguin d'altres administracions.
- Òrgan de captació d'habitatges privats que es posin a disposició pública per a lloguer amb garantia municipal.

A la comarca de l'Alt Empordà hi ha 2 oficines locals d'habitatge: una a l'Ajuntament de Figueres i l'altre al Consell Comarcal.

L'Oficina Municipal d'Habitatge de l'Ajuntament de Figueres ha creat un Registre municipal de sol·licitants d'habitatge amb protecció oficial, per substituir el Registre de sol·licitants d'habitatge amb protecció oficial de Catalunya, fins que aquest es posi en funcionament. D'aquesta manera garanteix facilitar la informació entre l'Administració i els ciutadans a l'àmbit del municipi. La

inscripció al Registre municipal dóna dret a ser informat, però no suposa l'adjudicació automàtica de cap habitatge amb protecció oficial.

A més, des de principis de l'any 2009, s'han potenciat les funcions de l'Oficina Local d'Habitatge de Figueres, amb la creació d'un fons per adquirir vivenda ja construïda o en construcció i destinar-la a la creació d'una borsa de lloguer adreçada a joves, gent gran i a famílies amb poc poder adquisitiu.

L'Oficina Local d'Habitatge situada al Consell Comarcal de l'Alt Empordà ofereix el servei d'informació per a la rehabilitació d'habitatges i per la tramitació de la cèdula d'habitalitat.

La rehabilitació d'habitatges és un altre àmbit d'actuació que contempla la política d'habitatge de Catalunya, respecte el qual, el Pacte Nacional per a l'Habitatge 2007- 2016 ha previst escenaris i propostes concretes d'intervenció. La Generalitat ofereix ajuts a les famílies amb pocs recursos per la rehabilitació de l'habitatge residencial amb mal estat de conservació i també dóna suport als ajuntaments per executar plans de rehabilitació en àrees que requereixen una atenció especial.

L'Oficina Local d'Habitatge del Consell Comarcal de l'Alt Empordà assessora en matèria de rehabilitació d'habitatges. Informa tant sobre les subvencions i els préstecs hipotecaris que poden sol·licitar els propietaris o llogaters, tant per a rehabilitació com per a compra d'habitatges, com també tramiten les sol·licituds d'ajuts per a la rehabilitació d'habitatges.

4.2.3.- Anàlisi de les problemàtiques socials detectades: bosses d'immigració, manca d'habitatges socials

Les problemàtiques socials relacionades amb dificultats d'accés a l'habitatge són molt present a la comarca de l'Alt Empordà i alguns grups de població, els menys afavorits, tenen problemes per accedir a un habitatge digne.

Aquesta situació és la conseqüència del preu elevat dels habitatges lliures i el cost de les seves hipoteques. La manca d'habitatge públic de lloguer i de compra també ha accentuat aquesta situació. La suma d'ambdues realitats ha derivat en una tendència a l'agrupació en barris on el preu de l'habitatge és més assequible, però alhora també més degradats i, en molts casos, amb habitatges amb mancances greus.

La compra d'un habitatge és una tasca difícil sobretot per a joves, immigrants, famílies monoparentals i/o amb recursos escassos, etc. Segons un estudi realitzat per la Secretaria de Joventut, els joves emancipats de les comarques gironines (50,4%) viuen en vivendes de compra, una situació que posa a molts joves en dificultats per poder arribar a final de mes o estalviar. El 31,7% opta per anar a viure en un habitatge de lloguer, mentre que la resta, un 15,9% s'instal·len en un pis cedit o heretat.

Tot seguit s'exposa les principals problemàtiques socials que s'han detectat als municipis més grans de la comarca i aquells que formen part de l'àrea urbana de Figueres. Part d'aquesta informació ha estat recollida mitjançant el treball de camp i de l'estudi coordinat pels professors del Departament de Pedagogia de la UdG i encarregat per Càritas Internacional de Figueres, "Pobresa, marginació i exclusió social a l'Alt Empordà". Així, doncs, com a resultat de l'estudi d'aquestes fonts d'informació s'ha conclòs que les principals problemàtiques socials detectades són les següents:

1. Fragmentació urbana i habitatge car
2. Escassa cohesió social
3. La dificultat de gestió
4. Estructura laboral feble

A continuació s'expliquen les diferents problemàtiques socials existents a la comarca fins aprofundir en alguns casos més concrets.

4.2.3.1.- Fragmentació urbana i habitatge car

La manca d'habitatge assequible és un problema, principalment, pels joves i per a les famílies amb escassos recursos. Això, segons es desprèn del treball, en alguns municipis de l'Alt Empordà té a veure amb el model urbanístic pel qual s'ha apostat, basat en cases unifamiliars.

Alguns dels municipis de la comarca que destaca la problemàtica de la fragmentació urbana són Vilabertran, Vila-sacra, Vilafant i Roses.

Vilabertran és un municipi petit que gairebé no disposa d'espai per a noves construccions. Les poques que s'han construït últimament són cases unifamiliars que es venen a preus elevats, això provoca que els joves del poble marxïn a viure a municipis veïns perquè els preus dels seus habitatges són més assequibles. Aquesta realitat és compartida per d'altres municipis de l'Alt Empordà com Vila-sacra.

Tanmateix, Vilafant és un exemple de municipi fragmentat per ser dividit en tres nuclis urbans: el Nucli antic, el Camp dels Enginyers i les Forques. A més, el seu model urbanístic –cases unifamiliars amb preus molt elevats- dificulta l'accés a l'habitatge. Aquesta realitat s'accentua perquè són escassos els habitatges de lloguer i, d'altra banda, no existeix una política d'estímul a la rehabilitació dels habitatges que es troben en males condicions. Això ha comportat que en alguns edificis en mal estat són habitats per població immigrant o menys afavorida, als quals disposen de pocs recursos econòmics.

En altres municipis, la fragmentació urbana implica una manca de cohesió social, com és el cas de Roses. Aquest municipi està format per un total de 10 urbanitzacions pròximes al nucli urbà. La majoria de les urbanitzacions, excepte Mas Mates i Mas Oliva, es van concebre com a segones residències però, amb el pas del temps, s'han convertit en primeres residències. Tanmateix, cal destacar que moltes d'aquestes urbanitzacions poden tenir problemes per garantir els serveis bàsics necessaris quan augmenta la seva població, sobretot durant la temporada d'estiu.

D'altra banda, el problema d'accés a l'habitatge de l'Escala té un origen ben diferent i és causat per l'elevat nombre de segones residències, desocupades la major part de l'any. L'elevat volum de segones residències repercuteix negativament al mercat de lloguer, perquè molts propietaris s'estimen més llogar cases o apartaments només durant alguns mesos de l'estiu, degut a l'alta rendibilitat que n'extreuen. Aquest fet, afegit a les dificultats d'accés a un habitatge de compra a l'Escala per ser municipi costaner, han derivat en el increment desmesurat que el mercat immobiliari ha experimentat aquests últims anys. Aquesta realitat també es dona en d'altres municipis costaners de l'Alt Empordà, com és el cas de Llançà i Roses.

La problemàtica a l'accés a l'habitatge s'ha manifestat encara més a la població amb escassos recursos, com als col·lectius immigrants, causat per l'elevat preu de les hipoteques i dels lloguers dels habitatges d'alguns municipis. Així, doncs, aquesta problemàtica social és més freqüent a les localitats de la comarca amb un preu de l'habitatge més car, com és el cas de Figueres, Llançà, Roses, Castelló d'Empúries i l'Escala.

Com a conseqüència del cost desmesurat de l'habitatge ha provocat l'existència de pisos en mal estat, en els quals hi resideix aquella població amb menys recursos econòmics, majoritàriament immigrants estrangers amb menor capacitat econòmica, com es dona a Llançà. També, Castelló d'Empúries presenta diverses problemàtiques socials relacionades amb l'elevat preu de l'habitatge. La població immigrant estrangera, sobretot la que prové dels països no comunitaris, té problemes per accedir a un habitatge al nucli del poble. Per aquest motiu moltes d'aquestes famílies acaben vivint en habitatges vells i deteriorats, i en ocasions amb manca d'alguns dels serveis bàsics. També s'ha detectat alguna barraca a fora del nucli urbà que s'utilitza com a vivenda. En canvi, a la urbanització de Santa Margarita hi resideixen més estrangers durant tot l'any, i la seva principal problemàtica és l'amuntegament causat per les reduïdes dimensions dels apartaments.

A la ciutat de Figueres, tant la compra com el lloguer d'habitatge és poc viable, sobretot per alguns sectors de la població. A part de l'elevat preu de l'habitatge, els habitatges de lloguer són escassos i costosos.

D'altra banda, alguns municipis que pertanyen a l'àrea urbana de Figueres, a més de compartir la realitat de la capital, se li suma la manca d'una política que potenciï la rehabilitació dels habitatges en mal estat, com és el cas de Cabanes.

4.2.3.2.- Escassa cohesió social

Alguns indrets de l'Alt Empordà que disposen d'un conjunt d'algunes dificultats (la fragmentació urbana, la immigració i l'estructura econòmica) genera la desintegració i la manca de cohesió social.

La població immigrant, de forma generalitzada, no s'acaba d'integrar a la societat alt empordanesa. Per exemple a Roses manca una integració social per part de la població immigrant extracomunitària, sobretot marroquina, la qual representa el 70% dels estrangers del municipi i el 10% del total de la població. Un altre cas, és la ciutat de Figueres on la població estrangera pateix la desintegració i tendeix a l'agrupació ètnica o cultural, el resultat són els barris estigmatitzats de Sant Joan, la Marca de l'Ham i el barri de Sant Josep o el Culubret.

L'escassa cohesió social, relacionada a l'estructura econòmica, s'alerta que el creixement econòmic estigui lligat al turisme i a la construcció fa que existeixin, segons la situació actual, complicacions econòmiques per alguns col·lectius de la població. Aquesta realitat s'accentua als municipis de costa, com Roses, Llançà, Cadaqués, etc.

4.2.3.3.- La dificultat de gestió

Els municipis costaners i els que es troben fragmentats urbanísticament tenen dificultats per gestionar els serveis bàsics com són l'educació, la salut o els serveis socials. Aquesta dificultat s'explica per la distància entre els diferents nuclis urbans d'un mateix municipi, l'augment de la població en la temporada turística i com a conseqüència de la gran heterogeneïtat de la població.

Castelló d'Empúries reuneix totes aquestes característiques, citades anteriorment, que el fa susceptible a una dificultosa gestió del municipi.

Tanmateix, també existeix aquest problema a la capital de la comarca com a conseqüència de l'elevat índex d'immigració, que representa el 27% respecte el total de la població. Aquesta realitat ha comportat l'agrupació en barris (el barri de la Marca de l'Ham i el de Sant Joan o el Culubret) de la població estrangera, els quals requereixen d'habitatge social assequible. D'altra banda, l'agrupació ètnica que es dona en alguns barris de la ciutat de Figueres, provoca la manca de cohesió social i d'integració amb la resta de ciutadans.

4.2.3.4.- Estructura laboral feble

La majoria dels municipis costaners centren la seva economia a les activitats turístiques. Gran part dels habitants d'aquests municipis han adoptat un model de vida relacionat al treball temporal a l'estiu i a la resta de l'any viuen de les prestacions d'atur, de l'economia submergida o de treballs precaris. Aquest model econòmic crea una estructura laboral molt feble i dependent del turisme, que és un sector molt sensible a les evolucions de les economies familiars.

D'altra banda, la condició estructural, l'estacionalitat i la poca qualificació del treball afecten principalment als joves procedents de famílies modestes. Segons afirma l'estudi "Pobresa, marginació i exclusió social a l'Alt Empordà", aquesta realitat es dona al municipi de Llançà i l'Escala.

Com a resposta a algunes de les problemàtiques socials relacionades amb l'habitatge, el Consell Comarcal de l'Alt Empordà configura l'Àrea Bàsica de Serveis Socials en 9 Equips Bàsics d'Atenció Social Primària (EBASP). Els principals objectius que segueixen els EBASP són:

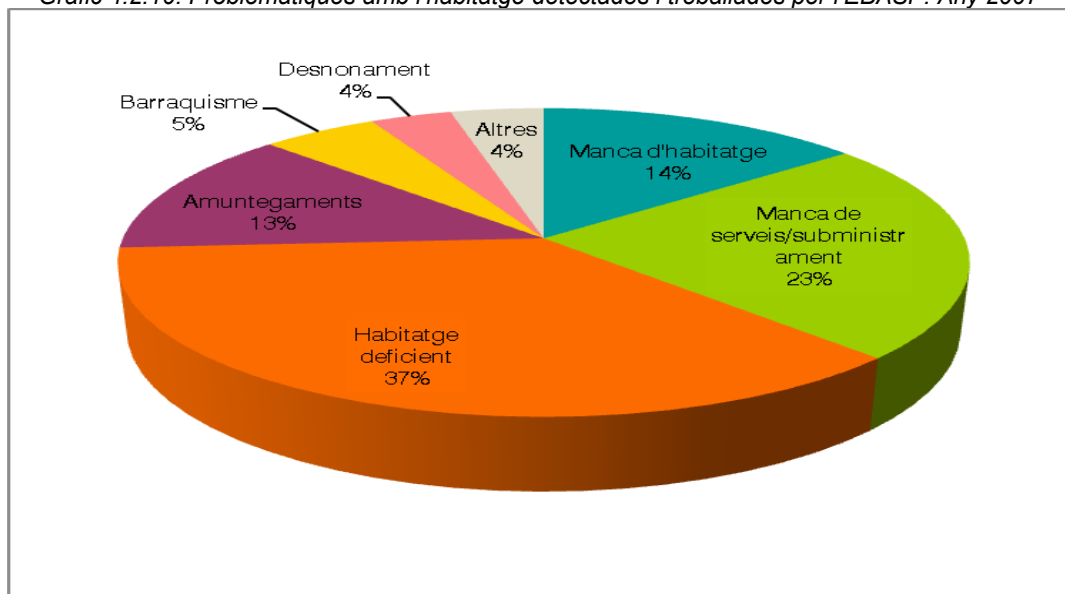
- Garantir i facilitar a tots els ciutadans l'accés a aquelles prestacions i serveis que afavoreixen el desenvolupament de la persona i dels col·lectius amb més mancances de la societat.
- Promoure la prevenció i eliminació de les causes de la marginació.
- Aconseguir la integració de tots els ciutadans en la societat, afavorint la solidaritat i la col·laboració ciutadana.
- Exercir una funció administrativa coordinada dels serveis socials.

La memòria dels serveis socials del Consell Comarcal de l'Alt Empordà anuncia que, a l'any 2007, s'han detectat un total de 8.356 problemàtiques, de les quals el 4,65% d'aquestes corresponen a problemes relacionats amb l'habitatge.

De les 389 expedients treballats pels EBASP de l'Alt Empordà relacionades amb l'habitatge, el 36,5% pertanyen a les queixes, als serveis socials, per un habitatge deficient. Segueix en nombre les sol·licituds, la manca de serveis i subministraments als habitatges (23,1%).

De la resta d'aspectes treballats, l'amuntegament i la manca directa d'habitatge són els més mencionats a la memòria i, a una distància ja llunyana, queden problemàtiques relacionades amb el barraquisme o el desnonament per impagament.

Gràfic 4.2.10. Problemàtiques amb l'habitatge detectades i treballades per l'EBASP. Any 2007

Font: Memòria dels serveis socials del Consell Comarcal de l'Alt Empordà. Any 2007

4.3.- Anàlisi del sector primari

Si tradicionalment s'ha desenvolupat una intensa activitat agrícola, ramadera i d'aprofitaments forestals als sectors muntanyosos de l'Alt Empordà, a la zona de la plana l'activitat agrícola va assumir tot el protagonisme a partir del segle XIV, moment a partir del qual es van realitzar les primeres obres de drenatge d'aiguamolls i l'aparició continuada de nous camps de conreu afavorits pels canvis en les relacions de propietat de les terres. Un altre element clau pel desenvolupament de l'agricultura a la comarca va ser la construcció de l'embassament de Boadella l'any 1969, permetent la transformació en regadiu de les zones més fèrtils de la plana i fent possible el cultiu de varietats amb un major rendiment econòmic. A aquesta important construcció cal afegir el inici del projecte del Pla de la Zona Regable de la Muga del 1966, la regulació del cabal de la Muga i la possibilitat d'incrementar, mitjançant diversos canals i sèquies, una superfície de regadiu força reduïda i caracteritzada per la seva fragmentació parcel·laria.

D'aquesta manera, l'evolució experimentada al llarg dels darrers segles ha estat diferent en funció de la proximitat als nuclis grans de població importants com Figueres i alguns espais litorals com l'Escala o Roses. Aquests espais han sofert un desenvolupament urbà molt important, agafats de la mà del turisme que ha actuat com a principal impulsor. Per contra, la resta de la comarca ha evolucionat, de forma paral·lela, seguint les pautes de l'economia agrària dominant. Una evolució molt diferent ha sofert el sector ramader de la comarca que ha vist com l'activitat pràcticament ha desaparegut en l'actualitat, restant un nombre reduït d'explotacions ramaderes de caràcter intensiu. Lluny queden les zones de pastures pels ramats d'ovelles i cabres, que s'han transformat progressivament en masses boscoses. L'activitat forestal també va arribar a ser molt destacada per la comarca fins a mitjans de segle XX, quan aprofitaments com el del suro o la producció de carbó vegetal amb llenya d'alzina eren activitats importants per l'economia de moltes famílies.

Actualment, la superfície forestal comarcal és molt gran gràcies a l'abandonament de l'activitat forestal i a la disminució de la superfície agrícola i ramadera. El sector agrari de l'Alt Empordà, així com el del conjunt de Catalunya, està vivint en els darrers anys una crisi que ha estat molt influenciada per un seguit de polítiques i dinàmiques que li han anat en contra. Les polítiques agràries aprovades per la Unió Europea han afavorit i prioritzat la protecció dels conreus més atlàntics i de les grans explotacions. Uns altres fets desfavorables han estat l'obertura de les fronteres i la introducció de productes estrangers a preus més baixos, aspectes que han dificultat molt la competitivitat dels productes locals. No es pot oblidar que l'activitat agrària a Catalunya i a l'Alt Empordà està molt condicionada per les directrius marcades per la Política Agrària Comuna (PAC), les Organitzacions Comuns de Mercats (OCM) i les grans

multinacionals agroalimentàries. Aquestes han arrossegat al sector agrari gironí a una situació complexa on predominen els models de concentració (de terra, de capital, de bestiar, etc.), de rapidesa (temps d'engreix, hivernacles, etc.) i d'homogeneïtzació (simplificació de varietats, de paisatges, de sabors, etc.).

Tot plegat ha desembocat en una situació complexa i difícil per a la pagesia, que ha vist com el PIB agrari assolía xifres negatives durant els darrers anys. Malgrat tots aquests handicaps, el pes del sector primari a la comarca continua sent destacat, per sobre de la mitjana catalana, distingint-se com una de les deu comarques catalanes amb més ocupació en el sector primari, fet que li ha donat un cert grau de consolidació agropecuària. Aquest és un fet rellevant per la comarca atenent a la importància dels espais agraris com a elements que permeten configurar parcs periurbans o anelles verdes que milloren la qualitat de vida de les grans zones urbanes, permeten el funcionament dels espais naturals protegits com a organismes vius i dinàmics gràcies al seu paper com a connectors, protegeixen els espais naturals del impacte directe de les activitats humanes sobre els espais naturals, poden constituir potencials marques de qualitat o convertir-se en un important element d'atracció paisatgística que permeti el desenvolupament d'una activitat turística associada al territori.

Per totes aquestes virtuts i potencialitats, un dels objectius dels Plans Territorials Parcial és el respectar les terres d'ús agrícola o forestal d'especial interès, ja sigui per la seva extensió, per la seva ubicació o per la seva fertilitat. A més, la preservació d'aquest paisatge ha de ser considerat pel seu valor social i també com actiu econòmic pel desenvolupament d'activitats fonamentals a la comarca. Una altra qüestió fonamental per a invertir la tendència negativa del món rural català, és el desenvolupament del programa LEADER que invertirà una important partida pressupostària, pel període 2009-2015, dirigida a generar projectes potents que actuïn com a elements de dinamització territorial i econòmica, seguint sempre un assessorament i unes actuacions de caire econòmic, medi ambiental i de responsabilitat social a les empreses beneficiàries dels ajuts. La idea de tot plegat és la d'iniciar un nou desenvolupament rural al territori a partir de la consecució d'un seguit d'objectius com:

- Millorar la qualitat de vida a les zones rurals, augmentar la competitivitat del sector agrícola i forestal.
- Preservar el medi ambient i l'entorn rural.
- Fomentar la diversificació econòmica dels petits municipis a partir del foment dels processos de transformació i comercialització dels productes agraris, la creació i desenvolupament de petites empreses, el foment d'activitats turístiques, la conservació i millora del patrimoni rural i les actuacions no productives que constitueixen elements de dinamització i creïn sinèrgies amb els projectes productius de l'àmbit territorial.

Vint-i-cinc municipis altempordanesos es podran veure beneficiats pels ajuts atorgats en el marc del Pla de Desenvolupament Rural (PDR) que promou el DAR i la Unió Europea fins l'any 2013. Del total de 66 sol·licituds presentades a la comarca, 11 han quedat formalitzades sota la coordinació de la recentment creada Associació de Desenvolupament Rural Integral de la Zona Nord-Oriental de Catalunya a través del Consell Comarcal qui té cinc representants i és l'encarregat de gestionar la tramitació de les ajudes i l'execució del programa en els 25 municipis inclosos en la convocatòria. Aquests 11 projectes es centren en:

- Tres projectes de millora dels processos de transformació i comercialització dels productes agrícoles.
- Quatre projectes de creació i desenvolupament de microempreses.
- Quatre projectes més per al foment d'activitats turístiques.

Pel que fa a la procedència geogràfica dels projectes, n'hi ha dos de Garriguella i la resta són d'Agullana, Capmany, Cistella, la Vajol, Pau, Palau-saverdera, Sant Climent Sescebes, Maçanet de Cabrenys (Tapis) i Vilajuïga. Totes les iniciatives opten per l'aplicació del Codi de Gestió sostenible (RSE).

Taula 4.3.1. Pressupost LEADER pel 2009 a Catalunya

Mesura	Pressupost total
--------	------------------

Augment del valor afegit dels productes agrícoles	22 M€
Creació i desenvolupament de microempreses	27 M€
Foment d'activitats turístiques	25 M€
Conservació i millora del patrimoni rural	10 M€
Cooperació entre Grups catalans	6,5 M€
Cooperació interterritorial i transnacional	A càrrec del MARM
Funcionament dels GAL	16 M€
Total pressupost període 2007-2013	106,5 M€

Font: DAR

4.3.1.- L'agricultura

4.3.1.1.- Anàlisi de la superfície agrícola

Els conreus suposen, per l'any 2006, més d'una tercera part de la superfície comarcal (34,84%), superfície molt important si la comparem amb la major part de les restants comarques catalanes. De fet, la Superfície Agrícola Utilitzada de l'Alt Empordà es troba molt per sobre de la superfície mitjana de les comarques catalanes. La SAU mitjana de les comarques catalanes era, per l'any 2006, de 25.480 ha, mentre a l'Alt Empordà augmentava fins a les 48.480 ha, xifra que suposa un 47,2% més. Si fixem l'atenció únicament amb les terres de conreu també s'aprecia uns resultats similars, tot i que és amb la presència de prats i pastures on la comarca de l'Alt Empordà és sensiblement superior a la superfície mitjana de les comarques catalanes. Totes aquestes dades plegades són indicatives del caràcter rural de la comarca de l'Alt Empordà, que manté, a l'igual que el conjunt del territori català, un predomini dels conreus de secà per sobre dels de regadiu, principalment vinyes i oliveres.

Taula 4.3.2. *Superfície Agrícola Utilitzada a l'Alt Empordà i el conjunt de Catalunya. 2006*

Àmbit territorial	Superfície SAU (ha)		
	Terres de conreu	Prats i pastures	Total
Alt Empordà	37.064	11.217	48.281
Catalunya	907.592	137.114	1.044.706

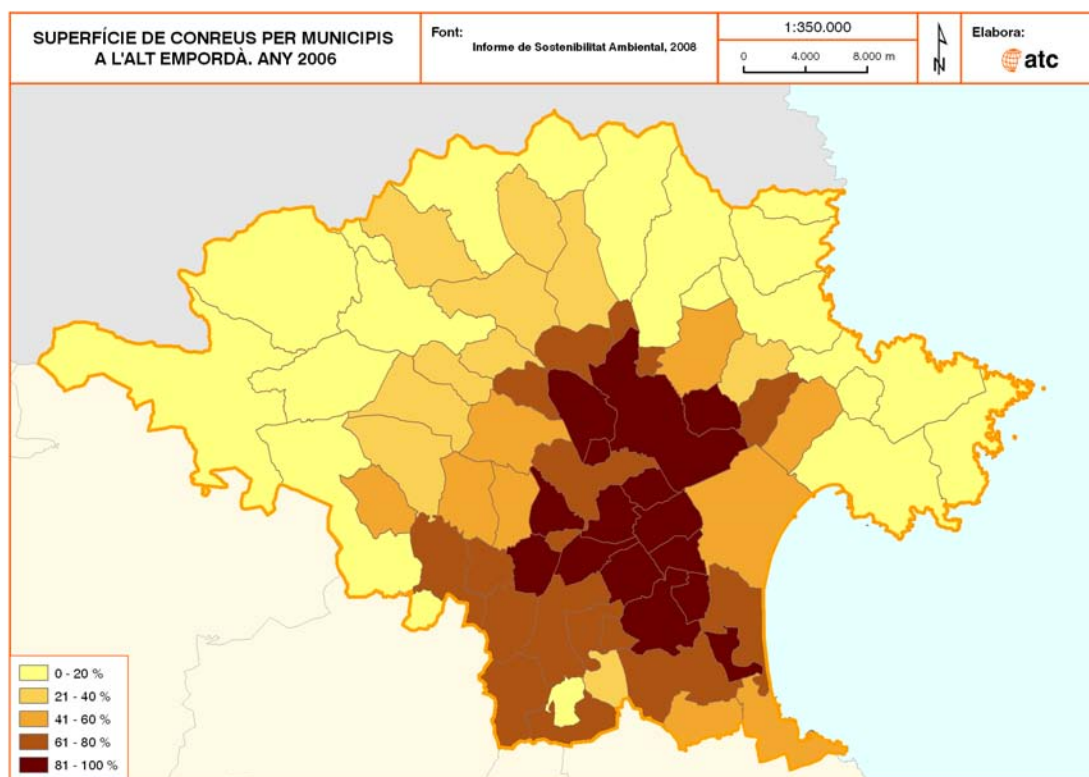
Font: DAR

Aquest paper rellevant de l'activitat agrícola dins la superfície comarcal no ha quedat al marge del procés generalitzat de pèrdua de superfície de conreus que s'ha donat al conjunt de Catalunya. La reducció de la superfície agrícola activa a la comarca durant els darrers anys està estretament relacionada amb la manca de rendibilitat de moltes explotacions. Aquest fenomen és especialment significatiu a les àrees de muntanya però es veu agreujada a les planes periurbanes per la pressió dels desenvolupaments urbanístics i, especialment, de les grans infraestructures. Per tractar de frenar aquesta tendència, la futura llei d'espais agraris de Catalunya tindrà com a un dels principals objectius la definició i legislació dels espais agraris per evitar el seu abandonament, ja que amb el planejament i el marc legislatiu actual no es garanteix la conservació de la superfície agrària útil.

A nivell municipal existeixen grans diferències entre les superfícies agrícoles. Hi ha un total de nou municipis que presenten una superfície de conreus superior al 90%, donant clara mostra del seu caràcter rural. Entre aquests destaquen els municipis de: Riumors (97,3%), el Far d'Empordà (95,4%), Fortià (95%), Vilamacolum (94,3%) o Cabanes (93,6%). Per contra, hi ha un altre grup important de municipis que tenen una superfície agrícola molt reduïda (per sota del 9%) si la comparem amb la superfície total municipal. Els casos més emblemàtics són: Portbou (0%), Cadaqués (0,45%) i Albanyà (0,54%), mentre altres poblacions com Colera, la Selva de Mar o Sant Llorenç de la Muga presenten superfícies menors del 4%. Dels municipis

restants, existeix una distribució força homogènia de les diferents superfícies agrícoles, reflectint les diferents realitats de cada població.

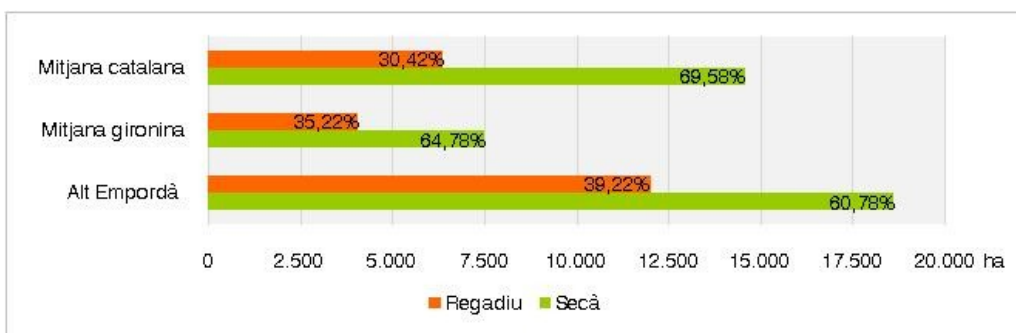
Mapa 100. Superfícies de conreus als municipis de l'Alt Empordà. Any 2006

Font: Informe de Sostenibilitat Ambiental, 2008

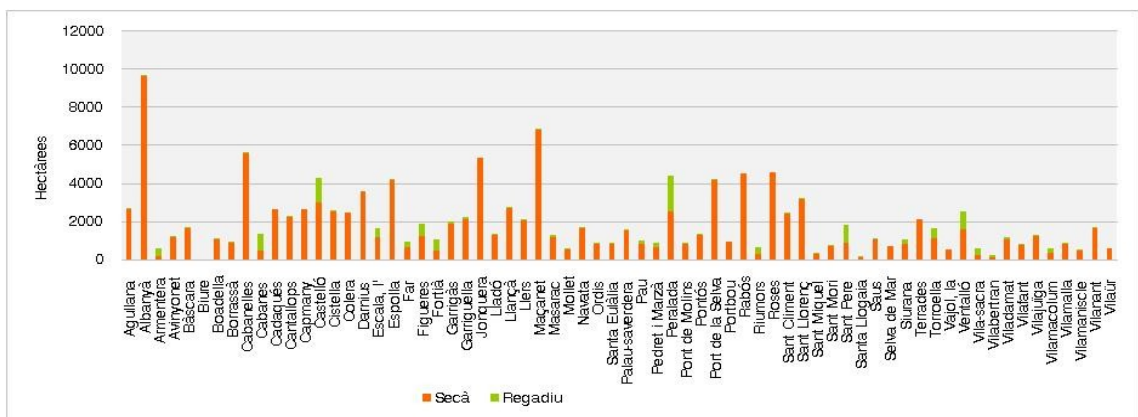
La major part de la plana alt empordanesa està dedicada al conreu de cereals d'hivern i fruiters. A nivell municipal i per l'any 2007, una bona part dels 68 municipis de l'Alt Empordà presenten una superfície de conreus de secà superior a la de regadiu, gràcies principalment a les espècies d'ordi i civada, mentre que les espècies de regadiu més presents en superfície són el blat de moro, el blat i l'alfals. Això no passa als catorze municipis de: l'Armentera, Cabanes, Fortià, l'Escala, el Far d'Empordà, Figueres, Pedret i Marzà, Peralada, Riumors, Sant Pere Pescador, Ventalló, Vila-sacra, Vilabertran i Vilamacolum, on la presència del regadiu és més important. A més, hi ha uns altres municipis com Torroella de Fluvià on el secà és més quantios que el regadiu, encara que aquest darrer presenta una superfície molt significativa amb un total de 539 ha. Contràriament, els casos de municipis on la presència de terrenys de conreu de secà és més significativa respecte el total dels conreus són: Bàscara, Cabanelles, Garriguella, Llers, Pontós, Saus, Vilamalla i Vilanant.

Gràfic 4.3.1. Superfície de conreus de secà i regadiu a l'Alt Empordà, Girona i Catalunya. Any 2007

Font: DAR

Gràfic 4.3.2. Superfície (SAU) de conreus de secà i regadiu als municipis de l'Alt Empordà. Any 2007

Font: DAR

Taula 4.3.3. Superfície (ha) de les diferents tipologies de conreus herbacis a l'Alt Empordà. 2007

Producte conreat	Conreus herbacis		
	Secà	Regadiu	Total
Ordi	4.341	1.439	5.780
Civada	3.662	902	4.564
Blat	1.728	2.101	3.829
Alfals	1.167	1.094	2.261
Blat de moro	114	2.132	2.246
Gira-sol	364	737	1.101
Rai-gras	473	115	588
Espelta	440	141	581
Sorgo	313	150	463
Colza	218	70	288
Arròs	0	183	183
Pèsol sec	55	62	117
Altres lleguminoses	16	9	25
Mill i panís	5	3	8
Cigró	5	2	7
Altres gramínies	0	1	1
Llèntia	0	1	1
Total	12.901	9.142	22.043

Font: DAR

La superfície total dels conreus llenyosos presents a la comarca de l'Alt Empordà és pràcticament quatre vegades inferior a la de conreus herbacis. Això no treu que els conreus d'olivera i de vinyes de raïm tinguin, per a la comarca i molts dels seus municipis, una importància cap dalt dins el sector agrícola. Referent a l'obtenció d'oli d'oliva, cal senyalar la total mecanització que s'ha fet del procés a la comarca, deixant enrere el mètode tradicional. També destacable és la presència de conreus de pomeres, mentre la resta de produccions presenten unes superfícies molt més reduïdes. Pel que fa a la distribució d'aquests conreus llenyosos entre les tipologies de secà i regadiu, els primers són força més quantiosos que els segons on destaca la presència del conreus de pomeres, mentre els conreus de secà més importants són, com es deia abans, l'olivera i la vinya.

Taula 4.3.4. Superfície (ha) de les diferents tipologies de conreus llenyosos a l'Alt Empordà. 2007

Producte conreat	Conreus llenyosos		
	Secà	Regadiu	Total
Olivera per a oli d'oliva	2.092	164	2.256
Vinya de raïm per a vi	1.875	59	1.934
Pomera	80	1.276	1.356
Presseguer	61	137	198
Cirerer i guinder	102	21	123
Perera	0	90	90
Nectariner	18	45	63
Noguera	4	8	12
Albercoquer	5	4	9
Pruner	1	2	3
Avellaner	0	3	3
Ametller	1	0	1
Total	4.239	1.809	6.048

Font: DAR

La disminució de la superfície agrícola total de la comarca ha estat paral·lela al procés d'intensificació de dita activitat a la plana altempordanesa, comportant canvis paisatgístics importants amb la pèrdua d'elements de molt interès com les pantalles d'arbres o els paisatges de closes, fet que s'ha traduït en una simplificació del paisatge. La creixent irrupció dels sistemes de regadiu a l'Alt Empordà ha comportat una especialització creixent en fruita dolça, camps de blat de moro i farratges. La implantació de grans explotacions intensives de vaques, porcs i aviram, així com la proliferació d'elements antròpics, també repercuteix en la desaparició d'aquests paisatges agrícoles caracteritzats per l'alternança de conreus amb clapes de vegetació natural formant un mosaic agroforestal d'alt valor paisatgístic i per a la biodiversitat del territori.

4.3.1.2.- Nombre i dimensions de les explotacions

Les darreres dades disponibles sobre nombres i dimensions de les explotacions presents a la comarca de l'Alt Empordà mostren com d'ençà l'any 1982 fins el 1999 el nombre d'explotacions ha disminuït dràsticament en més d'un 50%, disminució molt més accentuada que l'ocorreguda al conjunt del territori català. Aquestes pèrdues en el nombre d'explotacions no s'ha traduït, però, en una disminució important de la superfície total conreada degut a que les dimensions mitjanes per explotacions ha augmentat molt. Això ens parla d'un clar procés de reconversió de l'activitat agrària cada vegada més abocada a la concentració de les explotacions en favor de la formació de grans explotacions i en contra de la desaparició de les més petites i fràgils davant la situació de dificultats que el sector està passant en els darrers anys.

Taula 4.3.5. Nombre i dimensions de les explotacions. Període 1982-1999

Alt Empordà	Any	Nº explotacions	Superfície total (ha)	Dimensió mitjana per explotació (ha)	SAU (ha)/superfície municipi
-------------	-----	-----------------	-----------------------	--------------------------------------	------------------------------

	1982	4.321	42.042	9,73	30,97
	1989	3.427	36.116	10,54	26,6
	1999	2.195	39.518	18	29,11
	Any	Nº explotacions	Superfície total (ha)	Dimensió mitjana per explotació (ha)	SAU (ha)/superfície municipi
Catalunya	1982	115.291	1.089.523	9,45	33,93
	1989	97.941	1.106.914	11,3	34,48
	1999	72.006	1.156.828	16,07	36,03

Font: Idescat

4.3.1.3.- Sistemes agrícoles de producció integrada i producció agrària ecològica

El model de producció agrícola a l'Alt Empordà ha evolucionat, en els darrers anys, cap a una activitat cada vegada més intensiva, fet que ha comportat un seguit d'efectes negatius sobre el medi ambient i la qualitat dels aliments. Tot plegat, enmig d'una pèrdua del pes relatiu del sector agrari vers l'economia de la major part dels municipis de la comarca. Les alternatives adoptades per a sortir d'aquesta situació ha estat, en molts casos, l'aposta decidida per la implantació de sistemes productius cada vegada més eficients i d'alta qualitat, que tractin de minimitzar al màxim l'ús de productes químics i la generació de residus perjudicials pel medi ambient i per la pròpia activitat.

Malgrat ha quedat demostrat que els conreus ecològics no assoleixen els nivells de productivitat dels conreus convencionals, el mercat de productes ecològics a Catalunya ha experimentat un creixement sostingut del 20% en els darrers anys, gràcies a una major conscienciació social en quant als beneficis nutritius i ambientals d'aquestes productes. En aquest sentit, han adquirit una important significació dos sistemes productius: la producció integrada i la producció agrària ecològica.

- Producció integrada

Tal i com defineix el Decret 241/2002, la producció integrada és un sistema agrícola de producció d'aliments a partir de l'aplicació de mètodes que busquen la combinació harmònica entre factors biològics, agronòmics, químics i biotecnològics, per tal d'obtenir un producte final d'alta qualitat i el màxim respectuós amb el medi ambient i amb la pròpia salut de les persones. L'aposta per aconseguir això és la minimització de l'ús de productes agroquímics i la disminució màxima de la generació de residus. En aquest sentit, la utilització de tècniques tradicionals basades amb l'aplicació de productes agroquímics es combina amb la utilització de mètodes de lluita biològica amb l'objectiu de controlar plagues i malalties. Aquests productes agroquímics, però, han de ser de síntesi, és a dir, adobs, pesticides, etc., i la seva utilització queda restringida a una sèrie de productes autoritzats prèviament definits per un comitè d'experts.

Amb els mètodes de producció integrada s'aconsegueix tenir un coneixement detallat de tot el procés de producció i elaboració, de la mateixa manera que permet portar associades pràctiques encaminades a incentivar la sostenibilitat de l'activitat agrícola. Algunes d'aquestes pràctiques més destacades són: el foment de la biodiversitat de l'ecosistema, la millora de la fertilitat del sòl, la realització de pràctiques de conreu que afavoreixin l'augment de la matèria orgànica i redueixen el risc d'erosió i degradació del sòl, un control acurat del sistema de reg, el control integrat de plagues i malalties, la revisió de la maquinària i els equips de tractament i la gestió dels Quaderns d'Explotació.

La incidència de la producció integrada a la comarca de l'Alt Empordà és rellevant amb exemples com el municipi de Sant Pere Pescador on aquesta metodologia de producció presenta el major nombre de productors de la comarca amb un total de 30. Amb un nombre força inferior de productors, encara que també destacable, hi ha municipis com: l'Armentera, Castelló d'Empúries o Ventalló, coincidint així amb els municipis que més superfície de producció integrada presenten. A més, cal tenir en compte que les dades del cens d'electors del Consell Català de la Producció Integrada mostren, únicament, aquells productors que tenen domicili a l'Alt Empordà, de manera que alguns d'ells, tot i tenir grans superfícies de conreus de producció integrada, pel fet de tenir la seu social fora de la comarca no consten en el registre.

Aquest és el cas de productors com Rodau qui té una gran superfície d'olivera, principalment al municipi de Siurana, tot i que no apareix a l'Alt Empordà per què la seu social és a Barcelona.

Taula 4.3.6. Nombre de productors de Producció Integrada a l'Alt Empordà. 2009

Municipi	Nombre productors
Sant Pere Pescador	30
L'Armentera	8
Castelló d'Empúries	5
Ventalló	4
Vilamacolum	3
Torroella de Fluvià	2
Borrassà	1
Garrigàs	1
Peralada	1
Riumors	1

Font: CCPI

No tots els municipis de l'Alt Empordà gaudeixen de la presència d'una empresa dedicada a la producció integrada. De fet, dels 68 municipis de la comarca, únicament disset disposen almenys d'una explotació, tot i que amb superfícies molt diverses segons el tipus de producció. El municipi que major superfície presenta, amb diferència, és Sant Pere Pescador amb un bon nombre d'hectàrees de conreus de fruita de llavor, seguit d'altres municipis com Ventalló o Siurana, també amb el conreu de fruites de llavors i d'olivera.

Taula 4.3.7. Superfícies de Producció Integrada a l'Alt Empordà. 2009

Municipi	Línia de PI	Superfície (ha)
L'Armentera	Fruita de llavor	61.91
L'Armentera	Fruita de pinyol	10.79
Castelló d'Empúries	Fruita de llavor	86.85
Castelló d'Empúries	Fruita de pinyol	2.01
Siurana	Olivera	104.20
L'Escala	Fruita de llavor	3.12
Figueres	Fruita de llavor	11.49
Fortià	Fruita de llavor	21.75
Fortià	Fruita de pinyol	4.38
Garrigàs	Fruita de llavor	14.21
Garrigàs	Fruita de pinyol	4.89
Mollet de Peralada	Vinya per vinificació	18.20
Palau de Santa Eulàlia	Fruita de llavor	2.29
Palau de Santa Eulàlia	Fruita de pinyol	0.62
Pedret i Marzà	Fruita de llavor	10.09
Peralada	Fruita de llavor	40.22
Peralada	Vinya per vinificació	0.66
Riumors	Fruita de llavor	13.03
Riumors	Fruita de pinyol	1.79
Sant Climent Sescebes	Vinya per vinificació	3.54
Sant Pere Pescador	Fruita de llavor	470.37
Sant Pere Pescador	Fruita de pinyol	13.79
Torroella de Fluvià	Fruita de llavor	74.57
Torroella de Fluvià	Fruita de pinyol	2.97
Ventalló	Fruita de llavor	143.88
Ventalló	Fruita de pinyol	5.70
Vilamacolum	Fruita de llavor	35.35
Vilamacolum	Fruita de pinyol	7.03

Font: CCPI

Darrera de la demarcació de Lleida, amb una producció integrada total de 22,565 ha especialment olivera i fruita de pinyol, hi ha la demarcació gironina amb la segona producció integrada més important del conjunt del territori català. Les dues comarques empordaneses són les que acullen, força repartidament, la major part d'aquesta superfície, representant en el cas de l'Alt Empordà un 45,7% del total.

Taula 4.3.8. Superfície (ha) de la Producció Integrada per tipologia de cultiu a l'Alt Empordà i les comarques gironines. Any 2008

Comarca /Cultiu	Fruita de Llabor	Fruita de Pinyol	Olivera	Fruita Seca	Cítrics	Hortalisses	Vinya	Cereals	Total ha
Alt Empordà	996,13	53,97	104,2	0	0	0	0	0	1.154,30
Baix Empordà	1.019,51	108,36	0	0	0	0	0	0	1.127,87
La Garrotxa	8,07	73,02	0	0	0	0	0	0	81,09
Gironès	66,12	0	0	0	0	9,78	0	0	75,9
La Selva	73,18	0	0	0	0	1,7	0	0	74,88
Pla de l'Estany	9,98	0	0	0	0	0	0	0	9,98
Ripollès	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Total	2.172,99	235,35	104,2	0	0	11,48	0	0	2524,02

Font: CCPI

L'evolució de la superfície de les produccions integrades al conjunt de la comarca de l'Alt Empordà ha estat negatiu en els darrers sis anys, en vistes que des de l'any 2002 la superfície total ha anat disminuint progressivament, de la mateixa manera que ho han fet les diferents tipologies de conreus. La fruita de llavor és la que més ha disminuït, si bé és cert que també és la majoritària. Una altra tipologia que ha disminuït significativament és la fruita de pinyol, mentre una altra tipologia com és l'olivera s'ha mantingut més estable en el temps. Dos altres productes, la fruita seca i les hortalisses, han desaparegut de la producció durant aquests anys, mentre les tres restants (cítrics, vinya i cereals) no compten a la comarca amb cap producció integrada.

Taula 4.3.9. Evolució de la superfície (ha) de Producció integrada per tipologia de cultiu a l'Alt Empordà. Període 2002-2008

Any	Fruita de Llabor	Fruita de Pinyol	Olivera	Fruita Seca	Cítrics	Hortalisses	Vinya	Cereals	Total ha
2002	1.223,27	228,13	105,8	4,91	0	11,79	0	0	1.573,90
2003	1.248,08	211,8	103,73	4,91	0	0	0	0	1.568,52
2004	1.251,50	211,4	103,7	4,9	0	32,6	0	0	1.604,10
2005	1.298,92	152,45	104,2	5,04	0	32,56	0	0	1.593,17
2006	1.228,00	109	104,2	5	0	0	0	0	1.446,20
2007	1.012,10	92,68	104,2	0	0	0	0	0	1.208,98
2008	996,13	53,97	104,2	0	0	0	0	0	1.154,30

Font: CCPI

Pel que fa al grau d'aplicació de mesures agroambientals, se'n poden beneficiar tots aquells propietaris que compleixin una sèrie de requisits de producció, control i manteniment de l'activitat com: estar inscrit en el Registre de productors de producció integrada, disposar d'assessorament tècnic i/o pertànyer a una associació de defensa vegetal, mantenir unes determinades superfícies mínimes de conreus, o complir les normes genèriques i específiques sobre producció integrada pels diferents conreus, publicades i aprovades. Les subvencions que es poden obtenir per a desenvolupar un tipus de producció integrada dependrà del tipus de cultiu:

Taula 4.3.10. Ajuts a la producció integrada

Tipus de cultiu	Preu €/ha
Hortícoles a l'aire lliure	213,36
Hortícoles sota plàstic	480,81
Cítrics	345,58
Fruiters de llavor	153,26
Fruiters de pinyol	198,33
Olivera	147,25
Fruiters de secà	73,92

Font: DAR

- *Producció agrària ecològica*

El principal tret diferenciador entre la Producció Integrada i la Producció Agrària Ecològica (PAE) és que la segona prohibeix completament la utilització de productes agroquímics. Per a que un producte obtingui el distintiu de certificació ecològica del CCPAE (Consell Català de la Producció Agrària Ecològica), organisme públic encarregat del control, la certificació i la promoció dels productes agraris i alimentaris ecològics a Catalunya, cal assolir uns requisits mínims durant la producció que garanteixin el seguiment de les normes de l'agricultura ecològica i el control de tot el procés de producció, elaboració, envasat i comercialització.

Dins l'Estat espanyol, Catalunya ha estat la comunitat autònoma pionera en la introducció i el desenvolupament de les produccions agroalimentàries ecològiques, especialment a partir dels anys 70 quan el sector ecològic català ha anat guanyant capacitat productiva i l'oferta s'ha incrementat i diversificat. De la mateixa manera, la indústria agroalimentària ecològica catalana es manté puntera a nivell estatal, tant en relació al número d'empreses elaboradores, com per la diversificació de les seves activitats. Això s'ha traduït en la presència de 60.095 hectàrees de producció ecològica (desembre 2008) al conjunt de territori català, xifra que significa un 5% del total de la superfície. A més, hi ha 139 explotacions ramaderes beneficiàries de ramaderia ecològica. Tot això es veurà reforçat per l'aprovació, per part del govern de la Generalitat de Catalunya, d'un Pla d'Acció per promoure l'alimentació i l'agricultura ecològica pel període 2008-2012. Aquest pla inclou un total de 105 actuacions repartides amb un pressupost total de 37 milions d'euros. Els objectius d'aquest pla són:

- Fomentar el consum d'aliments ecològics, especialment els de producció local.
- Potencial els circuits curts de distribució, mitjançant la formació i informació dels consumidors.
- Promoure una agricultura i una ramaderia el més respectuosa possible amb el medi ambient, que tingui cura de l'entorn, fomenti la biodiversitat i eviti contaminacions en sòls i aigües.
- Que mantingui les varietats tradicionals.
- Que tingui especial cura pel benestar animal.

La situació a l'Alt Empordà és força diferent en tant que aquests tipus de produccions ecològiques es troben en fase d'expansió i amb una representativitat encara poc alta. Els cultius inscrits a la comarca com a agricultura ecològica i que presenten una major extensió són les pastures, prats i farratges, seguit dels conreus de cereals i lleguminoses per a grà. Aquesta darrera tipologia és, a més, la que presenta un major nombre d'operadors amb un total de quatre, mentre la resta de tipologies presenten un únic operador o, en el cas de les fruites, dos.

Taula 4.3.11. Nombre d'operadors i de superfície inscrita (per cultius) en agricultura ecològica a l'Alt Empordà. 2008

Cultiu	Operadors	Superfície (ha)
Cereals i lleguminoses per a grà	4	112,5
Fruiters	2	36,7
Horta	1	6
Pastures, prats i farratges	1	267,7
Guaret, adob verd i erm	1	51
Vinya	1	15,3

Font: CCPI

A nivell d'explotacions ramaderes, és la producció vaquera la més important a la comarca, seguida de l'avicultura i el cabrum.

Taula 4.3.12. Nombre d'explotacions ramaderes per tipus de bestiar a l'Alt Empordà. 2008

Producció animal	Operadors
Vaquí	3
Avicultura de carn	1
Cabrum	1

Font: CCPI

L'existència de diferents mètodes de producció agrària ecològica permet la presència de diverses categories d'etiquetes en funció del percentatge dels ingredients d'origen agrícola procedents de l'agricultura ecològica:

- Productes vegetals ecològics cultivats sense adobs ni pesticides de síntesi química (fungicides, insecticides o herbicides), per tant, sense residus. Els únics adobs que s'utilitzen són els orgànics i minerals naturals, limitats a una quantitat de nitrogen de 170 kgN/ha i any, de la mateixa manera que si fossin considerades zones vulnerables. Els únics productes fitosanitaris que es poden utilitzar són els naturals i recollits en l'Annex VIII del Reglament (CE) 834/2007, amb l'objectiu de poder portar a terme una sanitat vegetal fonamentada en la prevenció. Els cultius transgènics no estan autoritzats.
- Animals provinents d'una activitat ramadera respectuosa amb les condicions de vida del bestiar i els ramats, les seves necessitats biològiques i de comportament. S'ha de garantir l'alimentació del bestiar amb productes ecològics, l'accés a les pastures en el cas dels herbívors i a patis en cas d'aus i porcs, així com la disponibilitat d'uns allotjaments més amplis, il·luminats i ventilats. La sanitat es basa en la selecció de races adequades, bones pràctiques zootècniques, densitat adequada i alimentació d'alta qualitat. Els antibiòtics com a tractament preventiu no estan autoritzats.
- Productes ecològics elaborats, ja siguin productes agraris vegetals i animals transformats mitjançant tècniques que minimitzen les formes de contaminació i les pèrdues de qualitat, restringint l'ús d'additius i auxiliars tecnològics.

Cal tenir molt en compte que més de la meitat dels productors d'agricultura ecològica de la comarca de l'Alt Empordà es troben inscrits en diverses orientacions productives, de manera que una única activitat cal considerar-la com a principal, mentre la resta són més secundàries o inclòs destinades a l'autoconsum. Igualment, el 30% d'aquests agricultors són, al mateix temps, ramaders, mentre prop d'un 10% fan producció mixta, amb la qual cosa combinen les activitats ecològiques amb altres que no ho són. Una altra qüestió a tenir en compte és que no tots els productors inscrits al CCPAE destinen la seva producció a la comercialització, ja sigui per què no són professionals agraris o per què només ho són a temps parcial.

També hi ha un important nombre d'agricultors ecològics, al voltant del 17% per l'any 2005, que estan donats d'alta com a elaboradors, és a dir, no venen els seus productes sinó que ho fan mitjançant altres venedors. Quatre anys més tard, al 2009, el nombre d'empreses dedicades exclusivament a l'elaboració eren tres, les empreses donades d'alta com a productores i elaboradores ascendeixen fins a les vint, mentre les de ramaders i elaboradors és de sis. Les

dedicades a la producció vegetal sumen un total de setze empreses, mentre les dedicades exclusivament a la ramaderia sumen tretze.

Cal esmentar que moltes de les empreses inscrites al CCPAE es repeteixen pel fet que una mateixa empresa tracta amb més d'una producció agrària ecològica. És el cas, per exemple, de les empreses propietat de Jeroni Falgàs i Alba Falgàs de Torroella de Fluvià, qui es dediquen a la producció de fruites, oliveres, cereals i pastures.

Taula 4.3.13. Empreses altempordaneses inscrites al Consell Català de la Producció Agrària Ecològica. Actualitzat a dia 31 de gener de 2009

Codi	Nom	Municipi	Activitat	Tipus de cultiu
CT 00132 PE	Biosalvas C.P. .	Torroella de Fluvià	Productor vegetal/elaborador	Hortalisses
CT 01566 P	Falgas Busquets, Jeroni	Torroella de Fluvià	Productor Vegetal	Hortalisses
CT 00375 P	Falgàs Camps, Alba	Torroella de Fluvià	Productor Vegetal	Hortalisses
CT 00637 PE	Hortinofrefruits, SCCL	Vilamalla	Productor Vegetal/elaborador	Hortalisses
CT 00321 PE	Padrosa Gorgot, Josep Maria	Castelló d'Empúries	Productor Vegetal/elaborador	Hortalisses
CT 01566 P	Falgàs Busquets, Jeroni	Torroella de Fluvià	Productor Vegetal	Fruites
CT 00375 P	Falgàs Camps, Alba	Torroella de Fluvià	Productor Vegetal	Fruites
CT 00527 PE	Majo-Bio SCP	Llers	Ramaders/elaborador	Fruites
CT 01108 P	Solà Ortega, Marta	Cistella	Ramaders	Fruites
CT 01590 P	Agricultura Biològica Giner Dalmau	Castelló d'Empúries	Productor Vegetal	Cultius industrials
CT 00132 PE	Biosalvas C.P.	Torroella de Fluvià	Ramaders/elaborador	Cultius industrials
CT 00321 PE	Padrosa Gorgot, Josep Maria	Castelló d'Empúries	Productor Vegetal/elaborador	Cultius industrials
CT 01562 P	Bonet Soler, Narcis	Figueres	Productor Vegetal	Fruits secs
CT 00132 PE	Biosalvas C.P.	Torroella de Fluvià	Productor Vegetal/elaborador	Oliveres
CT 01566 P	Falgàs Busquets, Jeroni	Torroella de Fluvià	Productor Vegetal	Oliveres
CT 00375 P	Falgàs Camps, Alba	Torroella de Fluvià	Productor Vegetal	Oliveres
CT 00527 PE	Majo-Bio SCP	Llers	Ramaders/elaborador	Oliveres
CT 00321 PE	Padrosa Gorgot, Josep Maria	Castelló d'Empúries	Productor Vegetal/elaborador	Oliveres
CT 00349 PE	Selva Vitivini, SL	La Selva de Mar	Productor Vegetal/elaborador	Vinya
CT 01590 P	Agricultura biològica Giner Dalmau	Castelló d'Empúries	Productor Vegetal	Cereals
CT 01263 P	Arquer Grifoll, Guillermo	L'Escala	Productor Vegetal	Cereals
CT 00132 PE	Biosalvas C.P.	Torroella de Fluvià	Productor Vegetal/elaborador	Cereals
CT 01566 P	Falgàs Busquets, Jeroni	Torroella de Fluvià	Productor Vegetal	Cereals
CT 00375 P	Falgàs Camps, Alba	Torroella de Fluvià	Productor Vegetal	Cereals
CT 00637 PE	Hortinofrefruits, SCCL	Vilamalla	Productor Vegetal/elaborador	Cereals
CT 00527 PE	Majo-Bio SCP	Llers	Ramaders - Elaborador	Cereals
CT 00321 PE	Padrosa Gorgot, Josep Maria	Castelló d'Empúries	Productor Vegetal/elaborador	Cereals
CT 01562 P	Bonet Soler, Narcis	Figueres	Productor Vegetal	Pastures
CT 01452 P	C.H. Goitallops, S.L.	Palau-saverdera	Ramaders	Pastures
CT 01566 P	Falgàs Busquets, Jeroni	Torroella de Fluvià	Productor Vegetal	Pastures
CT 00375 P	Falgàs Camps, Alba	Torroella de Fluvià	Productor Vegetal	Pastures
CT 01463 P	Mont Carreras, Lluís	Palau-saverdera	Ramaders	Pastures
CT 00321 PE	Padrosa Gorgot, Josep Maria	Castelló d'Empúries	Productor Vegetal/elaborador	Pastures
CT 00349 PE	Selva Vitivini, SL	La Selva de Mar	Productor Vegetal/elaborador	Pastures
CT 01108 P	Solà Ortega, Marta	Cistella	Ramaders	Pastures
CT 01450 P	Vial 3-25, S.L.	Palau-saverdera	Ramaders	Pastures
CT 01562 P	Bonet Soler, Narcis	Figueres	Productor Vegetal	Bosc, matolls
CT 00637 PE	Hortinofrefruits, SCCL	Vilamalla	Productor Vegetal/elaborador	Bosc, matolls
CT 01463 P	Mont Carreras, Lluís	Palau-saverdera	Ramaders	Bosc, matolls

CT 00321 PE	Padrosa Gorgot, Josep Maria	Castelló d'Empúries	Productor Vegetal/elaborador	Bosc, matolls
CT 01108 P	Solà Ortega, Marta	Cistella	Ramaders	Bosc, matolls
CT 01452 P	C.H. Goitallops, S.L.	Palau-saverdera	Ramaders	Vaquí
CT 01463 P	Mont Carreras, Lluís	Palau-saverdera	Ramaders	Vaquí
CT 01450 P	Vial 3-25, S.L.	Palau-saverdera	Ramaders	Vaquí
CT 01108 P	Solà Ortega, Marta	Cistella	Ramaders	Cabrum
CT 00527 PE	Majo-Bio SCP	Llers	Ramaders - Elaborador	Avicultura
CT 01108 P	Solà Ortega, Marta	Cistella	Ramaders	Avicultura
CT 01452 P	C.H. Goitallops, S.L.	Palau-saverdera	Ramaders	Equí
CT 00321 PE	Padrosa Gorgot, Josep Maria	Castelló d'Empúries	Productor Vegetal/elaborador	Olis i greixos
CT 00349 PE	Selva Vitivini, SL	La Selva de Mar	Productor Vegetal/elaborador	Vins
CT 00132 PE	Biosalvas C.P.	Torroella de Fluvià	Productor Vegetal/elaborador	Envasats
CT 00637 PE	Hortinofrefruits, SCCL	Vilamalla	Productor Vegetal/elaborador	Envasats
CT 01419 E	Esteban Pagès, Manel	Sant Pere Pescador	Elaborador	Transformació
CT 01390 E	Grup Supeco Maxor, S.L.	Figueres	Elaborador	Planificació i pastisseria
CT 00132 PE	Biosalvas C.P.	Torroella de Fluvià	Productor Vegetal/elaborador	Manipulació grans
CT 00311 E	Pascual Mercader, Joaquim	Cabanelles	Elaborador	Llets, formatges i derivats
CT 00637 PE	Hortinofrefruits, SCCL	Vilamalla	Productor Vegetal/elaborador	Productes avícoles
CT 00527 PE	Majo-Bio SCP	Llers	Ramaders - Elaborador	Productes avícoles
CT 01303 C	Spain Organic Food Trade, S.L.	Figueres	Comercialitzador	Comercialització

Font: CCPAE

El resultat de tot plegat ha estat un creixement notable del sector de l'agricultura ecològica a Catalunya durant els darrers anys, experimentant un augment considerable de la superfície certificada en producció ecològica que l'ha fet multiplicar per deu, mentre el nombre d'empreses relacionades amb l'obtenció d'aliments ecològics s'ha multiplicat per cinc. Aquests augments s'han traduït en un increment de la capacitat productiva i de la diversitat de l'oferta, així com en un manteniment de la indústria agroalimentària ecològica de Catalunya com a capdavantera a nivell estatal en nombre d'empreses elaboradores i en diversificació de les seves activitats. Ara, amb l'entrada en vigor del Reglament (CE) 834/2007 l'1 de gener de 2009, que derogarà el Reglament (CEE) 2092/91 que ha estat vigent els darrers 18 anys, s'actualitzarà el sistema de control i certificació de la producció agroalimentària ecològica, adaptant les normes incloses en el Quadern de normes tècniques de la producció agrària ecològica de Catalunya.

Taula 4.3.14. Mitjanes comarcals de les superfícies agrícoles ecològiques a l'Alt Empordà. Any 2005

Comarca	Mitjanes comarcals		
	Superfície (ha) certificada ecològica	Superfície cultius ecològics extensius	Productors cultius ecològics extensius
Alt Empordà	78,6	45	4
Comarques gironines	301,9	41,8	4
Catalunya	987,0	47,2	3,9

Font: CCPAE, 2005

Pel que fa a l'Alt Empordà, destacar que és la 27ª comarca catalana amb una superfície certificada ecològica més baixa, molt lluny d'altres com: el Pallars Sobirà, el Pallars Jussà, l'Alta Ribagorça o el Segrià que presenten superfícies molt més importants per a l'any 2005.

4.3.1.4.- La població pagesa

La ruralitat de la comarca de l'Alt Empordà queda àmpliament representada per la presència d'una seixantena de municipis de caràcter eminentment rural on, en major o menor mesura, existeixen problemàtiques relacionades amb l'activitat agrària i a un mode de vida en clar retrocés que ha portat a que la pagesia hagi estat el sector econòmic que més s'ha transformat en els darrers 20 anys. El món rural s'ha vist sotmès a un procés d'intensificació de les seves activitats agrícoles i ramaderes durant els darrers anys, sempre amb la idea al darrera de l'economia d'escala i el creixement sense límits.

Els 60 municipis que constitueixen el territori rural de l'Alt Empordà, es poden agrupar en tres grups de municipis segons unes característiques comuns: l'agrupació nord-oest (Salines-Bassegoda), l'agrupació nord-est (Albera-Cap de Creus) i l'agrupació sud (Fluvià-Manol). Tots plegats ocupen una extensió de 1.100 km², una població de 34.009 habitants i una densitat de població de 30,53 hab/km², segons dades del 2007. Si al conjunt de l'Alt Empordà el creixement de població entre els anys 1995 i 2007 va ser del 33,87%, al conjunt dels 60 municipis considerats de l'Alt Empordà rural, l'augment de població va ser del 24,01%, amb diferències segons l'àmbit territorial: Salines-Bassegoda (32,53%), Albera-Cap de Creus (19,48%) i Fluvià-Manol (23,42%).

La dràstica pèrdua de població pagesa i el progressiu envelliment de la mateixa durant les darreres dècades, amb ritmes molt superiors a l'abandonament de superfície agrària, es considerada una de les principals problemàtiques d'aquests espais. Aquestes han comportat dinàmiques negatives com el despoblament d'àrees de muntanya o la falta de pagesos que s'encarreguin d'uns espais on també s'ha de viure. L'èxode de gent jove de les zones rurals cap a les ciutats té a les dones com a les principals protagonistes degut a l'escassa vinculació i les poques previsions de futur que aquest sector de població té vers l'activitat agrària. La majoria de dones veuen l'activitat al camp com una feina per homes, d'aquí que una de les principals problemàtiques de la població pagesa és que molts homes trobin una dona per a establir la seva família al camp.

Una altra característica habitual de la població pagesa és la cada vegada major dedicació a temps parcial a aquesta activitat, pràctica que amb els anys ha anat guanyant protagonisme degut a que molts pagesos requereixen d'ingressos addicionals als obtinguts de la seva explotació per tal de tenir unes condicions de vida òptimes. A més, cal tenir en compte que la pràctica de l'agricultura a temps parcial, habitualment converteix les explotacions pageses en activitats totalment dependents dels recursos econòmics no agraris. Sovint, aquesta agricultura a temps parcial significa el pas previ a la desaparició de l'empresa familiar agrària. A tot això, cal afegir l'arribada d'un bon nombre d'immigrants en els darrers anys en aquestes poblacions rurals on hi ha demanda de mà d'obra d'uns treballs que presenten una alta temporalitat, salaris baixos i/o llargues jornades laborals, de manera que qui més interès desperta són els immigrants amb o sense qualificació.

Dues dades destaquen sobre l'estructura dels treballadors del sector agrícola i ramader a la comarca de l'Alt Empordà i per l'any 2001. La primera és la diferència entre els homes i les dones en nombre de treballadors, molt a favor de la presència d'homes especialment a mesura que ens apropem a les edats més baixes. L'altre qüestió és veure com els grups de joves entre 16 i 29 anys presenten unes quantitats de treballadors inferiors a la dels grups d'edats més avançades, indicatiu del progressiu i generalitzat envelliment del sector.

Taula 4.3.15. Estructura per edats i sexes dels treballadors del sector agrícola i ramader a l'Alt Empordà. 2001

Edat	homes	dones	total	% homes	% dones
De 16 a 19	39	6	45	86,7	13,3
De 20 a 24	135	28	163	82,8	17,2
De 25 a 29	174	38	212	82,1	17,9
De 30 a 34	190	31	221	86,0	14,0
De 35 a 39	216	37	253	85,4	14,6
De 40 a 44	185	42	227	81,5	18,5
De 45 a 49	167	54	221	75,6	24,4
De 50 a 54	216	74	290	74,5	25,5

De 55 a 59	209	83	292	71,6	28,4
De 60 a 64	163	62	225	72,4	27,6
De 65 i més	31	16	47	66,0	34,0
Total	1.725	471	2.196	78,6	21,4

Font: Idescat

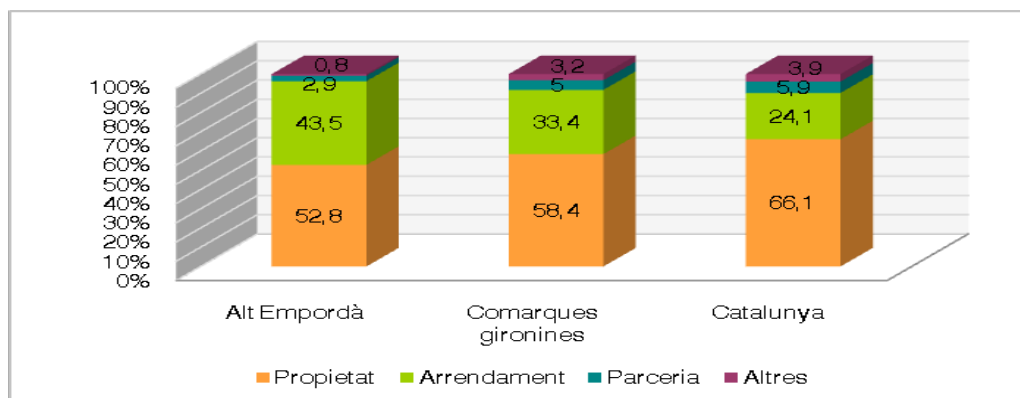
Pel que fa a la distribució de la superfície agrària útil segons el seu règim de tinença, la comarca de l'Alt Empordà presenta a les terres de conreu que són de propietat com les més abundants, seguit de les terres d'arrendament, la parceria i, finalment, altres formes de propietat. A nivell de les comarques gironines i del conjunt del territori català passa una cosa similar, si bé és cert que la propietat a les comarques gironines i sobretot a Catalunya representa un major percentatge de la SAU total. A nivell del canvi dels règims de tinença, la propietat de terres de conreu a l'Alt Empordà ha disminuït durant el període analitzat en favor de la superfície arrendada que ha augmentat gairebé en un 10%. La parceria també ha disminuït significativament, fins assolir valors per sota de la meitat.

Taula 4.3.16. Evolució i distribució (%) de la Superfície Agrària Útil per règims de tinença. 1989 i 1999

Any	Propietat		Arrendament		Parceria		Altres	
	1989	1999	1989	1999	1989	1999	1989	1999
Alt Empordà	59	52,8	33,7	43,5	6,7	2,9	0,6	0,8
Comarques gironines	60,8	58,4	33,3	33,4	5,4	5	0,5	3,2
Catalunya	73,8	66,1	13,6	24,1	10,9	5,9	1,6	3,9

Font: Idescat

Gràfic 4.3.3. Distribució de la Superfície Agrària Útil per règims de tinença. Any 1999

Font: Idescat

Molt relacionat amb la pèrdua de població pagesa és la baixa població activa existent, essent un dels trets distintius d'aquestes poblacions rurals, fet relacionat amb una població poc diversificada i ocupada principalment en el sector agrícola, situació agreujada per una reducció dels llocs de treball i de l'activitat en general, i un decreixement futur del potencial de mà d'obra. Pel que fa a les explotacions agràries, cada vegada és més evident la pèrdua de la dimensió familiar de dites explotacions, així com l'abandonament d'explotacions petites i mitjanes, i la desconexió de la pagesia amb la terra i la cultura. Un altre fet força comú són els problemes estructurals de les explotacions agràries, juntament amb la manca d'infraestructures en les zones rurals i la manca de serveis bàsics (serveis a les persones i serveis de proximitat).

Un altre fet que cal tenir molt en compte és el progressiu procés de mecanització al que el món agrari s'ha vist sotmès, amb avenços tecnològics cada vegada més introduïts en les explotacions ramaderes, fet que ha precisat d'una menor disponibilitat de mà d'obra.

Contràriament, els rendiments per persona ocupada en l'agricultura i la ramaderia augmenten, de manera que un reduït grup de persones produeixen aliments per a una gran quantitat de població. Aquest procés s'ha traduït amb un procés força accelerat d'emigració de molts joves de les zones més rurals de la comarca en busca de noves oportunitats en d'altres sectors. Aquest èxode ha derivat en un problema estructural de molts indrets com és el fenomen de la despoblació que actualment pateixen la majoria de zones rurals i agràries de la comarca i del conjunt de Catalunya. A més, la marxa del sector més jove de la població ha provocat un preocupant envelliment d'aquestes poblacions, amb la consegüent problemàtica del relleu generacional.

Aquesta situació tan complexa que envolta al món rural ha portat a l'adopció d'un seguit de mesures i actituds per part de les administracions competents i del conjunt de la ciutadania. El fet que una de les propostes més importants a la comarca de l'Alt Empordà vagi enfocada actualment a la comercialització de productes (mercats locals, botigues del poble, en grans superfícies de consum o vinculats al turisme) i al foment d'una marca de qualitat Alt Empordà que valoritzi la producció, obra noves perspectives de cares als agricultors i ramaders que tradicionalment han convertit les seves activitats en bàsiques pel territori i que amb el pas dels anys han anat perdent protagonisme. Unes altres mesures adoptades per frenar aquest èxode massiu de treballadors al camp estan centrades en la reestructuració del sector, la incorporació de joves pagesos, millorar les condicions de vida dels pagesos, del seu treball i de les seves rendes, i finalment, acordar uns preus justos i unes regles de mercat equitatives, que facin més competitiu el sector primari.

- *Cooperativisme agrari*

Un element important per a l'economia social i el desenvolupament local d'un territori rural com és la comarca de l'Alt Empordà és la presència del cooperativisme agrari. Una cooperativa és una empresa formada per un grup de persones amb un projecte socioempresarial comú que es basa en l'aportació del treball de cada un, amb l'objectiu de millorar la situació econòmica i social dels socis treballadors i de l'entorn comunitari. Les cooperatives agràries es diferencien de la resta de cooperatives perquè normalment estan constituïdes per un major nombre de socis. En el cas de l'Alt Empordà, el conjunt de totes les cooperatives existents representen el 13,48% del total d'empreses a la comarca. Segons l'Estudi de promoció de l'economia social des del territori com a model de desenvolupament local a la comarca de l'Alt Empordà, a l'any 2003 hi havia un total de 98 cooperatives a la comarca, de les quals 22 eren agràries i 65 de treball.

Segons dades de la Cambra de Comerç per l'any 2003, entre les cooperatives agrícoles actives en aquest any s'hi trobaven les següents: Celler cooperatiu d'Espolla, la cooperativa agrícola de Sant Climent Sescebes, cooperativa agrícola de Castelló d'Empúries, cooperativa agrícola de Garriguella, cooperativa agrícola de Masarac, cooperativa agrícola de Mollet de Peralada, cooperativa agrícola de Pau i Roses, cooperativa agrícola de Vilamaniscle, cooperativa agrícola El Parral (Capmany), cooperativa agrícola de Palau-saverdera, cooperativa agrícola Ricardell, cooperativa agrícola Sant Julià (Rabós), cooperativa vitivinícola Alt Empordà (Vilajuïga), Fructícola Empordà (Sant Pere Pescador), i Lletera de l'Empordà (Vilanova de la Muga).

La fórmula del cooperativisme agrari a l'Alt Empordà no ha funcionat, en molts casos, de la manera esperada, donant com a resultat la desaparició de moltes de les cooperatives existents a la comarca, o havent de noves fórmules com la fusió de diferents cooperatives per tal d'encarar estratègies comuns de futur. Un bon exemple de fusió de cooperatives a l'Alt Empordà va ser la fusió de les antigues cooperatives de Pau i Roses i la de Vilajuïga a l'any 2005 per donar lloc a una nova cooperativa anomenada Empordàlia, SCCL, amb l'objectiu de crear una marca amb una quota de mercat més important i millorar la qualitat dels seus vins.

D'aquesta manera, la recuperació del cooperativisme agrari a Catalunya passa per reforçar la seva orientació i adaptació al mercat per poder ser competitiva i seguir desenvolupant el paper socials que fins ara tenia a gran part del territori. Per això, s'ha d'implicar més al soci cooperatiu en les estratègies de mercat i s'ha d'apostar per una major professionalització en tots els nivells, anant més enllà de la bona voluntat de les persones que en molts casos ha superat la

preparació disponible. Això ha d'anar acompanyat de més inversió en talent i en capital humà que no pas en maquinària. També cal tenir molt present que cada projecte de cooperativisme és diferent, i no es pot parlar d'un model homogeni, de manera que cada cooperativa ha de saber què és el que vol fer i com vol dur a terme el seu propi projecte.

Taula 4.3.17. Cooperatives agràries existents a l'Alt Empordà. Any 2009

Municipi	Adreça	Telèfon	Web
Capmany	Major, 22	972 549 004	
Espolla	de Capmany a Roses, s/n	972 563 178	
Garriguella	de Roses, s/n	972 530 002	www.cooperativagarriguella.com
Mollet de Peralada	d'Espolla, 9	972 563 220	
Pau	de Roses, s/n	972 530 140	www.paurosescooperativa.com
Rabós d'Empordà	d'Espolla, s/n	972 563 426	www.crae.com/CooperativaAgricolaSantJulia
Peralada	Major, 12	972 678 580	canpauvilacolum@hotmail.com

Font: Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya

Durant l'any 2009 el Departament de Treball destinarà 7,6 milions d'euros a fomentar la creació i el creixement de les empreses cooperatives i les societats laborals. D'aquesta inversió, 6,4 milions d'euros van dirigits a una nova ordre d'ajuts per al foment de l'economia cooperativa i 1,2 milions d'euros, a treballadors que han capitalitzat l'atur per incorporar-se com a socis treballadors en una cooperativa.

4.3.1.5.- Zonificació d'espais agrícoles d'alt valor

Trenta-quatre empreses gironines són les que compten amb productes agroalimentaris de qualitat certificada. D'aquestes, dotze es troben ubicades a l'Alt Empordà amb certificacions diferents en funció del tipus de producció. El fet de disposar d'una certificació els hi atorga a aquestes empreses i als seus productes un distintiu d'origen o un segell de qualitat que requereix d'una major regulació i del compliment d'uns forts requisits en la seva elaboració. Els tipus de certificacions existents es poden dividir en la següent classificació:

- **Indicació Geogràfica Protegida (IGP):** s'utilitza per designar els productes agroalimentaris que procedeixen d'una zona geogràfica i que són produïts, transformats o elaborats en el lloc que dona nom a la indicació.
- **Marca de Qualitat (MQ):** és una marca propietat de la Generalitat que s'atorga a productes que tenen unes característiques diferencials fixades per un reglament. El distintiu consisteix en un lacre vermell amb la lletra Q daurada al centre.
- **Denominació d'Origen Protegida (DOP):** inclou els productes que procedeixen d'una zona i que deuen les seves característiques al medi geogràfic, tenint en compte els factors naturals i humans.
- **Especialitat Tradicional Garantida (ETG):** fa referència a aquells productes elaborats amb una composició tradicional o que han estat obtinguts a partir de matèries primeres tradicionals.
- **Denominació Geogràfica (DG):** es tracta d'un reconeixement comunitari per a aquelles begudes espirituoses que s'elaboren a la zona geogràfica que li dona nom i on obtenen les qualitats definitives.

Taula 4.3.18. Empreses de l'Alt Empordà amb distintiu de qualitat. Any 2009

Productors	Municipi	Certificació	Producte
Cooperativa Empordà	Sant Pere Pescador	IGP	Poma de Girona
SAT Fluvià (Bàscara)	Bàscara	DOP	Oli de l'Empordà
Pere Ylla (Cabanes)	Cabanes	DOP	Oli de l'Empordà

Celler Coop. Espolla	Espolla	DOP	Oli de l'Empordà
Xavier Maset (Garriguella)	Garriguella	DOP	Oli de l'Empordà
Coop. Palau-saverdera	Palau-saverdera	DOP	Oli de l'Empordà
Empordàlia (Pau)	Pau	DOP	Oli de l'Empordà
Olea Sativa (Peralada)	Peralada	DOP	Oli de l'Empordà
Rodau (Torroella de Fluvià)	Torroella de Fluvià	DOP	Oli de l'Empordà
Fridasa	Figueres	MQ	Vedella
Fricafor	Vilafant	MQ	Vedella
Roicom	Garriguella	DG	Ratafia Catalana

Font: *Diari El Punt*

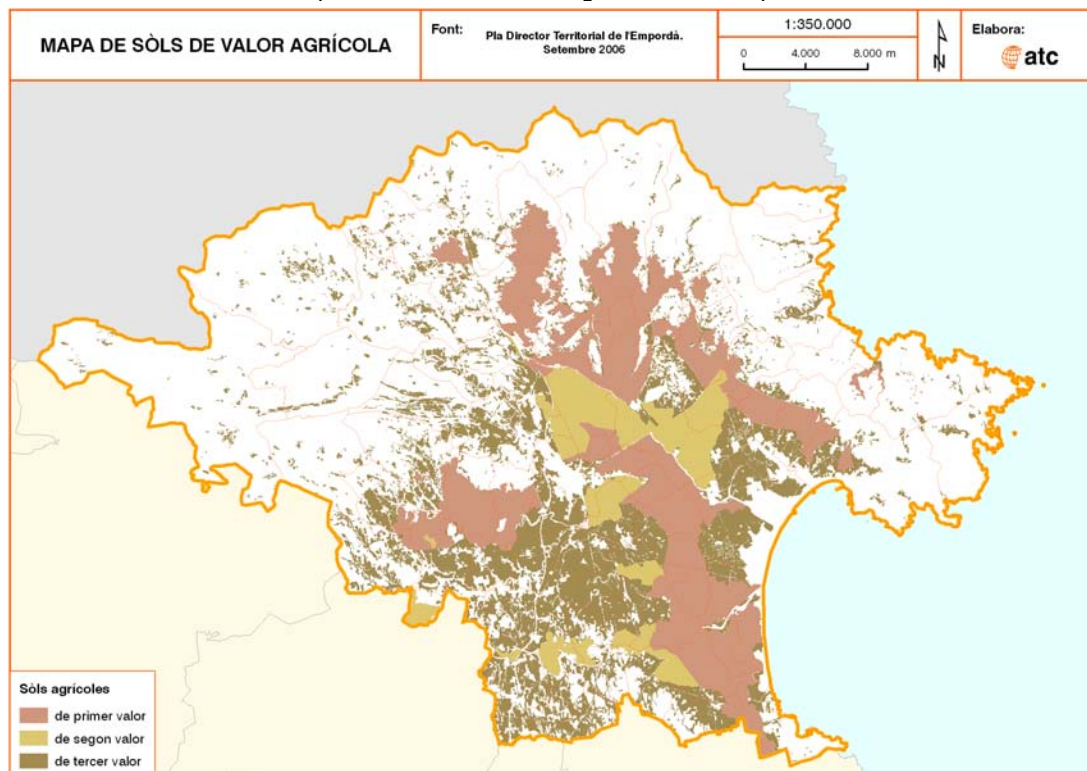
Una de les propostes d'actuació més importants que impulsa el Pla Director de l'Empordà és la protecció dels paisatges agrícoles de la comarca. Les zones agrícoles desenvolupen un paper fonamental en la dinàmica ecològica de l'Empordà, tant a nivell paisatgístic, com de connexió i amortiment entre espais naturals, o com a territoris de dispersió i cacera de les espècies presents. La dinàmica de l'Empordà durant les últimes dècades ha fet variar molt el conreu tradicional, i a la vegada el paisatge que suposa un actiu natural important. Per aquesta raó, seria adient elaborar Plans especials per aquelles zones agrícoles de més valor natural i paisatgístic amb la finalitat de recuperar els elements tradicionals com les pantalles de xipresos, les parets de pedra seca, els recs i sèquies, els camins. Així com vincular l'activitat agrària a activitats complementaries com l'agroturisme, el senderisme, els serveis d'oci i la producció artesanal.

Algunes de les línies estratègiques a seguir, marcades dins la nova estratègia del territori rural de l'Alt Empordà per al període 2008 – 2013, es fonamenta en la comercialització de productes de qualitat de la comarca a través de mercats locals on es venguin els productes autòctons, l'arribada dels productes locals a grans superfícies comercials, la presència de productes locals a les botigues del poble però també a les grans ciutats, i l'oferta de productes locals vinculats al turisme. També estableix com a línies estratègiques el potenciar les fires locals, de manera que el sector primari estigui relacionat amb el turisme i l'activitat empresarial, donar a conèixer la marca Alt Empordà fomentant una marca de qualitat, o incrementar la cadena de valor des del producte fins al client final.

Una alternativa sorgida recentment per potenciar el món rural i els productes locals és la creació de mercats transfronterers on hi hagi parades de productes naturals, artesanals i del territori, potenciant així als pobles rurals on encara hi ha gent que treballa amb horts i productes artesanals. Aquestes mercats a l'aire lliure i itinerants es realitzaran als municipis de Darnius, Maçanet de Cabrenys, Agullana i Morellàs-les Illes.

Els canvis socioeconòmics produïts a la conca de la Muga durant les darreres dècades ha comportant canvis en els usos del sòl que han originat canvis paisatgístics importants. Un dels principals canvis és l'homogeneïtzació dels paisatges agraris de la plana, el creixement i la densificació dels boscos de les àrees perifèriques i una alteració del litoral provocada per un procés urbanitzador a gran escala. Malgrat aquesta tendència, existeixen encara forces espais agrícoles que cal considerar d'alt valor pel fet que posseeixen un seguit de trets característics que li atorguen una major qualitat a l'espai agrícola i la seva producció, per exemple, de zones agrícoles amb denominació d'origen o indicació geogràfica protegida (IGP). Els principals valors del paisatge agrícola que cal destacar són: els valors productius relacionat directament amb la productivitat i la rendibilitat, els valors ecològics relacionats amb aspectes paisatgístics i ecològics, o finalment, per valors culturals relacionats amb aspectes socioculturals i relacionats amb elements històrics.

Mapa 101. Sòls d'alt valor agrícola a l'Alt Empordà

Font: Pla Director Territorial de l'Empordà

Els conreus de l'Alt Empordà es caracteritzen per presentar àmplies parcel·les, força regulars i àmpliament cultivables, relleus suaus i d'elevada fertilitat, donant com a resultat una productivitat alta. Acompanyant aquests camps, destaca la presència d'altres elements associats com: marges arbrats amb rengles d'arbres de ribera, principalment salzes, tanques de xiprers per protegir els conreus de la tramuntana, petits canals, boscos-illa, closes, etc. Tots aquests fets atorguen a l'espai un major valor agrícola gràcies a una major biodiversitat a la vegada que desenvolupen un paper clau en la connectivitat dels espais agrícoles i també forestals.

Geogràficament, a la comarca de l'Alt Empordà existeixen diferents zones agrícoles que cal destacar pels seus valors i també per les seves particularitats. Una d'aquestes zones és la coneguda com els Aspres i Terraprimis de l'Alt Empordà on s'hi concentra l'anomenada trilogia mediterrània amb el conreu de la vinya, l'olivera i el blat, en un espai molt abrupte i de poca qualitat del sòl. A la zona dels Aspres on hi predominen els terrenys rocosos i els sòls secs i pobres, els conreus dominants són els de secà com cereals per a grà, vinyes i oliveres combinats amb sectors de bosc i garrigues. La zona coneguda com la Garrotxa d'Empordà, a ponent de la comarca, presenta un relleu suau però molt ondulat amb la presència de conreus de prats i pastures tot l'any, cereals per a grà i farratge, combinats amb sectors forestals principalment d'alzinar i bosquines de pi blanc. Una altra zona interessant a esmentar és el paisatge agrari dels massissos de les Salines i l'Albera, principalment relacionat amb la presència de prats i pastures de reduïdes dimensions, enmig de grans zones forestals. Tot i tractar-se d'espais agrícoles no compactes i de petites dimensions, també cal considerar-los d'alt valor per la seva singularitat.

Tres grans àrees a l'Alt Empordà presenten sòls d'alt grau agrícola amb cultius de qualitat i diferenciats, que cal protegir i potenciar. La primera d'elles és a la zona nord-est de la plana altempordanesa al peu de l'Albera i al Cap de Creus. En aquest espai s'hi concentren les vinyes del DO Empordà-Costa Brava, juntament amb altres conreus extensius (blat, ordi i civada), olivars i zones de pastura. Al marge nord del riu Llobregat d'Empordà i a tocar dels aiguamolls, existeixen àrees de regadiu que es beneficien també dels canals de rec de la riba esquerra de la Muga. Un altre tret singular d'aquesta àrea són els cultius de vinya en feixes de paret de pedra seca en àrees amb relleu a Palau-saverdera, Roses i la Selva de Mar. Una

segona gran àrea d'alt valor agrícola són els marges del riu Manol, a l'oest de la plana i comprnent els municipis de Lladó, Cabanelles, Navata, Vilanant, Avinyonet de Puigventós i Ordís. En total, comprèn una àrea de 2.764 ha de secà d'alta producció agrària, amb un alt valor cultural i una alta funcionalitat ecològica.

Un any després de la presentació de la Denominació d'Origen Protegida (DOP) Oli de l'Empordà, el Consell Regulador d'aquest ens ha unit esforços amb l'Associació Comerç Empordà, que aplega els comerciants de Figueres, Roses, l'Escala, Castelló d'Empúries-Empuriabrava i Llançà, amb la col·laboració de les empreses: Rodau (Torroella de Fluvià/Siurana), Empordàlia (Pau), Xavier Maset (Garriguella), Pere Ylla (Cabanes), Celler Cooperatiu d'Espolla, Mas Auro (Esponellà), Johannes de Roos (Forallac) i Serraferran (Ventalló), per fer una important campanya promocional amb l'objectiu de difondre aquest producte de l'Empordà. Més endavant està previst fer-ne d'altres amb productes també típics de la comarca com la ceba i l'arròs, el vi i la botifarra dolça. Aquests actes són una bona mostra de la intenció que els municipis altempordanesos tenen per identificar i promocionar els seus productes al mercat atorgant-lis un major reconeixement social.

Una tercera àrea és la zona est de la plana de l'Alt Empordà, a tocar dels aiguamolls, on hi ha un predomini dels cultius de regadiu acollits a la IGP Poma de Girona i valor per extensió. Els cultius principals, a més de les pomeres, pereres i presseguers, són els conreus extensius (blat, ordi i civada), farratges, blat de moro, userda i gira-sol. Les zones de fruiters es concentren al sector més oriental de l'espai i a l'entorn dels nuclis urbans de Fortià i Riumors. La zona est i sud de Riumors llinda amb els arrossars situats dins l'àmbit del Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà, probablement la millor zona agrícola de la comarca.

Existeixen també una sèrie d'àrees destacades pels seus sòls agrícoles, tot i que es trobarien en un segon nivell de valor respecte a les anteriors esmentades d'alt valor. Una d'aquestes àrees són els regadius localitzats a l'est de Figueres, als marges dels recs del Llobregat, la Muga i el Manol. Els cultius principals són: l'ordi, la civada, l'userda, el blat i el blat de moro, el gira-sol, els farratges i l'olivar. També destacar l'àrea de regadiu de Pont de Molins on s'hi localitzen vivers de plantes ornamentals. Una altra àrea destacada pels seus sòls agrícoles es troben al marge nord del Fluvià als entorns de Santa Eulàlia i al sud del terme municipal de Garrigàs. És una zona agrícola de sedimentació fluvial de 516 ha de regadiu i secà. Els cultius principals són: els extensius (blat, civada i ordi) i arbres per fusta (noguera i cireres). La seva funcionalitat ecològica també li atorga un alt valor, ja que constitueix un mosaic agroforestal valorat paisatgísticament. Per tot plegat, ha quedat inclosa en la xarxa d'espais naturals com a àrea connectora entre l'Alta Garrotxa, el Montgrí i les Gavarres. Altres àrees interessants pels seus sòls agrícoles les trobem a la plana empordanesa en municipis com: Siurana, Sant Miquel i Torroella de Fluvià o Ventalló. En aquests municipis hi ha àrees de regadiu d'alt valor degut a que concentren la IGP Poma de Girona i valors per extensió. De forma aïllada, també hi ha altres petites zones de regadiu d'interès a Navata, als entorns d'Espinavessa i a Pontós.

Existeixen un seguit de criteris als que qualsevol tipus de sòl agrícola pot aspirar per tal que sigui considerat com d'alt valor. En el cas que un determinat espai agrícola únicament complís amb un d'aquests criteris es podria considerar com a espai de valor agrícola, mentre que si complís dos o més dels criteris es podria considerar com a espai d'alt valor agrícola. Un d'aquests criteris és el relacionat amb la selecció de sòls amb Denominació d'Origen (DO) o Indicació Geogràfica Protegida (IGP), on es desenvolupen un tipus de producció relacionada amb un determinat territori. La qualificació d'un determinat producte com a Denominació d'Origen garanteix el seu origen geogràfic i la seva qualitat, ja sigui per què ha estat elaborat a partir d'una determinada manera o a partir d'unes determinades varietats, com per què ha de passar per estrictes controls analítics i de degustació per part d'experts que garanteixin la qualitat.

En el cas del vi, la Denominació d'Origen Empordà-Costa Brava dóna garanties de la qualitat del vi elaborat a partir d'unes determinades varietats i pràctiques vitícoles, enològiques i d'envelliment establertes prèviament. Per les característiques climàtiques i dels sòls de moltes parts de l'Alt Empordà, el conreu de la vinya s'ha convertit en un dels principals amb una producció d'alta qualitat, tot i que no amb molta quantitat. Existeixen varietats blanques com: Garnatxa blanca, Garnatxa vermella, Macabeu, Chardonnay i varietats negres com: Carinyena, Garnatxa, Ull de Llebre, Cabernet Sauvignon, Sirah i Merlot. En els darrers anys, la producció mitjana de vi amb denominació d'origen a la comarca de l'Alt Empordà ha estat al voltant dels 70.000 hectolitres, produïts per un total de 21 cellers embotelladors, una superfície inscrita de

2.475 hectàrees i un total de 570 viticultors per l'any 2004. Destaquen els conreus de vi dels municipis de Garriguella (418 ha), Espolla (230 ha) i Capmany (216 ha).

El sector del vi amb Denominació d'Origen (DO) Empordà, que compte amb una quarantena llarga de petits i grans cellers i més de 400 viticultors, ha rebut recentment un fort impuls per a la seva producció i comercialització amb l'arribada de l'acord de totes les institucions del territori per a la seva promoció, donant mostra del moment òptim que està vivint la DO Empordà. Gràcies a accions com aquesta s'està aconseguint la introducció, cada vegada major, cap a nous mercats estrangers com Alemanya, França, Holanda, Suïssa o els Estats Units on s'hi destinen un 5% de la producció actual. Malgrat això, les comarques gironines continua essent el mercat principal d'aquests vins de qualitat emparats sota la DO Empordà amb una venda propera al 76% de tota la producció.

Taula 4.3.19. Producció de vi de taula i vi amb DO Empordà a la comarca de l'Alt Empordà. Anys 2005-2007

Any	Vi de taula			Vi amb DO Empordà				Total vi
	Negre i rosat	Blanc	Total	Negre i rosat	Blanc	Garnatxa	Total	
2005	8.688	1.108	9.796	43.161	12.077	447	55.686	65.483
2006	6.814	1.608	8.422	42.316	11.142	379	53.837	62.259
2007	69.827	10.245	11.339	44.478	12.969	1.041	58.488	69.827

Font: Consell Regulador de la DO Empordà

Un altre tipus de qualificació és la Denominació d'Origen Protegida (DOP), utilitzada per designar els productes alimentaris que procedeixen d'un lloc o una zona geogràfica determinada que duguin les seves característiques al medi geogràfic, tenint en compte els factors naturals i humans, i que siguin produïts, transformats i elaborats en el lloc o la zona geogràfica que dona nom a la denominació. Dins d'aquestes DOP existeixen diferents productes amb el reconeixement comunitari o en procés de reconeixement comunitari com és el cas de l'Oli de l'Empordà. Aquesta demarcació geogràfica de la DOP Oli de l'Empordà està formada pels municipis de la comarca de l'Alt i el Baix Empordà, així com alguns dels municipis colindans de les comarques del Gironès i del Pla de l'Estany.

Les varietats incloses dins aquest DOP són les relacionades amb els olis d'oliva verge extra elaborats amb olives d'oliveres inscrites, al menys en un 80% de les varietats Argudell, Corivell, Verdall (Llei de Cadaqués), totes autòctones, i Arbequina per separat o conjuntament i en un màxim del 20%, per altres varietats també de la zona. Les empreses inscrites a la Denominació d'Origen Protegida Oli de l'Empordà són: el Celler Cooperatiu d'Espolla, SCCL (Espolla), la Cooperativa agrícola de Palau-saverdera, SCCL (Palau-saverdera), Empordàlia, SCCL (Pau), Olea Sativa SL (Peralada), Pere Ylla Llombart (Cabanès), Rodau, SL (Siurana d'Empordà i Torroella de Fluvià) i Xavier Maset Isach (Garriguella).

La D.O. Empordà és una de les primeres i més antigues Denominacions d'Origen de Catalunya. Els seus 100 anys d'història l'han convertit en una de les zones vinícoles de major qualitat i amb més futur de Catalunya. Tot el territori de la base de les Alberes constitueixen unes terres molt aptes pel cultiu de la vinya, gràcies a que és un terreny aspre, molt granític i amb una important presència de sauló, característiques que li atorguen al vi molta personalitat i un toc mineral bastant marcat. L'altre factor clau és el mesoclima de l'Empordà que presenta una pluviometria d'uns 600 mm anuals, quantitat idònia per una bona qualitat del vi. Aquest fet combina amb la presència del mar que possibilita estius temperats que afavoreixen la maduració del raïm, mentre els hiverns suaus permeten la preparació del cep per la propera collita. Un darrer factor climàtic i geogràfic és la tramuntana, important per la sanitat del cep i del raïm.

Explotació vinícola a la carretera de Roses a Cadaqués

L'aposta és, doncs, per una producció de raïm poc quantiosa però molt concentrada i d'excel·lent qualitat. Els cellers elaboradors han apostat per un bon nombre de varietats, sempre amb una actitud innovadora sense abandonar la tradició, amb un objectiu clar com és la recerca de la qualitat per sobre de la quantitat. Un dels cellers elaboradors més prestigiosos i que serveix d'exemple de l'esmentat anteriorment és el Celler Cooperatiu de Garriguella que compte amb 60 socis i una superfície de vinya plantada de 233 hectàrees.

La producció d'oli a l'Empordà també ha augmentat considerablement aquest any 2009, concretament entre un 15% i un 20%, amb una producció al voltant de 60.000 i 70.000 litres d'un oli d'excel·lent qualitat. Al conjunt de l'Empordà hi ha una superfície d'oliveres de 2.632 hectàrees, de les quals 2.325 es troben localitzades a la comarca de l'Alt Empordà. L'Alt Empordà és la principal comarca productora d'oli amb un 80% de la superfície total de les comarques gironines. A l'any 2009, la superfície de cultiu d'olivar a l'Alt Empordà és de 2.325 hectàrees, mentre al Baix Empordà és únicament de 307 ha. Totes aquestes superfícies pertanyen a la Denominació d'Origen Protegida d'Oli de l'Empordà, fet que porta implícit un oli de qualitat basat en varietats autòctones de la zona.

Les Indicacions Geogràfiques Protegides (IGP) és un altre tipus de qualificació utilitzada per designar els productes agroalimentaris que procedeixen d'una determinada zona geogràfica i que deguin la seva reputació o una altra característica concreta al seu origen geogràfic, i que siguin produïts, transformats o elaborats en la zona que dóna nom a la indicació, incloses les denominacions tradicionals de productes agroalimentaris, geogràfiques o no. Un producte en procés de reconeixement comunitari per a obtenir la qualificació d'IGP és la Vedella dels Pirineus Catalans. Aquesta inclou els vedells i les vedelles de la raça Bruna dels Pirineus, així com les de la Charolais i la Limousine i els creuaments entre elles, nascuts en l'àmbit de producció que comprèn totes les comarques pirinenques i prepirinenques, entre les que s'hi troba la comarca de l'Alt Empordà. Pel que fa a la IGP de la Poma de Girona, a l'Alt Empordà es comercialitza com a IGP el 21% (302 ha) de la superfície de la pomera (1421 ha) amb municipis destacats com: Sant Pere Pescador, Ventalló, Castelló d'Empúries i Peralada.

Una altra qualificació important són les Marques de Qualitat (MQ), entre les que es troba la vedella que prové d'animals de races d'aptitud càrnia i creuaments, criats en explotacions destinades únicament a aquest tipus de producció. S'utilitzen pinsos elaborats amb matèries primeres de qualitat com els cereals, lleguminoses, tortons oleaginosos, greix vegetal i complements vitamínico-minerals. Les empreses de la comarca de l'Alt Empordà inscrites a la Marca de Qualitat Vedella són: Fricafor, SL (Vilafant), Fridasa (Figueres) i SAT Fluvia (Bàscara).

També hi ha les anomenades Denominacions Geogràfiques (DG) referides a aquelles begudes espirituoses elaborades en la zona geogràfica que li dóna el nom i d'on obtenen el caràcter i les qualitats definitives. De productes amb reconeixement comunitari de Denominació Geogràfica només hi ha la ratafia catalana que comprèn tot el territori de Catalunya. Aquesta està elaborada, bàsicament, amb nous tendres i diverses plantes aromàtiques que ajuden a completar el seu sabor. Empreses inscrites a la Denominació Geogràfica Ratafia Catalana a la comarca de l'Alt Empordà hi ha la ROICOM, S.A. localitzada a Garriguella.

Al marge d'aquestes qualificacions caldria fer referència a altres criteris que determinen si un espai agrícola pot ser considerat d'alt valor. Alguns dels més importants són els basats en la producció ecològica o integrada, als que anteriorment s'ha fet referència. Uns altres són les zones d'alta productivitat segons el pendent, entenent que els pendents inferiors al 10% són més aptes per a l'agricultura i la seva rendibilitat en tant que permeten una major mecanització de les terres i afavoreixen processos com l'arrelament dels conreus, el tipus de drenatge i el risc d'erosió. Un altre criteri important fa referència a les zones d'alta productivitat segons les característiques edàfiques del sòl per la seva excepcionalitat fertilitat. Finalment, un darrer criteri fa referència a les zones de valor degut a la seva extensió, és a dir, zones agrícoles properes que en el seu conjunt sumen més de 1.000 ha de sòl agrícola, fet que permet una major funcionalitat agronòmica i una major connectivitat.

No es pot acabar aquest apartat de sòls agrícoles d'alt valor sense fer referència a paisatges agrícoles que es mantenen bastant inalterats tot i el pas del temps, distingint-se pel seu elevat grau d'identitat de la comarca. Algunes d'aquestes unitats paisatgístiques característiques són:

- La Serra de l'Albera / Valls de Colera: són zones agrícoles de gra petit situades a les falques de les muntanyes a l'entorn de Mollet de Peralada i les planes entre els rius Anyet, Merdanç i Orlina.
- Capmany – Vilajuïga: Cultius de vinya ordenats de forma més o menys concèntrica al voltant de nuclis poblats com: Capmany, Espolla o Mollet de Peralada.
- Rodalies de Figueres: parcel·les agrícoles de regadiu associades al riu Muga, amb una ordenació concreta i molt característica.
- La Muga i el Fluvià: hi ha tres tipus de patrons associats a l'estructura del territori per on transcorren. Un és la successió de serres del tram alt de la Muga; de les zones agrícoles de regadiu associades a les parts centrals del Fluvià i a les "closes".
- Castelló d'Empúries: Cultius de regadiu interiors, relacionat tant amb els pobles com amb els rius (la Muga) i "closes" o prats de pastura més relacionats amb el Fluvià.
- Navata: sèrie més o menys concèntrica de cultius de secà a partir dels nuclis de Lladó, Ordis, Borrassà i Vilamalla.
- Garriga d'Empordà: cultius intercalats en les petites serres transversals de la zona de Sant Llorenç de la Muga i Terrades, i zona agrícola amb cultius de secà de gra més gros.
- Maçanet de Cabrenys: cultius intercalats en les petites serres transversals de la zona de Sant Llorenç de la Muga i Terrades.
- Sistemes de costa Alt Empordà: "closes" i cultius interiors dels marges del Fluvià.

Una altra mostra del interès per a promocionar i fomentar el producte agrícola local de la comarca és la celebració de la cinquena edició del Remena'm la Cirera, que incorpora uns recorreguts culturals per l'Alt Empordà. Es tracta de portar els visitants a veure llocs entranables de les onze poblacions que hi participen i de recomanar-los també que s'acostin a algun comerç tradicional de la zona. Es proposen espais com ara el veïnat de Palau-surroca de Terrades, la font pudosa de Sant Climent Sescebes i les Garrigues d'Avinyonet de Puigventós, per exemple. En el cas dels comerços, hi ha la fleca de Terrades, un taller de forja de Cistella i una fàbrica de pinyons de Navata, entre d'altres. La idea és crear una relació entre el recorregut gastronòmic amb el turisme cultural per atreure gent a aquests poblets altempordanesos.

Finalment, cal fer una breu menció a la creixent importància dels conreus d'OMG (Organismes Modificats Genèticament) gràcies a que ofereixen una millor solució per evitar pèrdues a les collites. A la comarca de l'Alt Empordà aquesta evolució durant els darrers anys s'ha traduït en un pas de 240 ha de cultius per l'any 2003, a 1.839 ha per l'any 2004 i a 1.961 per l'any 2005, xifres molt superiors a les de qualsevol altra comarca gironina. Entre els cultius de transgènics més destacats al conjunt de terres gironines hi ha el blat de moro amb unes 2.097 ha per l'any 2005, de les quals el 90% de la superfície es va conrear a l'Alt Empordà.

4.3.1.6.- Zonificació de sòls de valor forestal

El bosc és l'element més important que té un territori per preservar la seva diversitat biològica, tant de flora com de fauna. A més, també hi desenvolupa un paper clau en els diferents cicles naturals com el de l'aigua a la biosfera o de l'aire a l'atmosfera. Per aquests motius són espais que requereixen d'una gestió molt adequada, que sigui compatible amb l'aprofitament ordenat dels seus recursos des del punt de vista productiu i econòmic, malgrat que cada vegada més aquest darrer apartat ha perdut el protagonisme de dècades passades.

Taula 4.3.20. Superfície forestal per tipologies a l'Alt Empordà

Tipus de bosc	Hectàrees	%
Arbrat clar	836	1%
Arbrat dens	46.009	61%
Matollars	26.391	35%
Bosc de ribera	1.348	2%
Vegetació d'aiguamolls	979	1%
Total sòl forestal	75.563	100%

Font: Mapa de cobertes de sòl (CREAF) i Departament de Medi Ambient i Habitatge

L'Alt Empordà es troba dins l'anomenada Regió Forestal III, juntament amb les comarques veïnes del Gironès, el Pla de l'Estany i la Selva. Aquesta regió es caracteritza per la seva riquesa d'espècies forestals resultat d'uns substrats molt diversos. Les espècies dominants són: l'alzina surera (24%), l'alzina (28%) i el pi blanc (16%), juntament amb altres espècies com: el pi roig (6%) i la pinassa (5%), el faig (4%), el roure (4%) i el castanyer (2%).

Pel que fa a la consideració dels boscos pel seu valor forestal, cinc són els criteris a seguir:

- Que els boscos estiguin inclosos dins la xarxa d'espais naturals i connectors pels seus valors.
- Que siguin boscos situats a les capçaleres i exerceixin una important funció dins el cicle hidrològic de l'aigua.
- Que siguin boscos de ribera i vegetació d'aiguamolls pel seu potencial com a connectors biològics.
- Que els boscos estiguin situats en indrets on la pendent és superior al 60% de manera que facin la funció de fixació del sòl enfront l'erosió.
- Que siguin declarats d'utilitat pública o protectors i inscrits en el catàleg corresponent, de manera que s'incorporen els boscos gestionats pel Departament de Medi Ambient.

Taula 4.3.21. Forest gestionades pel Departament de Medi Ambient. 2003

Generalitat		Entitats locals		Conveniades o consorciades		Total	
Ha	%	Ha	%	Ha	%	Ha	%
3.499	61%	0	0%	2.205	39%	5.704	100

Font: Departament de Medi Ambient i Habitatge

Una bona part dels boscos de l'Alt Empordà estan inclosos en el Pla d'Espais d'Interès Natural, en la Xarxa Natura 2000 i en la xarxa d'espais naturals i connectors paisatgístics. De la resta de sòl forestal caldrà tenir cura, especialment dels boscos i sòls propers a la xarxa hidrogràfica i els situats a la plana agrícola, actuant sobre aquelles zones més malmeses o degradades i millorant la connectivitat biològica de la xarxa hidrogràfica.

4.3.2.- La ramaderia

L'adopció d'un model de producció industrial intensiu per part de la ramaderia catalana, li ha atorgat una gran importància en el conjunt de l'economia de Catalunya, superior a la de

qualsevol altra comunitat autònoma de l'estat. Aquesta transformació ha convertit a la ramaderia en el subsector agrari més important de Catalunya, especialment en determinades comarques de ponent, Osona i de l'Empordà. De fet, entre les diferents comarques gironines, l'Alt Empordà és la més ramadera segons dades del 2006.

L'evolució del sector ramader a la comarca de l'Alt Empordà i al conjunt de Catalunya ha seguit uns paràmetres similars, apostant clarament per convertir-la en una activitat més industrialitzada, mecanitzada i intensiva, amb un nombre de caps de bestiar cada vegada més important i concentrats en un menor nombre d'explotacions. Aquest procés de concentració ramadera ha permès obtenir uns majors aprofitaments i una major rendibilitat a les explotacions, fet que dóna majors possibilitats de supervivència davant uns moments difícils pel sector.

4.3.2.1.- Dimensions de les explotacions ramaderes

L'evolució del nombre de caps de bestiar i del nombre d'explotacions ramaderes a l'Alt Empordà mostra com la major part d'espècies han augmentat el seu nombre de caps durant els darrers vint anys (1989-2009), mentre el nombre d'explotacions ramaderes disminueix progressivament a causa de la consolidació d'un procés de concentració ramadera. Aquestes dues tendències han portat a un progressiu augment de les dimensions de les explotacions ramaderes, tant físiques com econòmiques.

Els bovins i els ovins són les úniques espècies ramaderes que han experimentat un descens del nombre de caps de bestiar, mentre l'augment dels porcins ha estat especialment rellevant amb unes conseqüències ambientals importants. Aquesta evident concentració ramadera ha estat deguda, molt segurament, a diferents motius, especialment per assolir un major grau de competitivitat econòmica de les explotacions més preparades i amb economies d'escala que incentiven la producció i augmenten els beneficis.

Taula 4.3.22. Evolució del nombre d'explotacions ramaderes i caps de bestiar per espècies a l'Alt Empordà. Anys 1989, 1999 i 2009

Espècie	1989		1999		2009	
	Explotacions	Caps	Explotacions	Caps	Explotacions	Caps
Bovins	586	41.820	317	47.923	282	34.266
Ovins	185	64.452	165	56.113	206	43.699
Cabrum	127	2.498	90	2.749	134	5.952
Porcins	827	161.451	453	276.471	332	343.330
Aviram	790	893.445	477	1.866.686	430	2.302.966
Conilles mares	317	9.274	140	17.006	26	53.178
Equins	118	454	63	467	74	653

Font: Idescat (1989 i 1999) i DAR (2009)

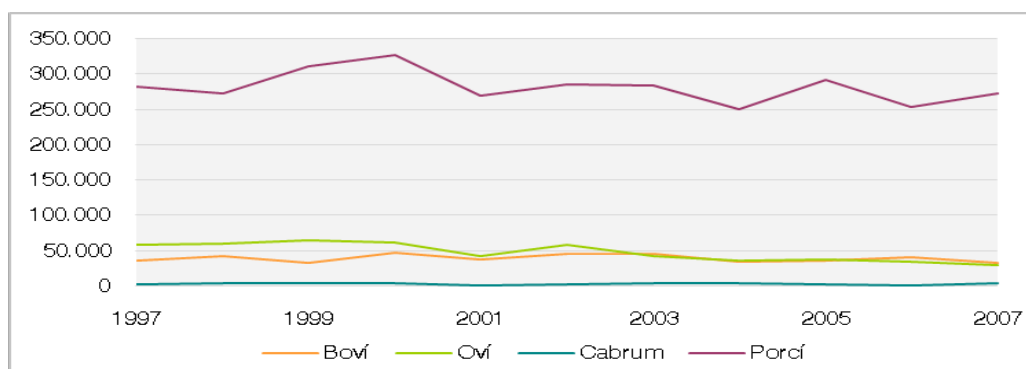
La comparativa de les evolucions experimentades per les diferents espècies ramaderes durant els deu anys (1997-2007) mostra varis fets destacables. En primer lloc, veure com els porcs de la comarca és l'espècie que més alts i baixos, en nombre de caps, pateix durant el període, fet directament associat a que la seva presència és molt més important que qualsevol altre espècie, de manera que en determinats anys on el sector ha viscut una mica de sotrac la disminució del nombre de caps ha estat més evident.

En canvi, el boví i l'oví han experimentat evolucions molt diferents marcades per un manteniment força estable dels respectius nombres de caps de bestiar, amb una progressiva i lenta tendència general cap al descens, especialment en el cas de l'oví que partia d'una situació inicial una mica més favorable, en nombre de caps, que no pas el boví. Pel que fa a les variacions de caps d'ovins, cal diferenciar tres fases on s'experimenten evolucions un tant diferents: la primera va des de l'any 1997 fins el 2000 i el nombre de caps es troba gairebé sempre al voltant dels 60.000 caps, mentre en una segona fase entre els anys 2000 i 2004 el descens sofert és molt important, de l'ordre dels 20.000 caps. En la darrera de les fases

compresa entre els anys 2005 i 2007 el descens continua però molt més moderadament, a l'entorn d'uns 4.000 o 5.000 caps a l'any.

Referent a l'altre d'aquestes dues espècies, els bovins, s'aprecia una destacable fluctuació entre dos grups d'anys on les xifres de caps estan al voltant dels 35.000 i un altre al voltant dels 45.000 caps, experimentant sovint augments i descensos de 10.000 caps en un sol any. També s'observen períodes d'estabilitat com entre els anys 1999 i 2004 quan el nombre de caps es troba al voltant dels 45.000, i a partir d'aquest any fins el 2007 quan les xifres disminueixen fins als 35.000 caps aproximadament. Finalment, l'evolució del cabrum s'ha mantingut pràcticament estable amb xifres al voltant dels 3.000 caps de bestiar excepte en dos anys quan les xifres disminueixen considerablement: l'any 2001 on el nombre de caps és de 1.340 i l'any 2006 on és de 1.755 caps.

Gràfic 4.3.4. Evolució dels caps de bestiar de les espècies boví, oví, cabrum i porcí a l'Alt Empordà. Període 1997-2007

Font: DAR

Al marge de la presència d'espècies petites com els cargols o les gallines i pollastres, l'espècie més important a l'Alt Empordà pel nombre de caps i d'explotacions és el porc. La capacitat màxima del conjunt de 324 explotacions porcínes que hi ha presents a la comarca de l'Alt Empordà s'ajusta en un percentatge molt elevat a l'ocupació real, de manera que es pot parlar un aprofitament important i una activitat intensa. Les següents espècies més presents a la comarca es troben lluny en nombre de caps de bestiar i d'explotacions respecte al porcí, de manera que la presència de l'oví i el boví és destacable però no molt important. En canvi, espècies com els èquids, les guatilles, les oques o les aus de corral presenten nombres de caps molt reduïts que indiquen el poc pes d'aquests dins l'activitat i l'economia ramadera.

Taula 4.3.23. Capacitats màximes i nombre de caps de bestiar per espècies al conjunt de l'Alt Empordà. Any 2009

Espècie	Capacitat màxima	Cens	Tant per cent ocupació	Nº explotacions	Nº caps / explotacions
Abelles	6.867	5.588	81,37	38	147,1
Ànecs	28.584	28.371	99,25	65	436,5
Aus de corral	274	239	87,23	10	23,9
Boví	58.077	33.794	58,19	281	120,3
Cabrum	11.841	6.424	54,25	138	46,6
Cargols	1.803.040	1.261.000	69,94	3	420.333,30
Conills	61.826	53.178	86,01	26	2.045,30
Èquids	1.388	668	48,13	72	9,3
Gallines i pollastres	2.409.443	2.302.953	95,58	430	5.355,70
Guatilles	1.027	1.027	100	4	256,8

Oques	200	187	93,5	36	5,2
Oví	91.067	43.697	47,98	206	212,1
Porcí	390.307	335.559	85,97	324	1.035,70

Font: DAR

Si s'analitzen les espècies ramaderes més al detall i tenint en compte les diferents classes i tipologies existents, s'aprecia com la major part dels caps de bovins i ovins corresponen a classes de carn, especialment els ovins que arriben a representar el 96,3%, mentre els bovins de carn representen el 58,9%. Per aquestes dues mateixes espècies, les tipologies més importants en nombre de caps de bestiar són les d'engreix i després les femelles, fet que també passa amb les espècies porcines i dels conills.

Taula 4.3.24. Cens de caps de bestiar per espècies i tipologies a l'Alt Empordà. 2009

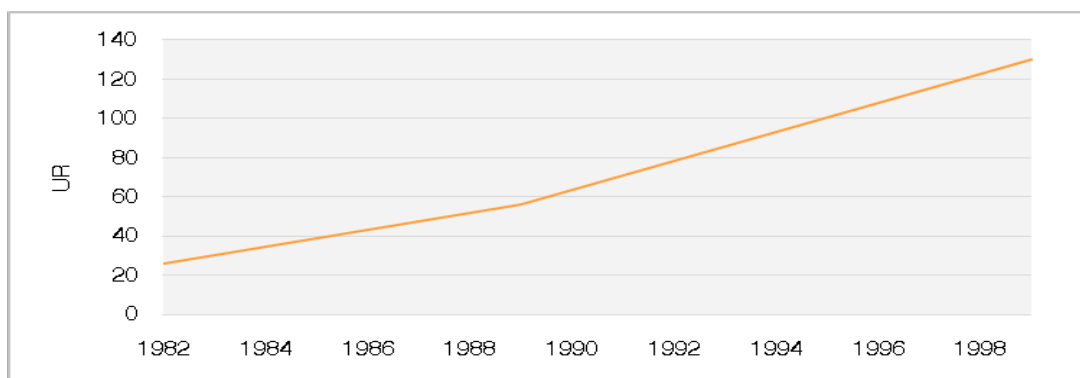
Espècie	Tipologia	Cens per tipologia	Total caps	Capacitat màxima
Porcí	Cria	2.548	343.330	399.998
	Engreix	255.804		
	Femelles	19.114		
	Mascles	275		
	Recria/transició	54.234		
	Reposició	11.355		
Boví	Cria	5.788	34.008	58.977
	Engreix	16.076		
	Femelles	8.056		
	Mascles	130		
	Reposició	3.958		
Oví	Cria	3.323	43.699	91.069
	Engreix	3.107		
	Femelles	33.755		
	Mascles	886		
	Reposició	2.628		
Cabrum	Cria	596	5.952	10.953
	Engreix	209		
	Femelles	4.400		
	Mascles	159		
	Reposició	588		
Èquids	Altres	228	677	1.402
	Cria	53		
	Engreix	1		
	Femelles	274		
	Mascles	62		
	Reposició	59		
Conills	Cria	500	53.178	61.826
	Engreix	41.908		
	Femelles	7.709		
	Mascles	402		
	Reposició	2.659		
Aus de corral	Altres	214	214	316
Gallines i	Altres	8.347	2.302.966	2.409.375

	Cria	4		
	Engreix	2.218.578		
pollastres	Femelles	17.065		
	Mascles	472		
	Recria/transició	58.500		
<hr/>				
	Altres	1.010		
	Femelles	13		
Guatlles	Mascles	4	2.054	1.027
	Recria/transició	1.013		
	Reposició	14		
<hr/>				
	Altres	42		
	Cria	6		
Oques	Engreix	11	188	201
	Femelles	110		
	Mascles	19		
<hr/>				
	Altres	831		
	Cria	8.509		
Ànecs	Engreix	18.955	28.396	28.609
	Femelles	69		
	Mascles	32		
<hr/>				
Abelles	Estant	1.227	5.588	6.867
	Transhumants	4.361		
<hr/>				
Cargols	Altres	1.261.000	1.261.000	9.089

Font: DAR

Prenent com a referència les Unitats Ramaderes (UR), i a partir de les dades del cens agrari relatives al conjunt de la comarca de l'Alt Empordà, s'observa un increment important de la cabana ramadera entre els anys 1982 i 1999 que va portar a que el nombre UR pràcticament es multipliqués per dos, incrementant notablement el pes del sector porcí respecte el boví. Aquest augment, combinat amb la dràstica disminució del nombre d'explotacions ramaderes, que va passar de 2.482 a 986, va provocar un increment espectacular del 500% de la mida mitjana de les explotacions, passant de les 26 UR per explotació a l'any 1982 a les 130 UR al 1999.

Gràfic 4.3.5. Evolució de la mida mitjana de les explotacions ramaderes a l'Alt Empordà

Font: Cens Agrari, Idescat

4.3.2.2.- Distribució del sector porcí per categories i per municipis

El futur del sector porcí català pels propers anys no es preveu gens favorable en el sentit que existeixen un seguit de factors que li juguen en contra. Una de les causes principals és la davallada dels preus de les matèries primeres. La implantació de la llei del benestar animal, que obliga a ampliar un 25% la superfície mínima permesa per a les explotacions porcines dedicades a la reproducció abans del 2013, serà un altre impediment important que pot causar una davallada important d'explotacions per aquestes dates. Molts propietaris d'explotacions porcines no podran fer front a aquestes ampliacions i, molts dels que sí poden fer front a la inversió es trobaran amb el impediment de molts consistoris a ampliar les granges sobre la base de les normes urbanístiques del municipi, en tant que la voluntat d'urbanitzar i de la població hi juga en contra. Una altra qüestió a tenir en compte és que molts propietaris decideixen vendre's les seves terres agrícoles per treure'n un alt profit econòmic una vegada són reclassificades.

Les xifres de caps de bestiar mostren amb claredat com el porcí és, amb diferència, l'espècie ramadera més important de la comarca, tant en nombre de caps i d'explotacions, com en producció i representativitat dins el PIB conjunt de sector ramader, com en dificultats de gestió vers les problemàtiques ambientals que en determinats indrets causen o poden causar. Aquestes problemàtiques estan relacionades amb la producció d'una gran quantitat de dejeccions ramaderes que es tradueixen en un excés de nitrats en els sòls i les aigües subterrànies de moltes zones (les dades de nitrats són tractades amb detall al capítol de residus ramaders a l'apartat 3.5.4, de manera que aquí no seran tractades).

Si es fa ressò al conjunt dels porcs de la comarca de l'Alt Empordà i es distingeixen per categories, es veu clarament com els porcs d'engreix són els majoritaris, arribant a representar el 74,5% del total dels porcs censats. A molta distància hi ha els porcs destinats a cria/transició amb una representativitat del 15,8%, seguit de les femelles amb un 5,6% i els porcs de reposició amb un 3,3%. Finalment hi hauria les categories de cria (0,7%) i mascles (0,1%) amb presències molt més petites.

Un altre fet interessant a esmentar és la diferència entre els caps de porcs de les diferents categories que estan censats i la capacitat real de cadascuna d'elles, de manera que s'observa com el nombre de caps censats encara podria augmentar en un 14,2% per tal de completar la capacitat total disponible. Si s'analitza per categories, són els mascles els que percentualment més possibilitats tenen de creixement si s'agafa com a referència la seva capacitat màxima amb un 27,1%. A continuació trobaríem els porcs de cria/transició (23,8%), els porcs de reposició (16,4%), i finalment els porcs d'engreix i les femelles amb un 12% cadascun. Les cries de porcs és la única categoria que no té opcions d'augment el seu nombre de caps censats ja que ocupa el 100% de la seva capacitat.

Taula 4.3.25. Distribució per categories del sector porcí a l'Alt Empordà. 2009

Categoria	Capacitat	Cens
Altres	75	0
Cria	2.548	2.548
Engreix	290.535	255.804
Femelles	21.732	19.114
Mascles	377	275
Recria/transició	71.148	54.234
Reposició	13.583	11.355

Font: DAR

Taula 4.3.26. Distribució dels caps de porcs per tipologies a l'Alt Empordà. Període 2005-2008

Any	Garrins	Porcs de 20 a 49 kg	Porcs d'engreix			Mascles reproductors	Truges reproductores				Total animals
			de 50 a 79 kg	de 80 a 109 kg	de >109 kg		no han parit		ha parit		
							no cobertes	cobertes	no cobertes	cobertes	
2005	35.873	63.088	55.059	54.953	15.422	353	1.433	1.153	8.285	4.460	240.079
2006	56.923	66.830	66.228	85.158	2.482	315	1.529	1.707	8.429	4.511	294.112

2007	21.867	53.964	82.317	102.294	1.420	196	1.246	1.342	7.334	4.384	276.364
2008	47.172	95.792	62.467	76.836	-	166	1.040	1.939	5.943	2.888	294.243

Font: DAR

Els municipis que més explotacions porcines presenten són: Ventalló (27), Borrassà (23), Peralada (18), Masarac (17), Cabanes (15), Navata (13), Bàscara (12) i Cabanelles (11). La presència del nombre d'explotacions ramaderes està estretament relacionada amb el nombre de caps de porcs totals, de manera que les dimensions de la major part de les granges de porcs són similars pel conjunt de la comarca. Una altra qüestió interessant és l'alt percentatge d'ocupació de les explotacions, ja que en la majoria de casos es supera el 75% de la capacitat total. Finalment, destacar les diferències de caps de porc censats per municipis, distingint-se diferents agrupacions de municipis que, en aquest sentit, presenten unes característiques molt similars. Hi ha un grup format per un total de tretze municipis que no tenen cap porc, mentre hi ha un grup de vint-i-un municipis que tenen un nombre inferior als 2.000, de manera que són poc importants. Un grup similar de vint-i-tres municipis presenten xifres ja destacades amb uns nombres de caps de porc que oscil·len entre els 10.000 i els 20.000. El darrer dels grups està format pels cinc municipis amb més de 20.000 porcs, per tant, quantitats molt importants, sobretot si la comparem amb la superfície municipal i els seus terrenys de conreus.

Taula 4.3.27. Capacitats màximes i nombre de caps de porcí per municipis a l'Alt Empordà. 2009

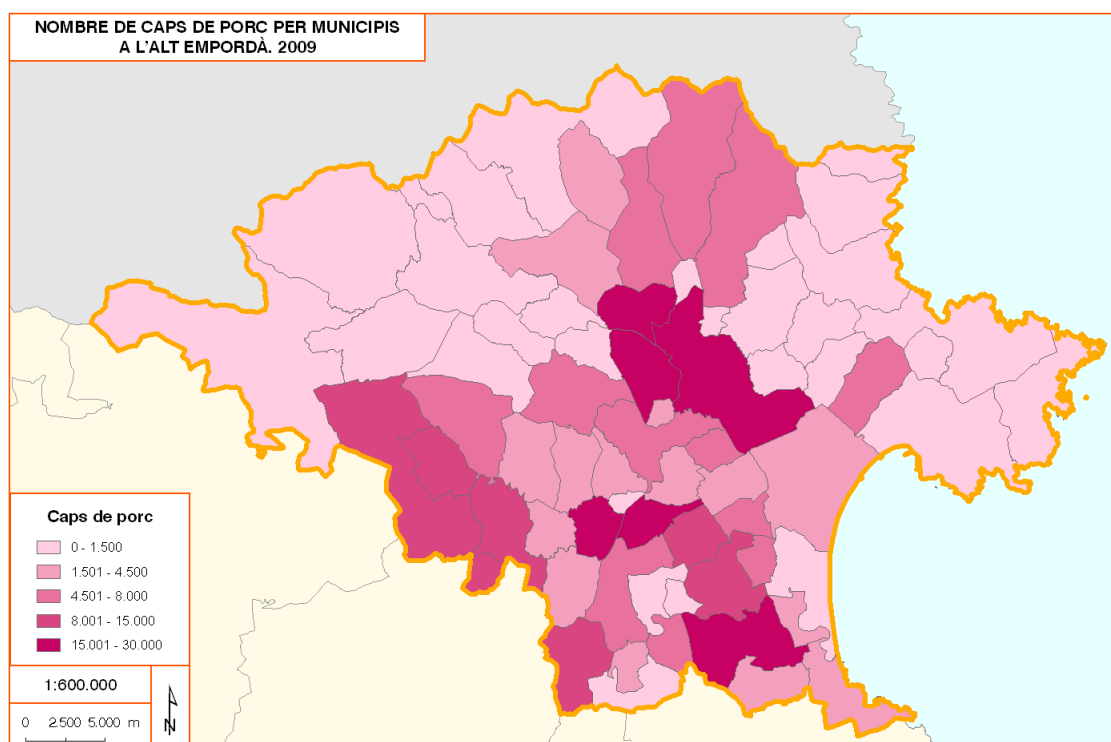
Municipi	Capacitat màxima	Cens	Tant per cent ocupació	Nº explotacions
Agullana	1.680	530	31,55%	2
Albanyà	0	0	0,00%	0
Armentera	1.690	1.678	99,29%	2
Avinyonet de Puigventós	2.520	2.220	88,10%	2
Bàscara	16.429	14.856	90,43%	12
Biure d'Empordà	810	770	95,06%	2
Boadella i Les Escaules	0	0	0,00%	0
Borrassà	25.512	20.726	81,24%	23
Cabanelles	18.198	13.788	75,77%	11
Cabanes	22.173	19.806	89,32%	15
Cadaqués	0	0	0,00%	0
Cantallops	5.573	3.099	55,61%	3
Capmany	2.413	1.995	82,68%	2
Castelló d'Empúries	4.599	4.358	94,76%	7
Cistella	7.098	7.096	100,00%	6
Colera	0	0	0,00%	0
Darnius	180	130	72,22%	2
Escala	3.404	2.700	79,32%	2
Espolla	8.896	5.965	67,05%	5
Far d'Empordà	5.378	3.610	67,13%	5
Figueres	7.357	6.437	87,49%	9
Fortià	1.726	1.726	100,00%	3
Garrigàs	6.329	5.433	85,84%	7
Garriguella	32	16	50,00%	1
Jonquera, La	0	0	0,00%	0
Lladó	14.060	12.905	91,79%	8
Llançà	120	80	66,67%	1
Llers	8.474	7.477	88,23%	4
Maçanet de Cabrenys	4	4	100,00%	1
Masarac	23.899	20.354	85,17%	17
Mollet de Peralada	3.005	1.453	48,35%	4
Navata	12.212	11.272	92,30%	13
Ordis	3.613	3.127	86,55%	4
Palau de Santa Eulàlia	816	803	98,42%	1
Palau-saverdera	8.051	7.255	90,11%	4
Pau	1.118	852	76,21%	2
Pedret i Marzà	1.297	791	60,99%	3
Peralada	24.545	22.430	91,38%	18
Pont de Molins	2.912	1.000	34,34%	3
Pontós	4.066	3.993	98,20%	6
Port de la Selva	0	0	0,00%	0
Portbou	0	0	0,00%	0
Rabós	7.349	6.773	92,16%	3
Riumors	8.643	6.277	72,63%	6
Roses	0	0	0,00%	0
Sant Climent Sescebes	9.398	7.750	82,46%	6

Sant Llorenç de la Muga	294	294	100,00%	1
Sant Miquel de Fluvià	0	0	0,00%	0
Sant Mori	6.034	5.581	92,49%	4
Sant Pere Pescador	473	369	78,01%	3
Santa Llogaia d'Àlguema	800	800	100,00%	1
Saus, Camallera i Llampaiés	1.510	1.270	84,11%	2
Selva de Mar	0	0	0,00%	0
Siurana	8.086	8.018	99,16%	6
Terrades	1.749	1.280	73,18%	2
Torroella de Fluvià	12.142	10.182	83,86%	10
Vajol, La	0	0	0,00%	0
Ventalló	30.841	27.662	89,69%	27
Vilabertran	3.822	3.751	98,14%	6
Viladamat	2.417	1.713	70,87%	2
Vilafant	1.722	1.702	98,84%	3
Vilajuïga	0	0	0,00%	0
Vilamacolum	8.957	6.392	71,36%	10
Vilamalla	25.715	24.833	96,57%	10
Vilamaniscle	0	0	0,00%	0
Vilanant	3.651	3.630	99,42%	4
Vila-sacra	5.653	5.407	95,65%	8
Vilaür	2.100	2.072	98,67%	3

Font: DAR

La distribució territorial dels caps de porcí per la comarca de l'Alt Empordà segueix uns criteris geogràfics i logístics clars. Per una banda, els municipis que més caps de porc presenten es troben situats, principalment, en les zones de plana i ben comunicats per la xarxa d'infraestructures. Per una altra banda, variables com la disponibilitat d'aigua i terrenys de conreus determinen diferents agrupacions de municipis on la presència porcina és especialment significativa, sobretot al conjunt format per Cabanes, Peralada i Masarac que sumen plegats un total de 62.590 caps de porcs distribuïts en una superfície que no arriba als 72 km². Al sector sud de la comarca hi destaca la presència de varis municipis amb nombres destacats de porcs, especialment els municipis de Ventalló i Vilamalla que es distingeixen com els casos més importants en quantitat de caps.

Mapa 102. Nombre de caps de porc per municipis a l'Alt Empordà. 2009

Font: DAR

Les dejeccions ramaderes han agafat, durant els darrers anys, un major protagonisme a l'hora d'abonar els camps de conreus, degut a que els fertilitzants minerals han augmentat el seu preu entre un 50% i un 130% en las dues darreres campanyes (2007 i 2008). Aquest espectacular augment del preu ha provocat que la seva utilització hagi caigut en un 30%.

Taula 4.3.28. Zones vulnerables de contaminació per nitrats

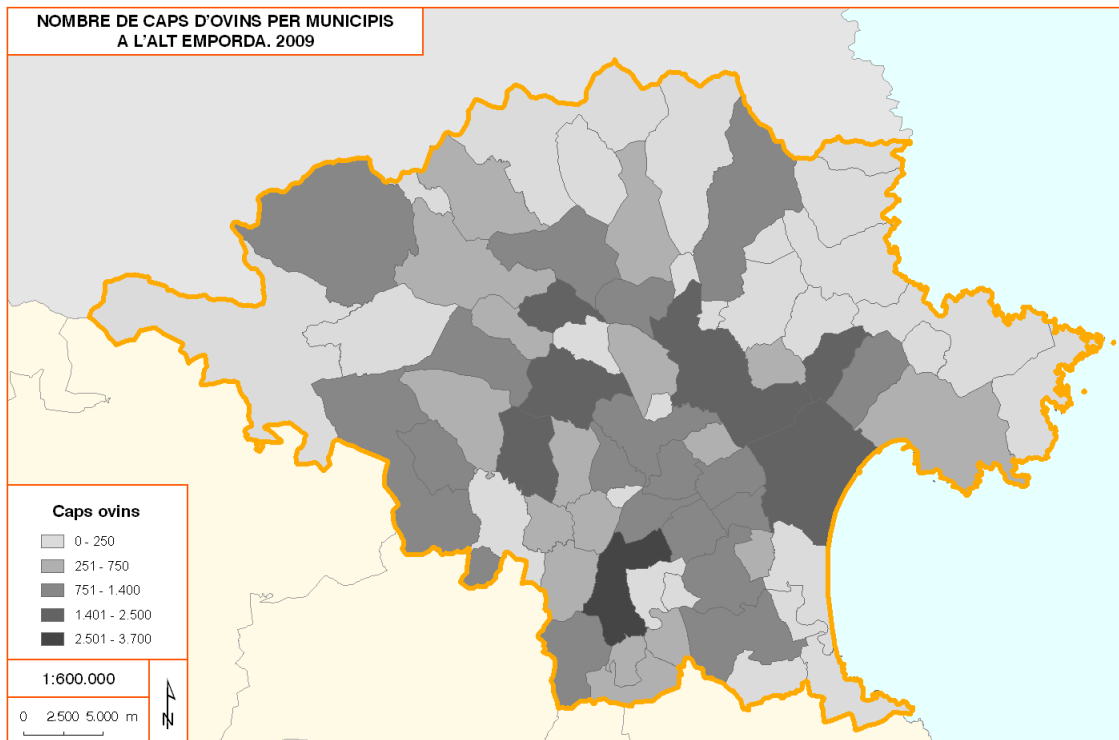
Comarca	Municipis en zona vulnerable	% del total dels municipis
Alt Empordà	37	54%
Baix Empordà	25	69%
Garrotxa	6	27%
Gironès	18	67%
Pla de l'Estany	11	100%
Ripollès	0	0%
Selva	5	19%
Comarques gironines	102	54%

Font: Informe de Sostenibilitat Ambiental, 2008

L'anàlisi comparatiu de la distribució dels porcs amb altres espècies ramaderes importants per a la comarca com els ovins i els bovins mostra com no hi ha diferències territorials importants. L'eix de municipis centrals de la plana continuen essent els municipis amb un major nombre caps de bestiar, tant ovins com bovins. S'afegeixen però, alguns municipis de caràcter més muntanyós situats a la serra de Salines-Bassegoda i a la serra de l'Albera on els terrenys de pastures són importants. En el cas dels ovins, és on s'aprecia un major grau de dispersió del nombre total de caps de bestiar arreu de la comarca, malgrat que hi ha una sèrie de casos que sobresurten per sobre la resta. Dos dels municipis amb un major nombre de caps, Peralada i Castelló d'Empúries, es troben a tocar amb un tercer municipi com és Pau, i molt a prop de

Llers, Vilanant i Biure. Al sud d'aquests hi ha localitzat el municipi de Garrigàs que presenta el major nombre d'ovelles de la comarca amb un total de 3.692 caps.

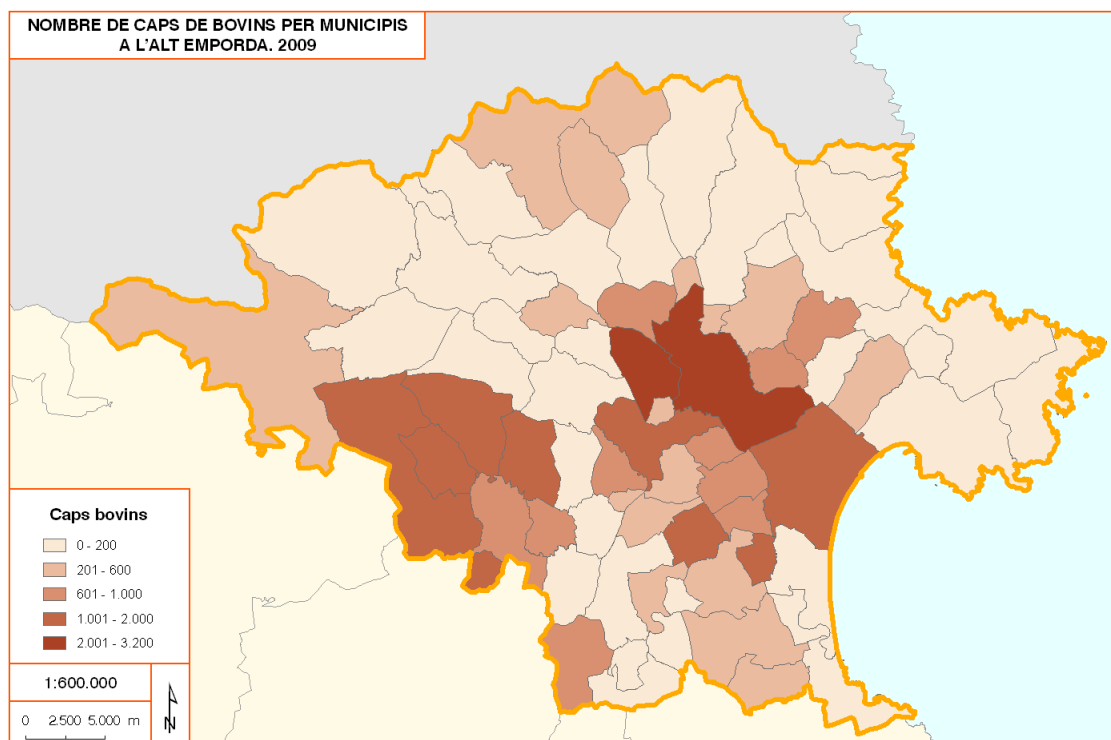
Mapa 103. Nombre de caps d'ovins per municipis a l'Alt Empordà. 2009

Font: DAR

En el cas dels bovins, hi ha una major concentració que els ovins, amb dos municipis que presenten el major nombre de caps, Cabanes i Peralada, que es troben a tocar amb uns altres municipis veïns amb nombres també importants com: Castelló d'Empúries o Figueres. Al sud-oest d'aquests hi ha una agrupació de quatre municipis (Vilanant, Cistella, Lladó i Cabanelles) que també acullen un bon nombre de caps, concretament 6.051. Per contra, pràcticament la meitat dels municipis de la comarca, un total de 32 municipis, presenten un nombre de bovins inferior als 200 caps, amb la qual cosa es pot parlar d'una activitat molt reduïda.

Mapa 104. Nombre de caps de bovins per municipis a l'Alt Empordà. 2009

Font: DAR

El sector lleter també està passant per seriosos problemes els darrers anys, experimentant una disminució del 17% de les explotacions lleteres a Catalunya durant els anys 1996 i 1998. L'alternativa a aquesta problemàtica passa per a que els productores redueixin les despeses i diversifiquin la seva producció, de manera que puguin vendre la llet a un preu més baix i sense perdre diners. El marge d'estalvi més ampli està amb el pinso, els farratges i la maquinària ja que representen gairebé el 90% de les despeses d'una explotació, fet que comporta la necessitat de racionalitzar el menjar dels animals i invertir en maquinària més innovadora.

4.4.- Zonificació del territori

4.4.1.- Desenvolupament residencial

La comarca de l'Alt Empordà, allunyada dels canvis que va impulsar la revolució industrial, s'ha anat transformant, fins a la primera meitat del segle XX, a exigències dels canvis de l'economia agrària, conjuntament al desenvolupament urbà de la seva capital. Les principals grans transformacions en les formes d'ocupació de l'espai es van produir a partir dels anys seixanta, amb l'arribada del turisme de masses, i més endavant amb el fenomen immobiliari. Aquesta nova organització de l'espai s'ha desenvolupat bàsicament a la zona litoral, al costat de nuclis tradicionals de muntanya i de plana. El litoral ha patit una profunda transformació del seu model urbanístic, experimentant un espectacular creixement residencial.

Primera línia de mar d'Empuriabrava

L'increment del parc d'habitatges de les darreres dècades i el creixement de l'habitatge de segona residència, sobretot a la zona costanera, no només s'explica per l'evolució demogràfica. El turisme ha anat deixant una petjada important en el territori; les urbanitzacions i la construcció d'apartaments destinats a segona residència han anat ocupant les poblacions més litorals fins que, a principis dels anys 90, es va traslladar a la segona i tercera línia, afectant així a municipis més interiors. A nivell territorial s'ha produït un canvi de tendència posterior consistent en la transformació de segones residències en habitatges habituals. Aquest procés s'ha donat sobretot a les poblacions de costa, que han vist com ciutadans d'altres països europeus, especialment francesos, les han escollit com a residència principal.

Imatge de l'ocupació de les urbanitzacions a Roses

L'anàlisi d'aquesta evolució a la comarca de l'Alt Empordà permet fer una agrupació esquemàtica de l'estructura dels municipis, que va una mica més enllà de les grans unitats geogràfiques del territori, entre la muntanya, la plana i el litoral.

- Al nord i nord-oest s'hi localitzen poblacions amb poca pressió immobiliària i amb espais fora dels nuclis històrics poc desenvolupats.
- Al llarg de la costa, s'hi localitzen poblacions molt heterogènies, amb un clar predomini de les implantacions turístiques ocupant grans extensions.
- A la plana, trobem poblacions històriques i poc transformades.
- A l'anomenat rerepaís, entre la franja litoral i la plana, hi predomina un territori que també té una forta pressió turística i immobiliària, motivada per l'esgotament dels pobles del litoral.
- Entre totes aquestes tipologies s'hi troba la capital; Figueres, amb un destacat continu urbà, un elevat nombre de població i una clara àrea d'influència sobre els municipis del seu voltant.

4.4.1.1.- Definició de les zones potencialment urbanitzables

Els principals pols urbans es defineixen en funció del nombre de llocs de treball localitzats i els treballadors que hi resideixen. Sense cap mena de dubte, Figueres és el pol principal de la comarca ja que concentra més del 40% de la població i dels llocs de treball de la comarca. El segueixen l'Escala i la zona litoral del Cap de Creus que apleguen entre un 6 i 7% de la població i dels llocs de treball.

Pel que fa a la resta de la comarca, prenen importància aquelles poblacions que aglutinen més llocs de treball, com és el cas de La Jonquera. En canvi, municipis com Garriguella, Vilajuïga, Pau i Palau- Saverdera, presenten unes poblacions ocupades residents el doble que el nombre de llocs de treball disponibles, fet que apunta una forta especialització residencial.

La comarca de l'Alt Empordà té un repte important, preservar el sòl no urbanitzable que indiscutiblement va lligat a l'activitat agrícola i al seu futur desenvolupament. Aquesta activitat es veu amenaçada per les transformacions urbanístiques que han estat durant molt de temps rentables econòmicament. Però no es pot oblidar que l'activitat agrícola, malgrat perd importància dins l'estructura econòmica de la comarca, contribueix a la preservació del territori i vetlla pel manteniment del paisatge. El sorgiment de certs productes amb més viabilitat econòmica com la vinya, ha impulsat l'establiment de nous cellers de qualitat i ha donat importància al sector.

El Pla Director Territorial de l'Empordà defineix uns objectius específics d'ocupació que s'apliquen en uns escenaris plantejats per l'any 2026. Aquests objectius són:

- Quantificar el sòl necessari per acollir els nous habitatges principals i noves àrees d'activitat econòmica que cal preveure.
- Definir figures de coordinació i cooperació supramunicipal per assolir els objectius de la vertebració urbana de l'Empordà, d'impuls de l'activitat econòmica, de promocionar habitatges de protecció pública, de recerca de noves polítiques d'implantació de la segona residència o de protecció del paisatge. Aquestes figures de planejament poden ser urbanístiques d'escala intermèdia entre el Pla Territorial i els POUM o tenir un contingut de desenvolupament estratègic.

Per a poder definir un escenari futur cal tenir en compte tot un seguit de dades que configuren l'ocupació d'un territori: immigració, taxa de dependència, accessibilitat, nombre d'habitatges, etc. Veient l'estructuració territorial de la comarca és força lògic preveure que els nous creixements urbans es donaran a les poblacions més grans i a les seves poblacions veïnes, reforçant-se aquells pols que concentren una major població i ofertes laborals.

Aquests creixements s'han de dur a terme sota uns criteris i unes estratègies de creixement que es defineixen en el Pla Director per a les diferents àrees urbanes:

- Estratègia de creixement potenciat
- Estratègia de creixement moderat
- Estratègia de reequilibri
- Estratègia de canvi d'ús i reforma
- Estratègia de manteniment del caràcter rural

A les *estratègies de creixement potenciat* hi pertanyen aquelles àrees que haurien d'augmentar la seva importància urbana, les bones condicions de connectivitat i l'aptitud del sòl per al creixement per extensió. L'objectiu és adreçar la major part del creixement urbà a les àrees amb millors condicions per reforçar l'estructura territorial i facilitar l'accessibilitat als serveis, reduir les necessitats de mobilitat i evitar la dispersió de la població i l'activitat.

Les àrees amb un creixement potenciat, segons el Pla Director Territorial de l'Empordà, es localitzen a la capital de la comarca i pel sud-oest de la seva trama urbana: al Camp dels Enginyers del municipi de Vilafant. Les àrees de mitjana i petita dimensió urbana disposen d'una *estratègia de creixement moderat*, perquè no tenen l'objectiu d'augmentar el seu pes a l'estructura territorial. Els POUM's municipals permetran creixements fins el 30% de l'àrea urbana existent. Aquestes àrees urbanes on es preveu que el creixement sigui moderat es localitzen a la costa, als nuclis de Castelló d'Empúries i de Sant Pere Pescador. D'altres a les proximitats de la capital, sud i sud-est i d'altres puntuals al nord com la Jonquera i Navata i al sud per Bàscara i Sant Miquel de Fluvià.

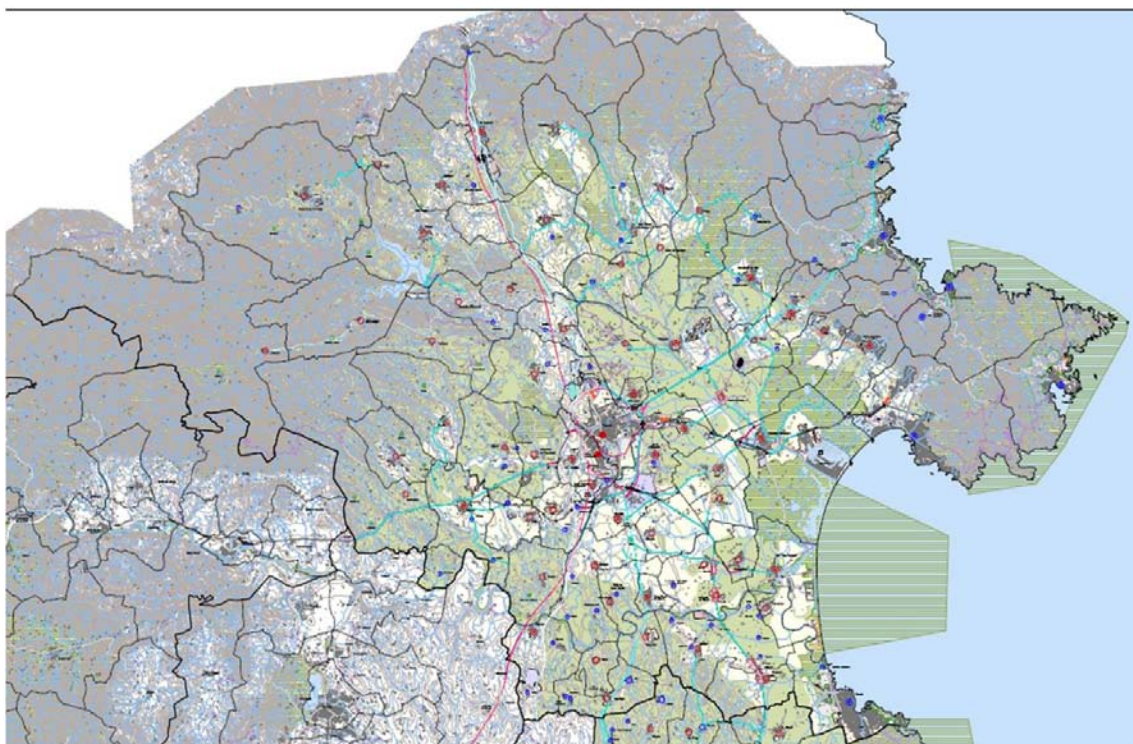
Les àrees en *reequilibri* tenen poca extensió i disposen de poques condicions de connectivitat i/o poca disponibilitat de sòl amb previsió de ser urbanitzat. El creixement d'aquestes àrees urbanes s'ha d'adequar a les dinàmiques demogràfiques i econòmiques del municipi. Els creixements han d'anar encaminats a reequilibrar l'estructura d'edats amb els nouvinguts. Aquestes àrees urbanes amb una estratègia de reequilibri són presents arreu de la comarca, sobretot a l'interior. D'altra banda, a la ciutat de Figueres i a la seva àrea urbana, així com als municipis costaners i als que limiten amb la frontera, no s'hi localitzen àrees de reequilibri.

Les àrees que han exhaurit o estan a punt d'exhaurir el seu sòl per urbanitzar disposen d'una *estratègia de canvi d'ús i reforma*, ja que poden millorar el seu paper com a àrees urbanes en l'estructura territorial gràcies a la seva localització. Les àrees susceptibles a un canvi d'ús i reforma, segons el Pla Director Territorial de l'Empordà, es localitzen als municipis costaners del nord de la comarca, amb l'excepció del nucli de Les Vinyes-L'Estrada del municipi d'Agullana.

Les àrees amb una *estratègia de millora urbana i completació* són aquelles que per la seva reduïda dimensió no tenen capacitat per estructurar extensions urbanes o que no disposen de sòl físicament apte per a urbanitzar. La majoria de les àrees de millora i completació que s'han detectat es localitzen repartides arreu de la comarca i generalment als municipis d'interior. Per tant, no són presents als municipis costaners, tampoc aquells que dibuixen la frontera francesa ni aquells que formen part de l'àrea urbana de Figueres, inclosa la capital. L'objectiu d'aquesta estratègia és la recuperació i la millora d'aquests nuclis com a patrimoni urbanístic, mitjançant el foment de les activitats rurals, les segones residències i els serveis turístics de qualitat.

Els nuclis urbans amb una estructura tradicional marcada pel seu caràcter rural, es localitzen a l'oest i al sud-oest de la comarca. Els plans d'ordenació d'aquests municipis establiran normes adequades per a el *manteniment del seu caràcter rural*.

Mapa 105. Estratègies de creixement pels assentaments de l'Alt Empordà

Font: Pla Director Territorial de l'Empordà. Any 2006

El potencial de creixement de l'Alt Empordà es localitza bàsicament als municipis de menys de 1000 habitants. L'existència d'un volum molt important d'habitatges de segona residència és prou significativa per a poder absorbir les noves necessitats de creixement.

4.4.2.- Desenvolupament industrial i de serveis

L'evolució socioeconòmica de la comarca ha anat definint el desenvolupament industrial i dels serveis, alhora s'han anat constituint unes àrees ben diferenciades entre sí pels seus valors econòmics i socials, i per la configuració de la població.

Cal tenir en compte que el sector secundari té poc pes en l'economia comarcal amb un 13,44%, principalment concentrada a Figueres i el seu entorn, mentre que a Catalunya suposa un 26,04%. L'Alt Empordà és una de les 5 comarques catalanes amb un menor pes del sector industrial, i la tendència seguida en els darrers temps no sembla indicar gaires canvis, més aviat un manteniment o bé un lleuger increment, ja que aquesta indústria està vinculada amb altres sectors més dinàmics com la indústria agroalimentària, la metal·lúrgica o la construcció.

En canvi, el sector serveis és molt més dinàmic, sobretot amb l'hostaleria i el comerç. El seu pes sobre l'economia comarcal és molt més gran i representativa amb un 66,7%, mentre que pel conjunt de Catalunya és de 62,51%.

Al llarg del segle passat el sector primari ha predominat a la comarca. A partir de la dècada dels setanta les empreses industrials varen experimentar el seu màxim creixement econòmic, i el turisme i el sector serveis van transformar substancialment l'estructura econòmica de la comarca. Tanmateix, l'agricultura mantenia el seu pes a l'economia, malgrat la reducció de població ocupada en aquest sector primari. En aquesta situació de canvi, el comerç al detall, la construcció, la restauració i l'hostaleria es convertiren en les activitats amb més població ocupada.

El sector industrial no ha tingut mai un pes important en l'estructura econòmica de la comarca. Només la indústria agroalimentària, la metal·lúrgica i la construcció han tingut una presència destacable. Des de la dècada dels vuitanta s'han anat definint les diferents àrees industrials que hi ha a la comarca, i aquestes han evolucionat al mateix ritme que el sector. D'aquesta manera, l'àrea industrial de Figueres ha anat creixent i ocupant els municipis veïns, configurant així una important àrea periurbana industrial.

Per altra banda, municipis com a Castelló d'Empúries, l'Escala, Cadaqués i Llançà, més allunyats del centre neuràlgic de la comarca, també van desenvolupar el sector secundari lligat a la construcció. Cal destacar que el desenvolupament de la construcció en aquests municipis es genera arrel de la demanda de segones residències.

La indústria metal·lúrgica va gaudir del seu màxim esplendor durant la dècada dels seixanta, motivada per l'augment de la demanda de construccions de segones residències i la mecanització de l'agricultura. L'activitat productiva de la indústria metal·lúrgica a la dècada dels noranta va experimentar una reestructuració del sector per adaptar-se als canvis del mercat buscant l'especialització dirigida a la construcció.

El sector econòmic que ha tingut més repercussió a la comarca ha estat la construcció, que des dels anys cinquanta fins pràcticament l'actualitat, ha assumit el pes de l'economia del sector industrial. En aquest període moltes indústries van orientar la seva producció per tal de satisfer les necessitats de la construcció, com és el cas de la metal·lúrgica.

Actualment la indústria agroalimentària té un paper important a l'activitat industrial de la comarca. L'Alt Empordà, encara amb un sector primari força actiu comparant-lo amb la resta de comarques gironines, presenta una activitat agrícola destacable pel que fa a la producció de fruites, vi i oli. Aquests productes han motivat la presència de diverses indústries agroalimentàries escampades per tota la comarca. De totes elles cal donar especial èmfasi a les relacionades amb el món del vi i de l'oli, els productes de les quals gaudeixen de distintius de qualitat.

La presència de dues vies de comunicació de primer ordre i la proximitat a la frontera francesa, ha motivat l'aparició d'un seguit de polígons dedicats bàsicament als serveis logístics i de transport de mercaderies terrestres, al voltant d'aquestes vies de comunicació.

Tanmateix, el promotor públic de sòl logística de Catalunya (Cimalsa) ha construït recentment la plataforma logística Logis Empordà, ubicada al municipi d'El Far de l'Empordà amb una extensió aproximada de 73 hectàrees. Logis Empordà disposa d'una oferta de parcel·les dissenyades especialment per atendre les necessitats de la logística, l'emmagatzematge i la

distribució. La ubicació d'aquesta plataforma logística és un atractiu per a les empreses que tinguin com a objectiu la distribució transfronterera. D'aquesta manera sorgeix el projecte d'una nova terminal ferroviària, amb la intenció de que aquest polígon es converteixi en la plataforma logística transfronterera més gran d'Espanya. El projecte d'aquesta nova terminal ferroviària es troba actualment en la fase d'exposició pública.

L'àrea formada per la plataforma logística Logis Empordà, el polígon industrial Les Pedroses i l'Empordà Internacional, juntament amb la terminal ferroviària de Vilamallà formaran el node logístic de gestió de fluxos de mercaderies de la comarca.

Figura 4.4.1. Plataforma logística Logis Empordà, Les Pedroses i Empordà Internacional

Font: Sistema d'informació creat per l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB) i el Laboratori d'Informació Geogràfica i Teledetecció (LIGIT, UAB)

El sector més important en l'estructura econòmica de l'Alt Empordà és el terciari, dedicat tant als serveis de logística per a les empreses industrials com als serveis a les persones. Aquests segons tipus de serveis són molt variats, malgrat que destaca, sobretot, aquells relacionats amb l'activitat turística. La majoria de les empreses adreçades a la demanda turística ho fan en el sector de l'hostaleria i la restauració.

Des de la dècada dels seixanta, la comarca ha experimentat un seguit de fluxos de visitants atrets per les seves platges, la muntanya i la seva riquesa paisatgística, amb un especial reclam del turisme de sol i platja. A la dècada dels noranta es comencen a buscar noves formes per atraure visitants a la comarca. Durant aquests anys hi ha la intenció de diversificar les activitats turístiques i acostar als visitants de la costa cap a l'interior mitjançant el turisme rural. De certa manera s'ha aconseguit, però avui en dia l'activitat turística es continua concentrant al litoral. Caldria promocionar noves ofertes turístiques que apostin pel paisatge, el senderisme i els esports d'aventura o d'altres com el turisme cultural i de memòria històrica.

Les ofertes turístiques han anat canviant durant la dècada dels anys noranta i, com a conseqüència, també ha variat les demandes de primeres i segones residències. S'ha frenat la

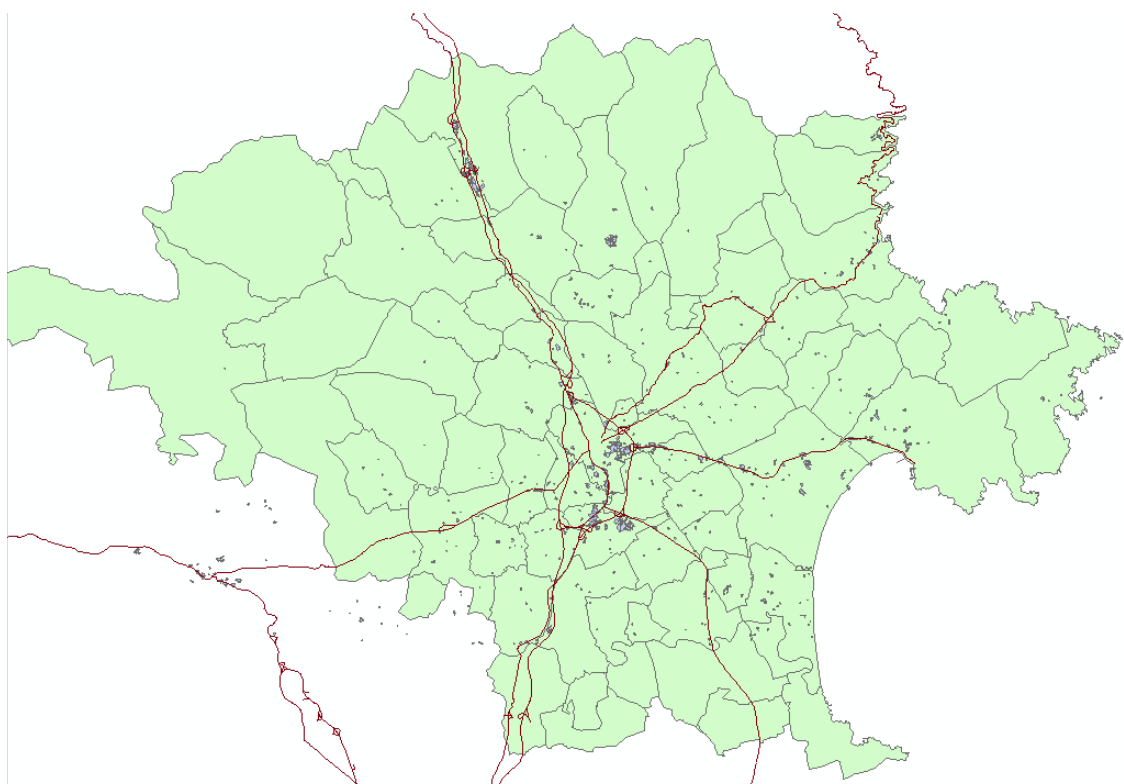
construcció d'allotjaments coincidint amb la crisi immobiliària experimentada a principis del segle XXI. Aquest canvi d'enfocament econòmic motivat per la frenada del sector de la construcció exigeix la necessitat de buscar una nova estratègia econòmica, no només a l'Alt Empordà sinó a tot Catalunya.

També és important concloure que les activitats turístiques han de contribuir a l'economia de la comarca, així com a la valorització del paisatge, salvaguardant els espais naturals i les zones menys antropitzades.

4.4.2.1.- Definició d'espais estratègics

Els espais estratègics són aquells que gaudeixen de potencialitats idònies per garantir el creixement de les activitats econòmiques i de l'estructura urbana. La major part dels polígons industrials de la comarca es concentren a l'entorn dels principals eixos de comunicació, tal com s'observa en el mapa 4.4.2. Tenint en compte que molts dels polígons industrials de la comarca estan especialitzats en serveis logístics, totes les àrees properes a aquests eixos i potencialment industrials, es converteixen en candidates idònies pel desenvolupament d'un polígon.

Mapa 4.4.2. Zones industrials i els eixos de comunicació principals de l'Alt Empordà. Any 2002

Font: elaboració pròpia a partir de la cartografia d'usos i cobertes del sòl, any 2002

El sòl d'ús industrial ocupa 922,6 hectàrees i representa el 6,8% de la superfície comarcal, a l'any 2008. Aquest sòl industrial es troba repartit en 56 polígons arreu de la comarca. Gairebé tres quarts parts del sòl catalogat amb aquest ús està ocupat per alguna activitat industrial, mentre que 230,6 hectàrees de sòl industrial està disponible.

A la taula 4.4.1. s'hi representa el sòl industrial de la comarca distribuït per municipi. Cada un d'ells conté la informació dels polígons industrials que s'hi localitzen. L'anàlisi exhaustiu d'aquesta taula determina que més de la meitat del sòl industrial es concentra al centre de la comarca (Vilamallà, Figueres i El Far d'Empordà). Aquesta situació s'explica per la localització estratègica dels polígons donada la bona comunicació terrestre i la proximitat a una capital econòmica. Això fa possible que l'activitat industrial de l'Alt Empordà es trobi ben connectada amb la resta del territori català i amb la frontera francesa per l'autoptista (A-7) i la nacional (N II).

El municipi que disposa de més sòl industrial de tota la comarca és Vilamalla, amb un total de 170 hectàrees repartides en tres polígons industrials. Aquests tres polígons aglutinen les indústries metal·lúrgiques, de material plàstic i elèctric, i la seva superfície representa el 18,5% del sòl industrial de la comarca. De fet, el Pla Director Urbanístic del Sistema Urbà de Figueres (PDUSUF) considera Vilamalla com el pol industrial i logístic més important de la comarca i del sistema urbà de Figueres. Encapçala l'àrea central del sistema urbà, i se li atribueix la capacitat d'absorbir el major creixement potencial. Gaudeix d'una situació estratègica per l'activitat industrial i logística gràcies a una bona connexió amb Figueres i amb els grans eixos de comunicació de la comarca.

Els altres municipis que disposen d'una important superfície de sòl industrial són Figueres i El Far d'Empordà. Cal destacar que la ciutat de Figueres, a part d'actuar com pol central de l'activitat industrial de la comarca, també s'hi desenvolupen activitats industrials del sector de la fusta, de la pell i confecció, dels plàstics i el químic.

Els municipis que tenen una representació d'entre el 6 i el 10% de sòl industrial sobre el total de la comarca es localitzen a la costa; Roses i Castelló d'Empúries. Ambdós tenen una activitat industrial semblant, dedicada al sector de la construcció, a l'alimentació, el metall, a la reparació d'embarcacions esportives i a l'electromecànica. D'altra banda, Bàscara, disposa del 9% de les 922,6ha de sòl industrial de l'Alt Empordà. Aquest municipi se situa al sud de la comarca i pel seu terme municipal passen les comunicacions terrestres principals, fet que el dota d'una bona connexió, tant amb la capital com amb la resta de comarques gironines.

Els municipis que tenen una presència baixa de sòl industrial, entre el 3 i el 5% respecte el total de l'Alt Empordà, pertanyen a l'àrea urbana de Figueres; Santa Llogaia d'Àlguema, Vilafant, Vila-sacra i Llers. L'activitat industrial en aquests municipis es basa majoritàriament en la fabricació de materials per a la construcció, en indústries derivades de l'agricultura i la ramaderia, així com en indústries metal·lúrgiques dedicades a les embarcacions, automòbils i a l'òptica.

Zona industrial de Llers

El desenvolupament industrial al municipi de la Jonquera s'ha donat bàsicament per la seva localització estratègica al límit de la frontera amb França. La seva activitat econòmica s'ha vist definida pel transport internacional de mercaderies i, lligat a aquesta tipologia d'activitat, s'han desenvolupat un determinat tipus de serveis.

Zona industrial de la Jonquera

Zona industrial de la Jonquera

La resta de municipis de la taula 4.4.1. tenen una superfície del sòl industrial molt baixa, entre el 0 i el 3% respecte el total de la comarca. La majoria d'aquests municipis pertanyen al nord de l'àrea urbana de Figueres i a la costa nord i sud de la comarca.

Taula 4.4.1. Dades dels polígons industrials de la comarca de l'Alt Empordà. Any 2008

Municipi	Nom polígon	Superfície del polígon (m2)	Sòl ocupat (%)	Sòl disponible (%)
Avinyonet de Puigventós	La Timba	59.800	98,3	1,7
Bàscara	Orriols	822.700	30	70
Cabanes	Aigüeta	69.200	100	0
Cadaquès	Zona Pla d'en Llorenç	24.200	98,4	1,6
	Riera de Sant Vicenç	40.900	95,8	4,2
Capmany	Unitat d'actuació núm. 6	28.010	86	14
Castelló d'Empúries	El Plà	18.070	74,5	25,5
	Zona industrial	582.900	92	8
El Far d'Empordà	Les Pedroses	628.900	75	25
	LOGIS Empordà (Central Intermodal de transports)	732.800	25	75
El Port de la Selva	s/n el Port de la Selva 1	43.000	98,6	1,4
Figueres	Carretera de Roses	129.800	98,5	1,5
	Minerals de Girona	297.200	-	-
	Molí de l'Arròs	105.800	17,24	82,7
	Sector industrial sud	210.700	94,4	5,6
	Sector recinte Firal	414.400	97,3	2,7
	Sector B2S9	155.500	97	3
	Cementiri	45.000	85	15
	Sector Duana-Vilatenim	47.400	91,4	8,6
	Sector Ralli	40.500	93,2	6,8
	Sector Rieju	18.800	-	-
Fortià	Els cossos, Camí de Riumors	22.384	81,5	18,5
La Jonquera	Ascara i Vilella (21-b i NP-2)	103.968	12,6	87,4
	Polígon La Campa	74.900	59,9	40,1
	Polígon Mas Morató	73.100	63,6	36,4
	Polígons Oliveres	193.600	49,3	50,7
	Polígon industrial "Aparcament"	15.926	33,3	66,7
L'Escala	Els Recs	17.140	61,7	38,3
	Industrial Rec del Molí	33.200	37,9	62,1
	Muntanya Rodona	12.260	-	-
	Closa d'en Llop	87.288	68,6	31,4
Lladó	Crta. De Lladó a Navata	30.000	33,3	66,7
Llançà	Zona industrial Madres	83.300	72,5	27,5
Llers	Sector C2	296.400	91,9	8,1
Palau-saverdera	s/n Palau-saverdera 1	62.100	-	-
Pedret i Marzà	Sector Camí de Marzà	68.900	5	95
Peralada	s/n Peralada 1	24.000	-	-
	s/n Peralada 2	12.100	66,5	33,5
Pont de Molins	El Bosc	90.900	-	-
Roses	Sòl urbanitzable delimitat 11.12.13	296.600	92,6	7,4
	Sector zona industrial de Vilajuïga	230.000	95,5	4,5
	Sector urbanitzable delimitat 14	93.700	85,7	14,3
Sant Pere Pescador 1	s/n Sant Pere Pescador 1	63.500	94,9	5,1

Santa Llogaia d'Àlguema	Camp del Bosc	314.600	88	12
Vilafant	Polígon Industrial Vilafant	320.200	89,2	10,8
	s/n Vilafant 1	33.200	96,1	3,9
	s/n Vilafant 2	18.900	-	-
Vilajuïga	s/n Vilajuïga 1	37.200	-	-
Vilamalla	Empordà Internacional	530.300	95,9	4,1
	Polígon CM3	828.500	96,7	3,3
	Pont del Príncep	344.600	97,5	2,5
Vila-sacra	Garcia de Pou	103.600	85,1	14,9
	Grau	50.500	48,3	50,7
	s/n Vila-sacra 1	67.700	-	-
	s/n Vila-sacra 2	36.100	99,06	0,94
	Sudmax	40.500	-	-
Total		9.226.746		

Font: "Sistema d'Informació dels Polígons Industrials de Girona", sistema d'informació creat per l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB) i el Laboratori d'Informació Geogràfica i Teledetecció (LIGIT, UAB)

4.4.2.2.- Estudi de competitivitat

Els canvis experimentats en l'estructura econòmica de l'Alt Empordà ha donat com a resultat la configuració de dues realitats econòmiques ben diferenciades. Per una banda, existeixen municipis amb un desenvolupament econòmic envejable basat en la combinació, en major o menor mesura, d'un teixit industrial ben consolidat i/o un fort desenvolupament del sector serveis. Aquesta situació ha de servir per què algunes de les activitats econòmiques que es donen, enfoquin la seva estratègia comercial a millorar la seva competitivitat. Per l'altra banda, existeix una zona rural on l'índex d'envelliment és molt representatiu i on l'activitat agrícola i ramadera tradicional ha anat en regressió.

Les diferents eines d'ordenació existents en el territori dibuixen el creixement de la comarca, tant en temes de població com a nivell econòmic, d'aquí que sigui important seguir la tendència marcada pels planejaments per tal d'incentivar la competitivitat de les activitats econòmiques de la comarca. Pel que fa al Pla Director Territorial de l'Empordà (PDTE), exposa que la base econòmica de la comarca de l'Alt Empordà és diversificada, tot i que existeix una forta influència del sector turístic. A més, el sector de la construcció i de serveis estretament, lligats a l'activitat turística, tenen un pes específic a l'economia de la comarca. El sector industrial es manté actiu i inclús tendeix a un lleuger increment, la seva aportació al PIB és significativa. D'altra banda, el sector primari també manté una aportació representativa al PIB, però decreixent pel que fa a l'ocupació.

El PDTE vol incidir en les propostes d'ordenació del territori per aconseguir els següents objectius:

- Reforçament de la vertebració urbana.
- Protecció del paisatge com a factor identitari i actiu econòmic.
- Limitació de la construcció de segones residències de nova planta.
- Foment de les activitats econòmiques alternatives al turisme i que no es basen en la construcció d'immobles.
- Racionalització de la xarxa viària respectuosa amb el medi.

Els escenaris demogràfics i econòmics previstos pel pla director al 2026, estaran estretament relacionats amb la bona accessibilitat a la comarca, virtut que es veurà molt millorada per l'entrada en funcionament de les noves infraestructures de mobilitat projectades. Entre aquestes, el Pla director urbanístic del sistema urbà de Figueres (PDUSUF) recull la proposta

del PDTE de mantenir la traça entre l'actual apartador ferroviari del polígon industrial Empordà Internacional i la línia de Portbou a l'alçada de Vilatenim a través d'una possible plataforma Intermodal de mercaderies a Vilamalla- El Far d'Empordà.

Per tot plegat, el PDTE assigna a les àrees especialitzades industrials i logístiques existents l'estratègia de consolidació. Tanmateix, el PDTE considera que aquells sòls industrials del planejament derivat que se situen fora de les àrees especialitzades d'ús industrial delimitades pel mateix pla director, i que bàsicament es concentren en els sòls industrials adjacents a la trama urbana de la ciutat de Figueres, els atribueix una estratègia de creixement potencial i, per tant, tindrien possibilitat de créixer. En definitiva, el pla preveu la incorporació de 456,7 hectàrees de sòl industrial, inclosa la superfície bruta composta pels equipaments, els espais lliures i la vialitat, així com un increment de l'ocupació.

El PDUSUF estableix les pautes pels futurs creixements de l'àrea urbana de Figueres, potencia les interrelacions entre els municipis que la integren i contribueix a organitzar les respectives xarxes d'infraestructures i serveis. Tanmateix, aquest pla director destaca la previsió de 546,16ha de nou sòl industrial en tot el seu àmbit d'actuació tenint en compte els planejaments municipals que estan en vigor.

De tots els municipis de la comarca, el que disposa d'una major superfície de sòl industrial lliure és Vilamalla amb un total de 170 hectàrees, concentrant-se els majors creixements industrials respecte al planejament vigent. Els següents municipis que major superfície industrial lliure disposen són El Far d'Empordà i Figueres. D'aquesta manera, els tres municipis formaran l'àrea estratègica pel desenvolupament de les activitats econòmiques en un futur.

El PTDE també valora el paisatge de la comarca com un element a potenciar i que cal entendre com un producte turístic, de manera que serveixi d'alternativa al mateix turisme. El paisatge és un element d'equilibri entre la competitivitat i la sostenibilitat, perquè suposa preservar els valors ambientals, productius i identitaris d'un territori. Per aconseguir la integració de les activitats econòmiques dins el paisatge, sobretot per les industrials que tenen major impacte visual en el territori, és necessari aplicar la Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge. Les activitats industrials han de situar-se als polígons que es determinen als planejaments i, en el cas de les instal·lacions aïllades en el paisatge, han de complir les condicions de la Disposició Transitòria Primera de les Normes d'ordenació territorial del PDTE.

L'oferta turística de costa està més diversificada degut a un procés evolutiu més llarg en el temps, mentre el turisme d'interior té una trajectòria més curta i no és fins als anys noranta que comença a agafar importància. El conjunt d'aquesta oferta turística ve afavorida pel paisatge de la comarca, al qual permet compaginar competitivitat amb sostenibilitat, ja que suposa preservar els valors ambientals, productius i identitaris d'un territori.

Una de les maneres per incentivar el paisatge alt empordanès és a través d'una xarxa de senders. Actualment el senderisme comença a ser un reclam per molts turistes, sobretot nord-europeus de mitjana edat. A l'Alt Empordà gaudeix de diversos camins adaptats per aquesta pràctica, com el camí natural de la Muga i la xarxa de senders de Itinerànnia. Aquesta última, actualment està en procés de construcció, recupera els antics camins històrics que antigament unien tots els pobles de les comarques del Ripollès, la Garrotxa i l'Alt Empordà. Quan estigui finalitzada permetrà caminar dels Pirineus fins al mar recuperant més de 2500 quilòmetres. Existeixen altres xarxes de camins pensats per recorre amb bicicleta com la ruta de BTT de Salines- Bassegoda i el camí cicloturístic del Fluvià.

El sector dels serveis encarats a respondre les necessitats turístiques han d'apostar per una oferta turística de qualitat lligada a la gastronomia i a la difusió dels productes de la terra. D'aquesta manera s'aconseguirà apropar el turisme de sol i platja cap a l'interior. Tot i que els municipis d'interior actualment han consolidat l'oferta de turisme rural i cultural, també és necessari una aposta per la qualitat dels seus serveis per tal de reforçar l'activitat turística a l'interior de la comarca.

Des de la comarca s'ha d'informar als turistes que a la resta de comarques catalanes també trobaran elements turístics per visitar. Això és possible perquè les infraestructures terrestres possibiliten la lliure mobilitat de les persones i, avui en dia, disminueixen les distàncies reals. Així, doncs, l'estratègia que ha de seguir el sector turístic és la cooperació envers a la rivalitat

amb altres territoris veïns, així la comarca també s'afavorirà d'un flux interrelacional de turistes juntament amb les altres comarques.

Tanmateix, la nova estratègia que ha d'adoptar el sector turístic ha d'aconseguir el reforçament de les recursos turístics i els serveis que s'hi relacionen. Des del Consell Comarcal de l'Alt Empordà ja s'està treballant pel futur del sector turístic amb l'encàrrec, a principis de l'any 2009, un estudi per actualitzar el Pla de Competitivitat del turisme actiu i rural de la comarca. L'actual establia un període d'execució que ja s'ha esgotat (2004-2007).

Els principals objectius d'aquest pla d'actuació és aconseguir un turisme de qualitat i que respecti els criteris de sostenibilitat. Actualment s'està treballant per un nou Pla de Competitivitat pel turisme actiu i rural que avaluarà la viabilitat futura de l'Associació Alt Empordà Turisme, a més apostarà per noves propostes de millora i marcarà nous objectius assolir pel sector del turisme.

D'altra banda, gràcies al Pla Territorial de Senyalització de Carreteres impulsat pel Departament de Política Territorial i Obres Públiques, a totes les carreteres de la Generalitat de Catalunya, ubicades a l'Alt Empordà, s'hi han senyalitzat tots els recursos i l'oferta turística que es troba a fora dels nuclis urbans.

4.4.2.3.- *Estudi paisatgístic*

Un estudi paisatgístic analitza la transformació que ha experimentat un territori amb el pas del temps i amb la convivència amb les activitats humanes. Segons defineix el Conveni Europeu del Paisatge, el paisatge és: "l'àrea, tal com la percep la població, el caràcter de la qual és el resultat de la interacció de factors naturals i/o humans".

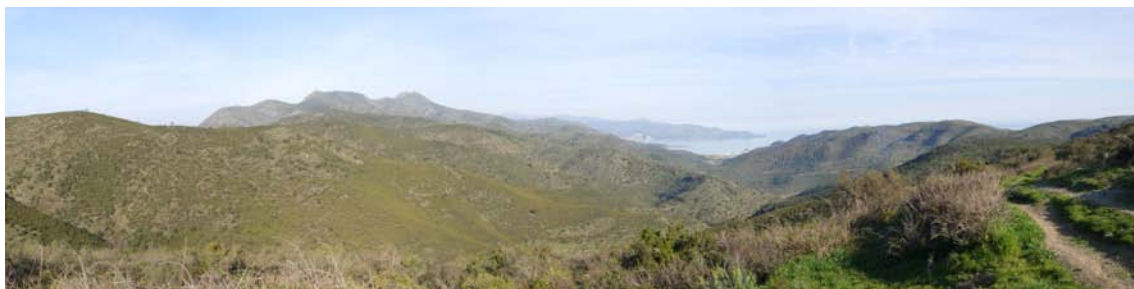
La dinàmica del creixement demogràfic de la comarca i les necessitats econòmiques de la població han comportat la modificació dels paisatges de l'Alt Empordà. Els paisatges actuals són fruit de la competència d'usos, d'espais i de recursos a les àrees més densificades i de l'abandonament de la majoria de les activitats socials i econòmiques de les zones més despoblades. Altres factors com les accions de la població relacionades amb els canvis de l'economia cap a nous sectors, la redistribució de la població, el canvi d'ús del sòl i la petjada que deixen les polítiques sectorials comunitàries com la Política Agrària Comunitària (PAC), també deixen una empremta important en el territori.

A més, el procés accelerat de la construcció consecució d'una època d'elevat creixement poblacional de la comarca (1960-2000), s'ha realitzat en un inici sense una planificació urbanística general, malgrat el nou marc jurídic de la Llei del Sòl que va entrar en vigor el 1956, poc restrictiva i en la majoria dels casos poc respectuosa amb l'entorn. L'esplendor turístic del que gaudia la comarca als anys seixanta, va comportar una gran especulació del sòl i una major degradació del paisatge. La manca de planificació és la conseqüència d'un urbanisme concentrat a la primera línia de mar i d'un urbanisme de disseminat a la segona línia de mar.

La comarca de l'Alt Empordà es divideix, morfològicament, en quatre sectors: el sector de la muntanya, el sector de transició, el sector de la plana al·luvial i el sector de la façana litoral. El **sector de la muntanya** està format pels municipi d'Agullana, Darnius, Maçanet de Cabrenys i la Vajol. Aquesta unitat pertany als Pirineus d'Empordà i en ells es troben les serres empordaneses, la serra de l'Albera, les Salines i part de l'Alta Garrotxa. Un total de 42,09km² del sector de la muntanya de la comarca es troben protegits per l'àrea PEIN de les Salines i 4,6km² més dins l'àrea PEIN de l'Alta Garrotxa.

Durant la dècada dels anys cinquanta el paisatge dominant en aquest sector era el forestal. Per aquest motiu l'estructura econòmica d'aquesta zona es basava en l'aprofitament forestal, tot i que també destacava el pes de l'agricultura. Com a conseqüència del despoblament dels municipis d'aquest sector de la comarca durant els anys seixanta, ha crescut la cobertura forestal. Les zones que abans estaven ocupades per bosquines, prats i conreus, actualment s'han ocupat per espais forestals arbrats. La vegetació s'estructura per estatges i hi són

presentes les suredes, els alzinars muntanyencs, les rouredes, les fagedes i els prats acidòfils d'acord amb la latitud.

Paisatge de prats i matollars des del sector de muntanya, vista del Port de la Selva

Tot hi que la majoria dels nuclis de població d'aquests sector van patir l'èxode rural durant la dècada dels cinquanta i dels seixanta, les extensions urbanitzades han anat creixent com a conseqüència de la renovació dels habitatges i de la proliferació de segones residències.

L'abandonament progressiu dels masos o el seu canvi d'activitat principal ha comportat una pèrdua del paisatge de tipus mosaic compost pels diferents usos. Malgrat això, també s'aprecia l'aparició puntual de nous conreus en espais ocupats, anys enrere, per boscos. Aquest fet es va donar com a compensació atorgada a algun propietari rústic per la construcció de l'autopista AP-7 durant els anys setanta.

A més, la construcció del pantà de Boadella, finalitzat l'any 1968, també va provocar un canvi paisatgístic important al seu entorn. A part dels masos afectats directament per l'embassament, també s'abandonaren aquells que estaven a la perifèria de l'obra, ja que aquest territori quedava massa fragmentat com per obtenir una bona rendibilitat.

Una altra infraestructura important, però no tant rellevant com el pantà de Boadella, han estat les noves vies de comunicació durant la dècada dels vuitanta. Les noves comunicacions terrestres han generat canvis de l'activitat social i econòmica que s'han reflexat en el paisatge. Les carreteres han servit per connectar els nuclis urbans de la serra de l'Albera i les Salines amb la resta de la comarca, augmentant la possibilitat d'engegar una nova activitat econòmica com és el turisme.

La importància de mantenir el bon estat dels boscos té un efecte immediat a la plana i al litoral de la comarca. La pèrdua o el desgast del mantell forestal de les serres del sector de la muntanya podrien desencadenar profundes dinàmiques erosives de conseqüències imprevisibles a la plana i al litoral, un augment de la torrencialitat de les riuades dels cursos dels rius en el cas de fortes precipitacions i una acceleració de l'ompliment del pantà de Boadella.

El **sector de transició** recull el territori que envolta la serra de l'Albera, tant pel nord-oest com pel sud-est, la serra de Rodes i fins al municipi de Roses. El relleu considerat d'aquest sector de la comarca és drenat per rieres i recs que s'ajunten fins la Muga. La xarxa de rieres i recs ha tingut un paper important en el procés de fertilització dels terrenys de la plana, actuant com agents actius en la formació del paisatge de plana.

El paisatge del sector de transició ha variat seguint els canvis dels usos del sòl en relació a l'economia de la seva població. Les explotacions familiars existents a mitjans del segle XX formaven un mosaic paisatgístic ric, divers i harmònic amb les necessitats i les possibilitats que oferia aquest territori. Actualment a la zona de transició entre la muntanya i la plana va desapareixent la diversitat de paisatges per la formació de nous espais de boscos, bosquines i prats, juntament amb els conreus existents, tant de secà com de regadiu. Aquesta realitat és el reflex de la necessitat, d'avui en dia, d'una agricultura econòmicament més competitiva i que, per aquest motiu, tendeix a l'especialització i a l'agrupació de les explotacions.

Tot hi que dominen els conreus d'olivera i vinya, en vers, als cereals. Actualment, gran part dels terrenys estan ocupats per antigues feixes abandonades. A finals de la dècada dels cinquanta els conreus de secà ocupaven més de la meitat d'aquest territori, però a finals del segle XX,

gran part d'aquesta superfície va ser ocupada per prats i matollars. També va augmentar la superfície arbrada, com a conseqüència tant de l'abandonament dels conreus de secà com de la conversió dels antics prats i matollars en àrees arbrades.

Conreu de vinya al sector de transició

Els espais urbans d'aquesta unitat de paisatge es caracteritzen per ser pobles rurals que han mantingut el seu caràcter i la seva estructura, en bona part, perquè no han seguit la tendència de creixement urbanístic que ha patit el país. Part dels conreus pròxims als nuclis de població i que s'han abandonats han estat ocupats per urbanitzacions, especialment a mesura que ens apropem a la façana litoral.

D'altra banda, aquest sector no ha experimentat un despoblament tant agut com en el sector de la muntanya. Això s'explica perquè no disposen d'unes condicions orogràfiques i de localització tan difícils i complicades com el sector de les Salines. S'han buscat noves alternatives més properes a les zones més dinàmiques econòmicament. El paisatge d'aquest sector pot arribar a tenir una pèrdua del seu valor com a resultat de la manca de diversitat paisatgística. La fi de les explotacions petites, per abandonament o agregacions, es esdevenir en efectes tant de paisatge com de propietat.

La freqüència dels incendis no fan possible complementar la dinàmica natural del pas de l'estat arbostiu a les comunitats forestals arbòries, afavorint el paisatge de prats i matollars com el de la serra de Rodes. A més, una part del sector de transició entre la muntanya i la plana són terres inundades. Aquestes se situen a la franja formada pels municipis de Pau, Palau-saverdera i part de Castelló d'Empúries, que estan inclosos al Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà. Aquesta zona del sector de transició de l'Alt Empordà gaudeix d'una riquesa natural i paisatgística destacable.

El **sector de la plana al·luvial** de la Muga i el Fluvià és ocupat pels conreus gràcies a que han estat terres molt fèrtils des de l'antiguitat. A finals de la dècada dels seixanta, es van expandir els conreus de regadiu per la plana gràcies a la construcció del pantà de Boadella i el desenvolupament d'un sistema de recs per a tota la plana. L'orografia de la zona, juntament amb la qualitat dels sòls i l'abundància d'aigua van afavorir l'extensió d'aquest tipus de conreus. Durant el període 1950-2000, els conreus de secà van anar disminuint degut a la conversió d'aquestes terres, la majoria dedicades a la vinya i a l'olivera, per conreus de regadiu. En menor mesura també va ser ocasionat per la conversió de conreus de secà abandonats per boscos, prats i pastures, a zones on no arribaven els recs i la topologia del terreny no ho permetia. En aquests terrenys augmenta la superfície ocupada per bosc.

Conreu d'oliveres a Roses

Així doncs, el paisatge característic del sector de la plana ha experimentat canvis provocats per l'adaptació de les polítiques agràries i de les demandes del mercat. La intensificació dels conreus i la necessitat d'una activitat agrícola més competitiva, ha canviat el paisatge agrari en mosaic tradicional per un paisatge més simple, generant la nova estructura de camps més grans.

Tot i aquests canvis dels usos del sòl, actualment continua dominant el paisatge en mosaic resultant de l'activitat agrícola, que combina els camps de conreus amb les fileres de recs i de xiprers que actuen com a fre pel vent. En aquest sector també hi ha reduïts assentaments de població.

Paisatge agrícola de la plana de Peralada

L'abandonament dels conreus de secà, perquè la topografia no ho afavorit la seva continuació, ha comportat l'ocupació d'aquesta superfície per nous assentaments. A més, aquest sector ha rebut part de la població dels municipis de muntanya. L'increment de la població va generar un creixement dels nuclis urbans convencionals i de noves urbanitzacions.

Entre la dècada dels cinquanta i a mitjans dels setanta, la ciutat de Figueres va experimentar un creixement important. Aquest fet li va suposar un reforçament del seu paper com a nucli comarcal central. A més, durant aquests anys rep els moviments migratoris interns de

l'Empordà i la immigració de les espanyes, fet primordial per incentivar la construcció. Amb el creixement poblacional de la plana es dóna la necessitat de buscar noves activitats econòmiques, tot i mantenir activa l'agricultura. Bona part de la indústria de l'Alt Empordà se situa a la plana. Per tant, el paisatge tradicional de la plana de l'empordà, ocupat gran part per camps agrícoles, s'ha transformat per l'agregació d'explotacions agrícoles i per un increment d'espais urbanitzats.

La **façana litoral** és la zona de la comarca que més canvis ha patit des dels anys cinquanta. El turisme ha estat el principal agent transformador del seu paisatge. Durant aquesta dècada els municipis costaners presentaven una diversitat de paisatges que s'ha anat perdent, perquè convivien fins a cinc usos del sòl: llacunes, les closes, arrossars i conreus de regadiu i les platges. Les terres ocupades pels arrossars van experimentar un decreixement a partir dels anys cinquanta fins a l'actualitat, per l'elevat cost econòmic i pel treball humà intensiu. A la dècada dels noranta amb la inclusió del Parc Natural dels Aiguamolls d'Empordà, ja que va arribar a desaparèixer aquesta activitat econòmica. Les terres ocupades per arrossars van patir una conversió d'usos del sòl per closes i conreus de regadiu per les terres no incloses al parc natural.

Les closes o terres ocasionalment inundables temps en darrera no eren ocupades per la població. La saturació d'aigua als sòls, les inundacions freqüents i la presència de malalties relacionades amb l'estancament de l'aigua comportava que aquestes terres no es contemplessin com idònies per establir assentaments de població. A partir dels anys cinquanta, la majoria d'aquestes terres inundables han estat llaurades i aprofitades com a conreu de regadiu. Però a través de la modernització de les tècniques de drenatge i de sanejament, va ser possible ocupar una part de les closes per assentaments humans.

A partir dels anys vuitanta es va recuperar bona part del paisatge tradicional de les closes a través d'un procés de recuperació de les closes mitjançant la protecció que estableix el Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà, a l'any 1983. D'altra banda, el paisatge litoral de les platges s'han mantingut estables. En canvi, el paisatge de la façana litoral de la comarca que més ha canviat són les dunes, les quals han estat ocupades per càmperings i altres infraestructures relacionats amb el turisme.

El paisatge natural de la façana litoral ha estat molt malmès per la mà de l'home. El paisatge litoral de l'Alt Empordà, abans de patir els creixements urbanístics, es caracteritzava per les seves platges, dunes, llacunes i petits assentaments humans als quals, la majoria de la seva població, es dedicava a la pesca. Durant els anys seixanta es va produir l'expansió urbanística potenciada per l'increment del turisme de masses, proliferant diferents tipologies d'urbanitzacions i marines residencials, sobretot al municipi de Roses, Llançà, l'Escala, Castelló d'Empúries i el naixement de la seva nova urbanització, Empuriabrava. Altres municipis del litoral com Sant Pere Pescador i Peralada també van viure un canvi de paisatge relacionat amb el turisme de masses, ja sigui per l'ocupació de càmperings o per camps de golf.

Façana litoral del Port de la Selva, un dels pocs pobles costaners de l'Alt Empordà que no ha estat afectat per una expansió urbanística

L'Observatori del Paisatge de Catalunya, impulsat per la Generalitat, s'encarrega d'estudiar i analitzar els objectius per preservar els valors del paisatge. L'ens es va crear a l'any 2004 per elaborar els catàlegs de paisatge, document que s'analitza les característiques, l'estat i els valors dels paisatges catalans. Actualment s'està elaborant el Catàleg de paisatge de les comarques gironines. Aquest Catàleg inclourà la determinació i l'estudi de les unitats de

paisatge que formen la comarca de l'Alt Empordà i els objectius de qualitat paisatgística per a cadascuna d'elles.

El Govern de la Generalitat pren com a compromís la protecció del paisatge i els seus valors i concentra la previsió d'actuacions basades en sis línies d'actuació:

- La realització i aprovació dels set catàlegs del paisatge.
- La integració dels criteris paisatgístics en el planejament territorial.
- La promoció d'actuacions de millora del paisatge específiques per al litoral i les comarques de muntanya.
- El desenvolupament d'instruments de gestió del paisatge.
- La sensibilització de la societat envers el paisatge.
- La participació en projectes europeus.

El Departament de Política Territorial i Obres Públiques té com a marc de referència el Conveni europeu del Paisatge i com a marc legal, la Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge. Aquesta Llei, i el Decret 343/2006 de 19 de setembre que la regula, tenen per objecte el reconeixement, la protecció, la gestió i l'ordenació del paisatge, a fi de preservar els seus valors naturals, patrimonials, culturals, socials i econòmics en un marc de desenvolupament sostenible.

La Llei de protecció, gestió i ordenació del paisatge es dota de tres instruments principals per assolir els seus objectius:

- Els **catàlegs del paisatge**: documents de caràcter descriptiu que determinen la tipologia de paisatges, n'expliquen els valors i l'estat i estableixen uns objectius de qualitat paisatgística per a cadascuna de les unitats de paisatge.
- Les **directrius del paisatge**: conjunt de normes i recomanacions, per tal d'assolir els objectius de qualitat establerts en els catàlegs, que s'incorporen al planejament territorial per fer-los complir. La legislació urbanística estableix la necessitat de comptar amb un **estudi d'impacte i integració paisatgística** per donar el vistiplau per determinades actuacions en el sòl no urbanitzable.
- Les **cartes del paisatge**: instrument de concertació voluntària entre els agents públics i privats del territori per tal de promoure accions i estratègies de valoració del paisatge.

Aquesta Llei és l'eina per aconseguir els objectius que marquen els catàlegs de paisatge. Per aconseguir-ho contempla la integració del paisatge en el plantejament, en les polítiques d'ordenació territorial i urbanística i en les polítiques sectorials que incideixen directament o indirectament en l'evolució dels paisatges.

Actualment s'està finalitzant la Carta de Paisatge de l'Alt Empordà que té com a objectiu establir compromisos, tant amb ens públics com privats, per millorar i preservar el paisatge. Les diferents administracions públiques i entitats privades participants prenen els següents compromisos:

Ajuntament d'Avinyonet de Puigventós

- Identificar i netejar les zones amb abocaments incontrolats. Elaborar un pla d'acció per tot el territori.

Ajuntament de Cadaqués

- Vetllar pel manteniment del paisatge, els camins, la pedra seca i un creixement auster.

Ajuntament de Sant Climent Sescebes

- Projecte d'iniciar uns itineraris saludables lligats a la recuperació de camins i espais; per la recuperació del tram del riu Anyet, que discorre pel poble.

Àrea de Joventut del Consell Comarcal de l'Alt Empordà

- Crear un mapa d'instal·lacions relacionades amb el turisme juvenil (2 albergs, 2 granges- escoles, 9 cases de colònies, 8 campaments i Parc d'aventura de Ventalló).

- Camps de treball de natura (Aiguamolls- l'Albera- Cap de Creus).
- Crèdits de síntesi des de les Granges- Escola/ Albergs).
- Xerrades als Centres de Secundària: "el paisatge com a valor educatiu".
- Crear una "marca" Empordà (natura i paisatge, com a imatge exterior i compromès dels agents del territori).
- Un lideratge i/o una oficina des del territori que reculli les demandes, elabori estratègies d'actuacions i implementi les accions entorn al paisatge.
- Acció educativa a tots els sectors de la població (infants, joves, adults...) en la sensibilització i respecte del nostre paisatge.

Àrea de Medi Ambient del Consell Comarcal de l'Alt Empordà

- Crear una Oficina Tècnica Comarcal del Paisatge.
- Aglutinar i comunicar totes les accions que es fan per a la millora de la sensibilització i conservació del Paisatge.
- Crear espais per ubicar els contenidors de recollida selectiva i establir mesures per minimitzar-ne l'impacte.

Àrea de Turisme del Consell Comarcal de l'Alt Empordà

- Seguir desenvolupant projectes turístics sostenibles i respectuosos amb el medi que connecten la costa (força explotada) amb l'interior (el gran desconegut).
- Seguir treballant en la marca de garantia "E" dels productes de l'Empordà. Potenciar productes autòctons (arròs de Pals, ceba de Figueres, etc.) amb territori i turisme.
- Educar el turisme. Crear taules de treball amb les Oficines de Turisme. Potenciar el respecte vers el paisatge.

Àrea d'Urbanisme, Medi Ambient i Habitatge de l'Ajuntament de Vilajuïga

- Fomentar la cohesió dels nuclis urbans i la primera residència.
- Projecte de recuperació del Mosaic de Sureres i espais oberts a l'entorn del Camí de Sant Jaume i el Camí dels Dòlmens de Vilajuïga.
- Mantenir la recollida selectiva, porta a porta, evitant els contenidors als carrers del poble i fomentant accions encaminades a la reducció dels residus.

Consorci Salines Bassegoda

- Seguir promocionant i difonent el paisatge mitjançant rutes BTT, recuperació de camins ramaders i senders antics, difusió de carreteres paisatgístiques i el patrimoni cultural i natural de l'àmbit.
- Definir àrees agrícoles que configuren els paisatges vitivinícoles de fruita dolça i intentar establir figures de protecció d'aquesta diversitat paisatgística. També revaloritzar-lo i sensibilitzar la població.
- Detectar espais concrets en l'àmbit Salines- Bassegoda on caldria prendre mesures de restauració o integració paisatgística i (tipus àrees d'activitat extractiva, camps de golf, càmpings...) i proposar actuacions i vetllar per seu compliment.
- Ajudar als municipis de l'entorn a inventariar els punts d'abocaments incontrolats per presentar una proposta conjunta d'aquests municipis.
- *Oficina de la Delegació Comarcal de l'Alt Empordà del Departament d'Agricultura i Ramaderia de la Generalitat de Catalunya*
- Promoció dels productes de qualitat de la comarca, identificant producte amb paisatge agrari.

Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà

- Recuperació dels paisatges arbrats de closes del PN dels Aiguamolls i els seus entorns.

- Afavorir fileres arbrades a l'entorn de camins, recs i particions.
- Obrir un Concurs de "Dibuix i Pintura Juvenil" més enllà d'aspectes naturalistes, arribar a precisar una categoria que es valorés el paisatge com a tal.
- Realitzar concursos, reculls, exposicions, que ressaltin el valor –o en casos de denúncies- del paisatge.
- Entrar el valor del paisatge en propostes de divulgació i/o pedagògiques.
- Convocar els artistes actuals o bé reculls d'obres (literàries, plàstiques, dansa) en exposicions, "performances", festivals, fires en que el paisatge és el fil conductor.

Àrea de Parcs i Jardins de l'Ajuntament de Figueres i Gremi de Jardins de Figueres

- Tractament del Paisatge Urbà.
- Redacció i execució d'un projecte d'anella verda al voltant de la ciutat de Figueres.

La Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge és l'eina per aconseguir els objectius que marquen els catàlegs de paisatge, per aconseguir-ho contempla la integració del paisatge en el plantejament, en les polítiques d'ordenació territorial i urbanística i en les polítiques sectorials que incideixen directament o indirectament en l'evolució dels paisatges.